

БК67.9(4Ук)304.15 УДК
34.477 130

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права і процесу
Київського національного університету внутрішніх справ
(Протокол № 9 від 16.03.2007).*

Рецензенти:

Бірюков І.А. — професор кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Київського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

Довгань Ю.І. — юрист Всеукраїнської громадської організації «Українська авторська спілка».

Автори:

Ієвіня О.В. — кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету КНУВС — теми 10,11 (у співавторстві з Павловською Н.В.), 12;

Мироненко В.ІІ. — кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу КНУВС — теми 1,2,3,8,9 (у співавторстві з Павловською Н.В.);

Павловська Н.В. — кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу КНУВС — тема 9 (у співавторстві з Мироненко В.П.), 11 (у співавторстві з Ієвіня О.В.);

Пилипенко С.А. — кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу КНУВС — теми 4, 5, 6, 7.

Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А.

І 30 **Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення:** Навчальний посібник. — К.: КНТ, 2007. — 264 с.

ISBN 978-966-373-311-1

Навчальний посібник підготовлений колективом викладачів Київського національного університету внутрішніх справ відповідно до нової програми курсу «Право інтелектуальної власності» для юридичних вузів та містить комплекс змістовних схем та таблиць, які чітко та послідовно визначають основні положення законодавства України про інтелектуальну власність. Зручність та системність складеного посібника дозволить використати його при підготовці до семінарських та практичних занять, складання заліків та іспитів.

Сподіваємося, що запропонований навчальний посібник буде корисним для студентів та викладачів юридичних вузів, практичних працівників, а також інших зацікавлених осіб, які мають потребу поповнити свої знання в сфері інтелектуальної власності.

БК67.9(4Ук)304.15

© Ієвіня О.В., Мироненко В.П.,
Павловська Н.В., Пилипенко С.А., 2007

ISBN 978-966-373-311-1

©КНТ, 2007

ЗМІСТ

Тема 1. Загальні положення про право інтелектуальної власності.....	4
Тема 2. Право інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право).....	38
Тема 3. Право інтелектуальної власності на виконання, фонограму, відеограму та програму (передачу) організації мовлення (суміжні права)	63
Тема 4. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.....	85
Тема 5. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.....	101
Тема 6. Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми	150
Тема 7. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.....	179
Тема 8. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин.....	193
Тема 9. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування	231
Тема 10. Право інтелектуальної власності на торговельну марку.....	239
Тема 11. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення.....	246
Тема 12. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю	251
Використана література	255

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Україна вступила на шлях розвитку ринкової економіки, яка передбачає достатньо високий рівень розвитку освіти, науки і культури — розвитку мистецтва і виробництва, виробничої інфраструктури і матеріально-технічного забезпечення побуту. Саме ці фактори зумовлюють і визначають рівень цивілізації того чи іншого суспільства. Вони ж у свою чергу є результатами творчої діяльності людини.

Інтелектуальна власність — це результати досягнень людини у галузі духовної та науково-технічної творчості.

Національне право виділяє два види творчості	
духовна творчість — творчість гуманітарного характеру спрямована на збагачення внутрішнього світу людини:	науково-технічна творчість — творчість виробничого характеру, яка виникає в результаті господарської діяльності людини:
література, наука, мистецтво, виконавська майстерність артистів, звукозапис, радіо, телебачення тощо	корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, знаки обслуговування, інформаційна продукція, селекційні досягнення

Усі зазначені результати творчої діяльності об'єднані поняттям інтелектуальної власності. З цього загального поняття інтелектуально власності міжнародно-правові документи окремо виділяють промислову власність, до якої відносяться винаходи, корисні моделі тощо. Інші об'єкти інтелектуальної власності, які залишилися поза межами поняття промислової власності, становлять групу результатів творчої діяльності, що охороняється авторським правом.

Авторське право — це сукупність правових норм, що регулюють відносини з приводу створення та використання творів науки, літератури, мистецтва (інститут цивільного права, який регулює відносини у зв'язку із створенням, використанням, правовою охороною творів, що є результатом духовної творчості людини).

Патентне право (право промислової власності) — це сукупність правових норм, що виникають у зв'язку зі створенням та використанням об'єктів науково-технічної творчості — раціоналізаторських пропозицій, промислових зразків, корисних моделей тощо.

Промислова власність — збиральний термін, характерний для законодавства ряду країн і міжнародних угод. Включає права на винаходи, корисні моделі, раціоналізаторські пропозиції тощо. Міжнародно-правова охорона промислової власності здійснюється шляхом зарубіжного патентування за встановленими нормами, основні із яких закріплені в Паризькій конвенції по охороні промислової власності 1883р. (зпоправками 1900,1911,1925,1934, 1958, 1967 рр.). Паризькою конвенцією встановлено правило про

т.з. Конвенційний пріоритет, згідно до якого заявка, подана в одній країні-учасниці, наділена у всіх інших країнах (у випадку подачі окремої заявки) пріоритетом протягом 12 місяців (для винаходів) або 6 місяців (для товарного знаку), які обраховуються з моменту подачі заявки в першій країні.

Спільні та відмінні риси авторського і патентного права	
Спільні риси	Відмінні риси
<p>Об'єктами авторського і патентного права виступають саме результати творчої діяльності.</p> <p>Творчий характер діяльності означає перш за все певну індивідуальність, тому не вважається творчою діяльністю запозичення або використання чужого досвіду, використання результату за ліцензією, надання будь-якої технічної чи іншої допомоги автору чи винахіднику.</p> <p>Творцем може бути як одна або кілька фізичних осіб, так і юридична особа.</p> <p>Суб'єктом авторського права може бути кіностудія, видавництво тощо. Суб'єктом права промислової власності може бути Фонд винахідників України, підприємства будь-яких форм власності інші юридичні особи.</p> <p>Духовна і науково-технічна творча діяльність повинна завершуватись відповідним результатом, об'єктивованим у певну матеріальну форму або зафіксованим на певному матеріальному носіїві.</p> <p>Якщо творчий пошук не завершився певним результатом, то відсутній і об'єкт правової охорони.</p> <p>Для того, щоб почали діяти правоохоронні норми щодо авторських прав досить надати результатам творчої діяльності матеріальної форми — рукопис письменника,</p>	<p>Об'єктами авторського і патентного права виступають саме результати творчої діяльності.</p> <p>Творчий характер діяльності означає перш за все певну індивідуальність, тому не вважається творчою діяльністю запозичення або використання чужого досвіду, використання результату за ліцензією, надання будь-якої технічної чи іншої допомоги автору чи винахіднику.</p> <p>Творцем може бути як одна або кілька фізичних осіб, так і юридична особа.</p> <p>Суб'єктом авторського права може бути кіностудія, видавництво тощо. Суб'єктом права промислової власності може бути Фонд винахідників України, підприємства будь-яких форм власності інші юридичні особи.</p> <p>Духовна і науково-технічна творча діяльність повинна завершуватись відповідним результатом, об'єктивованим у певну матеріальну форму або зафіксованим на певному матеріальному носіїві.</p> <p>Якщо творчий пошук не завершився певним результатом, то відсутній і об'єкт правової охорони.</p> <p>Для того, щоб почали діяти правоохоронні норми щодо авторських прав досить надати результатам творчої діяльності матеріальної форми — рукопис письменника,</p>

Спільні та відмінні риси авторського і патентного права	
Спільні риси	Відмінні риси
<p>ноти композитора, завершена скульптура, малюнок художника тощо. Результатом науково-технічної творчості мають бути реалізовані не просто в певну матеріальну форму, він має бути кваліфікований Держпатентом України. Без такого визнання і без державної реєстрації результат науково-технічної творчості не вважається об'єктом права інтелектуальної власності і йому не надається правової охорони.</p> <p>Авторські права носять територіальний характер, тобто діють лише в межах України.</p> <p>Таким чином, патент, виданий Держпатентом України діє тільки в межах нашої держави.</p> <p>Якщо є потреба захистити права українського винахідника за межами України, то необхідно цей самий винахід запатентувати у тій державі, куди виїжджає винахідник.</p> <p>Авторські права громадянина України визнаються на території України і в тих випадках, якщо твір було випущено у світ вперше або він знаходиться в об'єктивованій формі на території іноземної держави.</p> <p>Творцем будь-яких результатів чи то духовної чи то науково-технічної творчості можуть бути як повнолітні, так і неповнолітні особи.</p> <p>Тобто має місце однакова (рівна) дієздатність творчого процесу. Право на творчість не обмежується віком, і не збігається із загальною цивільною дієздатністю.</p> <p>Право авторства, право на ім'я, інші особиті немайнові права в однаковій мірі виникають у авторів будь-якого твору науки, літератури, мистецтва, винаходу,</p>	<p>авторства, право на ім'я, право на недоторканість твору тощо) строками не обмежені. Автор будь-якого твору науки, літератури, мистецтва залишається таким незалежно від того, коли його створено.</p> <p>Особиті немайнові права автора охороняються вічно.</p> <p>Інші авторські права обмежені певним строком дії.</p> <p>Так, наприклад, авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.</p> <p>Строки дії авторських прав на об'єкти промислової власності встановлені різні:</p> <p>патенти на винаходи, нові сорти рослин, породи тварин — 35 років;</p> <p>патент на промисловий зразок, корисну модель — 15, 10 років;</p> <p>свідчення на знак для товарів і послуг, торговельна марка — 10 років.</p> <p>Право на ім'я ніякими строками не обмежене.</p> <p>Разом з тим, автор має право випустити свій твір у світ або під власним іменем, або під псевдонімом або анонімно.</p> <p>Що стосується творця об'єкта промислової власності, то він має право просити, щоб його витвору було присвоєно його ім'я або спеціальна назва.</p> <p>Автори результатів творчої діяльності мають право на винагороду, якщо зазначений результат будуть використо-</p>

Спільні та відмінні риси авторського і патентного права	
Спільні риси	Відмінні риси
промислового зразку незалежно від віку. Автори результатів духовної та науково-технічної творчості мають право на винагороду за умови використання цього результату. За невикористаний результат винагорода не виплачується. Суб'єктом авторського права і права промислової власності у випадках визначених законом, може стати держава. Після закінчення строку дії авторського права, твір стає надбанням суспільства. Винахідник може передати виключне право на використання винаходу державі в особі Фонду винахідників України.	вувати протягом строку дії авторських прав. Так, письменник має право на винагороду, якщо твір використовується за його життя, а правонаступники автора — в межах 70 років після його смерті. Винагорода за використання об'єктів права промислової власності виплачується за умови, що використання мало місце в межах строку дії патенту.

Ст. 41 Конституції України визначено, що кожен має право володіти користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності.

Ст. 418 Цивільного кодексу України визначено: право інтелектуальної власності — це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений Цивільним кодексом та іншими актами законодавства.

- Право інтелектуальної власності є непорушним.
- Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом.

Кваліфікуючими ознаками поняття інтелектуальної власності є:

- об'єктом інтелектуальної власності визнається лише такий

результат творчої діяльності, який відповідає встановленим вимогам закону;

- надання результату інтелектуальної діяльності правової охорони відповідно до чинного законодавства;
- право інтелектуальної власності є абсолютним (виключним), обмежене певним строком.

Отже, право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений Цивільним кодексом та іншим законом (ст. 418 ЦК України).

Система законодавства України про інтелектуальну власність:

- Конституція України;
- Цивільний кодекс України;
- Закон України «Про власність»;
- Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»;
- Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» ;
- Закон України «Про охорону прав на промислові зразки»;
- Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;
- Закон України «Про племінне тваринництво»;
- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
- Закон України «Про видавничу справу»;
- Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»;
- Закон України «Про кінематографію»;
- Закон України « Про телебачення і радіомовлення »;
- Закон України «Про інформацію»;
- Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність»;
- Закон України « Про охорону прав на зазначення походження товарів»;
- Закон України «Про науково-технічну інформацію»;
- Закон України « Про державну таємницю »;
- Закон України « Про наукову і науково-технічну експертизу»;
- Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем».

Міжнародні договори:

- Бернська конвенція по охороні літературних та художніх творів (1886 р.);
- Всесвітня (Женевська) конвенція по авторському праву (1952 р.);
- Римська конвенція по охороні прав артистів-виконавців, виготовлювачів фонограм, а також виробників організацій мовлення (1961 р.);
- Стокгольмська конвенція про створення всесвітньої організації інтелектуальної власності (1967 р.);
- Женевська конвенція по охороні інтересів виготовлювачів фонограм (1971 р.);
- Брюсельська конвенція по розповсюдженню програм, що несуть сигнали, які передаються через супутники (1974 р.).

Об'єкти права інтелектуальної власності

Відповідно до Положення Стокгольмської конвенції 1967 року, об'єктами права інтелектуальної власності є:

- літературні, художні та наукові твори;
- виконавська діяльність артистів;
- звукозапис, радіо, телевізійні передачі;
- винаходи у всіх сферах людської діяльності;
- наукові відкриття;
- промислові зразки;
- товарні знаки, знаки обслуговування;
- фірмові найменування, комерційні позначення;
- захист проти недобросовісної конкуренції;
- інші права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах.

За Паризькою конвенцією про охорону промислової власності (1883 р.) до об'єктів інтелектуальної власності віднесено:

- винаходи;
- загальнокорисні зразки;
- промислові рисунки і моделі;
- фабричні і торговельні знаки;
- знаки обслуговування;
- фірмове найменування і вказівки про місце походження або найменування місця походження;
- запобігання недобросовісної конкуренції.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» називає такі об'єкти:

- літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- комп'ютерні програми;
- бази даних;
- музичні твори з текстом і без тексту;
- драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- аудіовізуальні твори;
- твори образотворчого мистецтва;
- твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- фотографічні твори, у т.ч. твори, виконані способами, подібними до фотографії;
- твори ужиткового мистецтва, у т.ч. твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо;
- ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;
- сценічні обробки літературних, публіцистичних, наукових творів, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;
- похідні твори;
- збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;
- тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів.

За ст. 420 Цивільного кодексу України до об'єктів **права** інтелектуальної власності належать:

- літературні та художні твори;
- комп'ютерні програми;

- компіляції даних (бази даних);
- виконання;
- фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компонування (топографії) інтегральних мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення;
- комерційні таємниці.

Аудіовізуальний твір — твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими.

Твір архітектури — твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо)

Твір образотворчого мистецтва — скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (у т.ч. Сценічного) дизайну тощо.

Твір ужиткового мистецтва — твір мистецтва, в т.ч твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування.

Комп'ютерна програма — набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах).

Компіляція даних — сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в т.ч. — електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

Фонограма — звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору.

Відеограма — відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору.

Похідний твір — твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову (до похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами інших аудіовізуальних творів).

Наукове відкриття — це встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять зміни у рівень наукового пізнання (ст. 457ЦК).

Винахідом може бути продукт (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології, якщо він, відповідно до закону, є новим, має винахідницький рівень і придатний для промислового використання (ст. 459 ЦК).

Корисною моделлю може бути продукт (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології, якщо він є новим і придатним для промислового використання, (ст.460 ЦК)

Промисловий зразок — форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу (ст. 461 ЦК). Це результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання, що визначає зовнішній вигляд виробу. Промисловий зразок визначається по сукупності ознак,

які включають в себе новизну, оригінальність та здатність до промислового виробництва. Новизна означає, що один чи комбінація цих ознак невідома в нашій державі чи за кордоном. Оригінальний — істотні ознаки або (чи) їх комбінація своєрідні і визначають відмінні естетичні на ергономічні особливості виробу. Промислова придатність визначається тим, що він може бути відтворений в заводських і т.п. умовах на рівні, достатньому для введення в господарський оборот.

Інтегральна мікросхема — мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення.

Компонування інтегральної мікросхеми — зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

Раціоналізаторська пропозиція — це визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності.

Сорт рослин — окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів, яка, незалежно від того, задовольняє вона повністю або ні умови надання правової охорони.

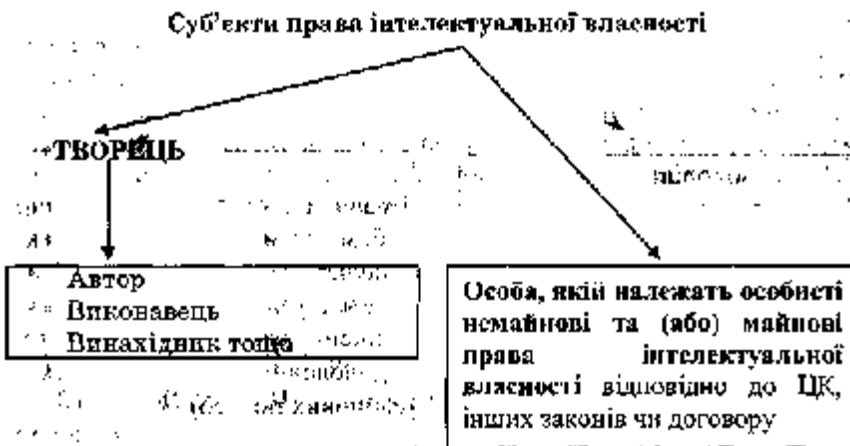
Селекційне досягнення — це група племінних тварин, створена в результаті цілеспрямованої творчої діяльності, яка має нові корисні господарські ознаки і стійко передає їх нащадкам.

Порода тварин — цілісна консолідована (стійка) група сільськогосподарських тварин одного виду, яка має спільне походження і відрізняється специфічними екстер'єрно-конституціональними та корисними господарськими властивостями, що передаються по спадковості.

Комерційне (фірмове) найменування — найменування юридичної особи, що належить до категорії підприємницьких юридичних осіб. Фірмове найменування дозволяє індивідуалізувати конкретну організацію (підприємство) в цивільному обороті. Юридична особа, фірмове найменування якої зареєстровано в установленому порядку, має виключне право на його використання. Особа, яка неправомірно використовує чуже зареєстроване фірмове найменування на вимогу власника права на фірмове найменування зобов'язана припинити його використання і відшкодувати завдані збитки.

Торговельна марка — будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються іншим особам.

Комерційна таємниця — інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію (ст. 505 ЦК). Це відомості, які не є державними секретами, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю, розголошення (передача, витік) яких може завдати збитків інтересам особи, яка володіє такою інформацією.

Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності

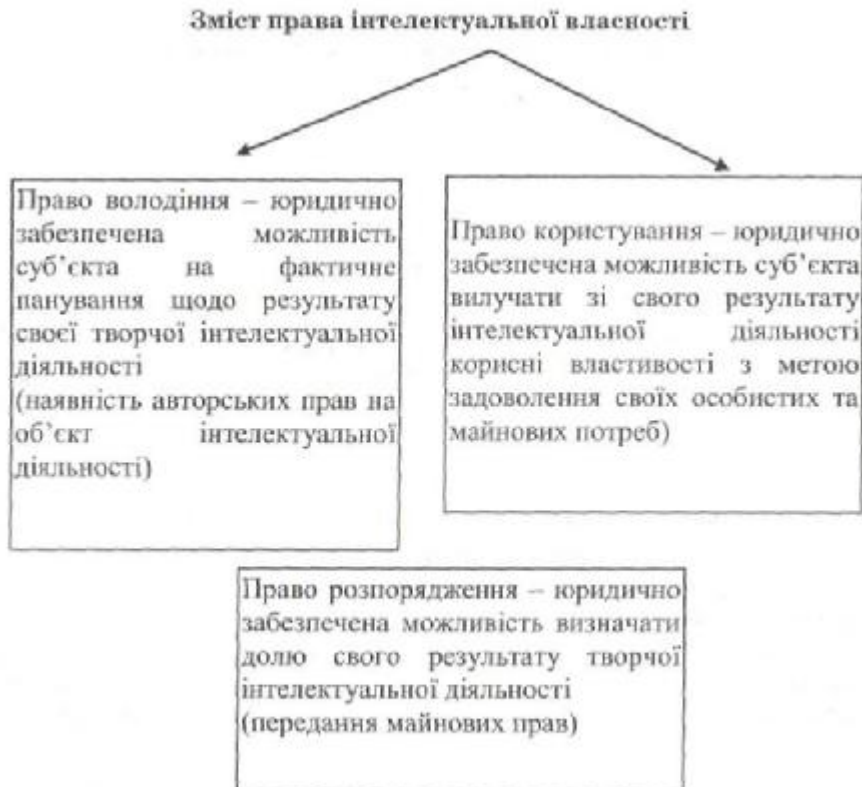
Ст. 422 ЦК України визначено, що право інтелектуальної власності виникає (набувається) з підстав, встановлених ЦК, іншим законом, договором.

Право інтелектуальної власності виникає шляхом створення творів науки, літератури, мистецтва (тобто створення матеріального об'єкту — результату інтелектуальної творчої діяльності особи).

Право інтелектуальної власності набувається шляхом правонаступництва, відчуження майнових прав суб'єктом авторського за договором, спадкування та іншими способами, визначеними законом.

Використання об'єкта права інтелектуальної власності

Право на результат творчої інтелектуальної діяльності належить автору (творцю). Конституцією України задекларовано право кожного громадянина на результати своєї інтелектуальної діяльності. Зокрема, ст. 41 Конституції України проголошено, що суб'єкт права інтелектуальної власності має право володіти, користуватися та розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

- Способи використання об'єкту інтелектуальної власності визначені Цивільним кодексом України, іншими законами.
- Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, може використовувати цей об'єкт на власний розсуд, з додержанням при цьому пр ав інших осіб.
- Використання об' єкта права інтелектуальної власності іншою особою здійснюється з дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, крім випадків правомірного використання без такого дозволу.

Абсолютний (виключний) характер майнових прав інтелектуальної власності іншою особою, за загальним правилом, має здійснюватися з дозволу особи (того, хто створив об'єкт інтелектуальної власності, уповноваженої ним особи, спадкоємців), яка має виключне право дозволяти використання об'єкта інтелектуальної власності. Разом з тим, твір може бути використаний вільно, без згоди автора і виплати йому винагороди у випадках встановлених законом, а саме: як цитата з правомірно опублікованого твору або як ілюстрація у виданнях, телепередачах, призначених для навчання тощо. В цих випадках, особи, які використовують твір, зобов'язані зазначити ім'я автора твору та джерело запозичення.

Умови надання дозволу на використання об'єкта інтелектуальної власності можуть бути визначені ліцензійним договором.

Розпорядження майновими права інтелектуальної власності

Стаття 427 ЦК Передання майнових прав інтелектуальної власності

1. Майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані повністю або частково іншій особі.
2. Умови передання майнових прав інтелектуальної власності визначено договором.

Основною правовою формою використання творів науки, літератури, мистецтва є цивільно-правові договори. ЦК України (ст.1107) визначено такі види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності:

За цими договорами автор (творець) зобов'язаний створити відповідно до договору і передати замовлений твір або передати готовий твір для використання, а користувач зобов'язаний використати або почати використання твору передбаченим договором способом в обумовленому ним обсязі, у визначений строк і виплатити автору встановлену договором винагороду.

Це самостійна група договірних зобов'язань, які відзначаються певними особливостями:

- суб'єктами зазначених договорів, з одного боку, виступає завжди автор (творець), група авторів або їхні правонаступники, а з другого боку, як правило певна юридична чи фізична особа, які за родом своєї діяльності можуть використати твір обумовленим у договорі способом;
- якщо на стороні автора виступають двоє або більше осіб (співавтори, кілька правонаступників), то для укладення договору необхідна згода усіх цих суб'єктів, незалежно від того, яка частка авторської винагороди належить їм. Без такої згоди право на використання об'єкта інтелектуальної власності не може бути передана будь-яким особам. Зазначені особи можуть доручити обговорення проекту договору, його підписання тощо одному із авторів (правонаступників), проте таке доручення повинно бути оформлено письмово, оскільки становитиме частину договору;
- автор може передати право на використання об'єкта інтелектуальної власності не тільки фізичним та юридичним особам на території України, а й іноземним контрагентам. У цьому разі договір укладається за участю Державного агентства України з авторських і суміжних прав;
- предметом договорів щодо розпорядження майновими пра-

вами інтелектуальної власності виступають нематеріальні блага. Вони стають об'єктом договору за однієї умови, якщо вони виражені в такій об'єктивній формі, яка дає змогу відтворювати і розмножувати їх. Таким чином, предметом договору можуть бути як створені на момент укладення договору твори, так і ті твори, які автор (творець) зобов'язується створити і передати для використання;

- творчою ознакою предмета таких договірних відносин є новизна твору, яка може виявлятися або в самому змісті твору і в формі викладу нового змісту, або тільки у формі викладу вже відомого змісту;
- договори укладаються в письмовій формі. У передбачених законом випадках підлягають державній реєстрації.

Суб'єктами договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності виступають:

- власник майнових прав (ліцензіар);
- особа, яка отримує ці майнові права (ліцензіат).

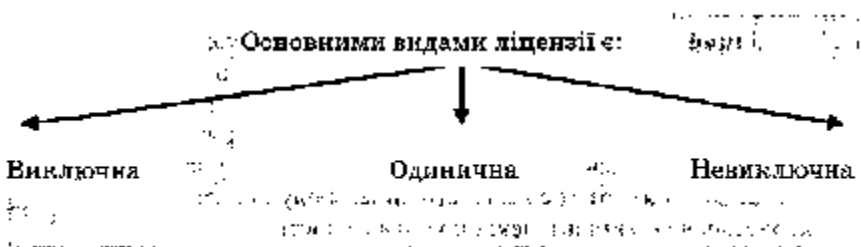
Види договорів

Ліцензія — це надання особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності іншій фізичній чи юридичній особі письмового дозволу (повноваження) на право використання нею цього об'єкта в певній обмеженій сфері.

Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена як:

- окремий документ;
- складова частина ліцензійного договору.

Обсяг прав, що передають за ліцензією, визначаються видом ліцензії.

Виключна ліцензія — видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

- Передбачає надання виняткового права на використання об'єкта помислової власності одному ліцензіату (ліцензіар користується лише правом самостійного використання об'єкту ліцензування у певних межах).
- Гарантує, що ліцензіат не буде мати конкуренції навіть з боку ліцензіара і залежних від нього суб'єктів.

Одинична ліцензія — видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері.

- Передбачає передання всіх прав на використання об'єкта права інтелектуальної власності одній особі на весь термін дії охоронного документа.
- Гарантує ліцензіату неможливість видачі ліцензіаром дозволу на переданий об'єкт права інтелектуальної власності іншим виробникам на обумовленій території.

Невиключна ліцензія — не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена ліцензією та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

- Передбачає обмежене право використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар зберігає всі права як щодо використання, так і надання ліцензій необмеженому колу осіб).
- Не гарантує ліцензіату неможливості видачі ліцензіаром дозволу на переданий об'єкт права інтелектуальної власності іншим виробникам на обумовленій території.

Ліцензійний договір — це правочин, на підставі якого власник (володілець) запатентованого чи незапатентованого об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар) надає фізичній чи юридичній особі (ліцензіатові) дозвіл (ліцензію) на право використання об'єкта інтелектуальної власності у певному місці і протягом певного часу, а ліцензіат зобов'язується сплачувати винагороду за право використання об'єкта інтелектуальної власності.

Істотні умови ліцензійного договору можна поділити на дві групи:

Об'єктивні	Суб'єктивні
(передбачені законом або є необхідними для даного виду договорів):	(ті, що на вимогу будь-якої сторони мають бути узгоджені між ними):
Сторони договору	Вид ліцензії
Предмет договору	Розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності
Конкретні права, що надаються договором	Строк чинності договору
Способи використання об'єкта інтелектуальної власності	
Територія та строк, на які надаються права	

Предметом договору є об'єкт права інтелектуальної власності, тобто результат творчої праці — твір, втілений у таку об'єктивну форму, що робить його придатним для сприймання іншими особами, відтворення і розповсюдження.

Не можуть бути предметом ліцензійного договору права на використання об'єкта інтелектуальної власності, які на момент укладення договору не були чинними.

За ліцензійним договором надається невиключна ліцензія, якщо інше не встановлено договором.

Права на використання об'єкта права інтелектуальної власності та способи його використання, які не визначені ліцензійним договором, є такими, що не надані ліцензіату.

Якщо у ліцензійному договорі відсутня умова про територію, на яку поширюються надані права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, дія ліцензії поширюється на всю територію України.

Якщо у ліцензійному договорі про видання або інше відтворення твору винагорода визначається у вигляді фіксованої грошової суми, то в договорі обов'язкового обумовлюється максимальний тираж твору.

Умови ліцензійного договору, які суперечать нормам Цивільного кодексу України, є нікчемними.

Строк ліцензійного договору, встановлений договором повинен спливати не пізніше спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності (наприклад, строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин 35 років (ст.488 ЦК України).

На визначення строку дії ліцензійного договору можуть впливати наступні фактори:

- наявність патентного захисту;
- умови договору про передання удосконалень;
- умови конкурентних пропозицій;
- умови платежів за договором;
- можливий строк морального старіння об'єкта;
- можливості партнерів щодо строків поставок технічної документації, спеціального устаткування, монтажу, пуско-налагоджувальних робіт;
- час, необхідний для освоєння ліцензійної продукції;
- зацікавленість ліцензіата в більш короткому терміні дії договору при комбінованих платежах тощо.

Ліцензіар може відмовитись від ліцензійного договору у разі порушення ліцензіатом встановленого договором терміну початку використання об'єкта права інтелектуальної власності.	Ліцензіар або ліцензіат може відмовитися від ліцензійного договору у разі порушення другою стороною інших умов договору.
--	---

Якщо у ліцензійному договорі відсутня умова про строк договору, він вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років.

Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку ні одна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений час. У цьому випадку кожна із сторін може в будь-який час відмовитись від договору, письмово попередивши другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений домовленістю сторін.

Типовий ліцензійний договір затверджують уповноважені відомства або творчі спілки.
Зміст типового ліцензійного договору не регламентується і визначається вільним волевиявленням сторін.
Типовий ліцензійний договір вважається дійсним, якщо він укладений у письмовій формі і підписаний сторонами.
Типовий ліцензійний договір набуває чинності щодо будь-якої іншої особи лише після державної реєстрації в патентному відомстві.

Ліцензійний договір може містити умови, не передбачені ліцензійним договором. Але якщо умови ліцензійного договору, укладеного з творцем об'єкта права інтелектуальної власності, погіршують його становище, порівняно з становищем, передбаченим законом або типовим договором, то такий договір визнається нікчемним і його умови змінюються відповідно до вимог, встановлених законом чи типовим договором.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта інтелектуальної власності

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності є правочином, за яким одна сторона (творець – художник, письменник, композитор) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установленний строк.

Особливістю договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності є відсутність предмета договору на момент його укладення. Твір науки, літератури, мистецтва створюється автором за замовленням іншої сторони.

- Договором визначені способи та умови використання замовником об'єкта права інтелектуальної власності.
- Оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного на замовлення, переходить у власність замовника. Майнові права на цей твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором.
- Умови договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, що обмежують

право творця цього об'єкта на створення інших об'єктів, є нікчемними.

Істотні умови договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності: предмет, строк, способи та умови використання об'єкта, ціна. Інші умови договору (строк, ціна тощо) визначаються домовленістю сторін.

Предметом договору є об'єкт права інтелектуальної власності. Виділяють такі види договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності:

- договори на створення літературних, музичних творів;
- аудіовізуальних творів;
- творів архітектури;
- видавничі, постановочні, сценарні договори;
- договір про депонування рукопису;
- про використання твору декоративно-прикладного мистецтва в промисловості;
- договір про публічне виконання твору;
- про управління майновими правами автора;
- договір на створення і використання комп'ютерних програм;
- договір про створення твору образотворчого мистецтва тощо.

Так, наприклад, за договором **художнього замовлення (створення твору образотворчого мистецтва)** автор (художник) зобов'язується створити і передати замовнику в обумовлений договором строк твір образотворчого мистецтва, а замовник зобов'язується виплатити автору обумовлену цим договором винагороду.

- Предметом договору є різноманітні твори образотворчого мистецтва (твори живопису, графіки, скульптури, фотографічні твори тощо), які створюються автором на замовлення організацій та приватних осіб і стають власністю останніх.

Права та обов'язки сторін за договором про створення за замовленням та використання об'єкта права інтелектуальної власності обумовлюються самими сторонами. Посилаючись на практичні дані, можна визначити такі обов'язки сторін:

Обов'язки автора	Обов'язки замовника
Створити особисто визначений договором об'єкт права інтелектуальної власності	Прийняти створений відповідно до умов договору об'єкт права інтелектуальної власності
Передати об'єкт інтелектуальної власності замовнику у встановлений договором строк	Використовувати об'єкт права інтелектуальної власності протягом встановлено строку на умовах та способами, визначеними договором, не порушуючи при цьому особистих немайнових прав автора
Змінити твір, відповідно до вказівок замовника	Сплатити автору визначену договором винагороду
Брати участь у підготовці твору до використання	Не передавати право на використання твору третім особам, якщо договором не передбачено інше

Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності — це правочин, за яким одна сторона (особа, що має виключні майнові права) передає другій стороні частково або у повному обсязі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах.

Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору.

Передача права на використання твору іншим особам може здійснювати на підстав авторського договору про:

- передачу виключного права на використання твору;
- передачу невиключного права на використання твору.

<p>За авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам.</p> <p>При цьому за особою, яка передає виключне право на використання твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передаються.</p>	<p>За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах.</p> <p>При цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим способом.</p>
---	--

Істотними умовами договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності є:

- строк дії договору;
- способи використання об'єкта інтелектуальної власності;
- територія, на яку поширюється право, що передається за договором;
- розмір і порядок виплати авторської винагороди;
- інші умови, щодо яких за вимогою однієї із сторін необхідно досягнення згоди.

Умови договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності, що погіршують становище творця відповідного об'єкта або його спадкоємців порівняно зі становищем, передбаченим цивільним законодавством, а також обмежують право творця на створення інших об'єктів, є нікчемними.

Договір укладається в письмовій формі. В усній формі може укладатися договір про використання твору в періодичних виданнях.

Договір комерційної концесії

На підставі договору комерційної концесії здійснюється оплата надання виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності: комерційну інформацію, знаки для товарів і послуг, фірмове найменування тощо для використання іншим суб'єктом в його підприємницькій діяльності.

Існує декілька видів договору комерційної концесії:

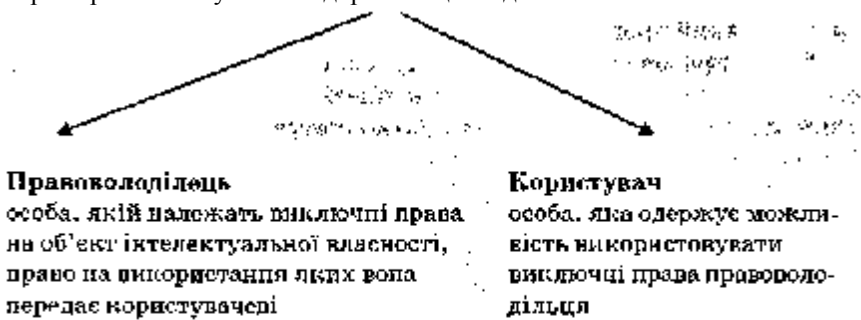
Торговий (відкриття торговельною організацією мережі магазинів, які юридично не є її структурними підрозділами);

Збутовий (побудова єдиної розгалуженої збутової мережі, функціонування якої перебуває під контролем виробника товару);

У сфері обслуговування та надання послуг (відкриття мережі фірмових готелів, ресторанів, юридичних, консалтингових фірм тощо);

Виробничий (розширення виробництва товарів та просування їх на нові ринки).

Сторонами договору виступають правоволоділець та користувач — фізичні та юридичні особи, які на момент укладення договору зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності:

Предметом договору є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності — торговельних марок, промислових зразків, винаходів, комерційних тасмниць, комерційного досвіду тощо.

Таким чином, предмет договору комерційної концесії складає:
1. Комплекс виключних прав, які закріплені за правоволодільцем і індивідуалізують його (право на фірмове найменування) або вироблені ним товари, роботи, послуги, що надаються.
2. Можливість використання комерційної інформації, яка належить правоволодільцю і не підлягає спеціальній державній реєстрації, а також його ділової репутації і комерційного досвіду, в т.ч. у вигляді різної документації по організації і веденню підприємницької діяльності.
3. Технічне і консультативне сприяння користувачеві з боку правоволодільця з метою забезпечення необхідної якості вироблених (наданих) за договором товарів, робіт, послуг.

Ціна договору — винагорода, яку користувач сплачує правоволодільцю.

Складається з двох частин:

плата за приєднання до фірмової мережі правоволодільця;
періодичні платежі, що визначаються у відсотках від прибутку користувача.

Строк договору встановлюється сторонами.

Форма договору — письмова, підлягає державній реєстрації.

Державна реєстрація договору комерційної концесії провадиться органом, який провадив державну реєстрацію правоволодільця.

Якщо правоволоділець зареєстрований в іноземній державі, реєстрація договору комерційної концесії здійснюється органом, який здійснив державну реєстрацію користувача.

Обов'язки сторін

Правоволодільця	Користувача
Передати користувачеві технічну та комерційну документацію, надати іншу інформацію, необхідну для здійснення прав, наданих за договором	Використовувати торговельну марку та інші позначення правоволодільця визначеним у договорі способом
Проінформувати користувача та його працівників з питань, пов'язаних із здійсненням переданих прав	Забезпечити відповідність якості товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) відповідно до договору комерційної концесії, якості аналогічних товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) правоволодільцем
Забезпечити державну реєстрацію договору	Дотримуватися інструкцій та вказівок правоволодільця, спрямованих на забезпечення відповідності характеру, способів та умов використання комплексу наданих прав використанню цих прав правоволодільцем
Надавати користувачеві постійне технічне та консультативне сприяння, включаючи сприяння у навчанні та підвищенні кваліфікації працівників	Надавати покупцям (замовникам) додаткові послуги, на які вони могли б розраховувати, купуючи (замовляючи) товари (роботи, послуги) безпосередньо у правоволодільця
Контролювати якість товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) користувачем на підставі договору	Інформувати покупців (замовників) найбільш очевидним способом про використання ним торговельної марки та інших позначень правоволодільця за договором комерційної концесії
	Не розголошувати секрети виробництва правоволодільця, іншу одержану від нього конфіденційну інформацію

Особливі умови комерційної концесії

Обов'язок правоволодільця не надавати іншим особам аналогічні комплекси прав для використання на закріпленій за користувачем території або утримуватися від власної аналогічної діяльності на цій території.

Обов'язок користувача не конкурувати з правоволодільцем на території, на яку поширюється чинність договору, щодо підприємницької діяльності, яку здійснює користувач з використанням наданих правоволодільцем прав.

Обов'язок користувача не одержувати аналогічні права від конкурентів (потенційних конкурентів) правоволодільця.

Обов'язок користувача погоджувати з правоволодільцем місце розташування приміщень для продажу товарів (виконання робіт, надання послуг), передбачених договором, а також їхнє внутрішнє і зовнішнє оформлення.

Припинення договору комерційної концесії

Розірвання договору комерційної концесії можливе за ініціативою сторін шляхом односторонньої відмови від договору в повному обсязі.

Кожна із сторін договору, строк якого не встановлений, може у будь-який час відмовитись від договору, повідомивши про це другу сторону не менш як за шість місяців, якщо більш тривалий строк не встановлений самим договором.

Припинення договору комерційної концесії підлягає державній реєстрації, після якої користувач позбавляється права використовувати передбачений договором комплекс виключних прав на об'єкт інтелектуальної власності.

Припинення договору комерційної концесії має місце у таких випадках:

- закінчення строку дії договору;
- односторонньої відмови від договору, якщо його укладено без зазначення строку;
- припинення права правоволодільця на торговельну марку чи інше позначення, визначене в договорі, без його заміни аналогічним правом;
- оголошення правоволодільця або користувача неплатоспроможним (банкрутом);
- смерті правоволодільця, якщо спадкоємці протягом шести місяців з дня відкриття спадщини не зареєструвалися як суб'єкти підприємницької діяльності або не передали свої права та обов'язки особі, яка має право займатися підприємницькою діяльністю;
- односторонньої відмови користувача від договору в разі зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця, права на використання яких входять до комплексу прав, наданих користувачеві за договором комерційної концесії;
- в інших випадках, передбачених чинним законодавством України.

Перехід виключного права на об'єкт інтелектуальної власності, визначений у договорі комерційної концесії, від правоволодільця до іншої особи не є підставою для зміни або розірвання договору комерційної концесії.	У разі смерті правоволодільця його права та обов'язки за договором переходять до спадкоємця за умови, що він зареєстрований або протягом шести місяців від дня відкриття спадщини зареєструвався як суб'єкт підприємницької діяльності або передасть свої права і обов'язки особі, яка має право займатися підприємницькою діяльністю.
Здійснення прав і виконання обов'язків особи, яка померла, до переходу їх до спадкоємців чи іншої особи здійснюється особою, яка управляє спадщиною.	

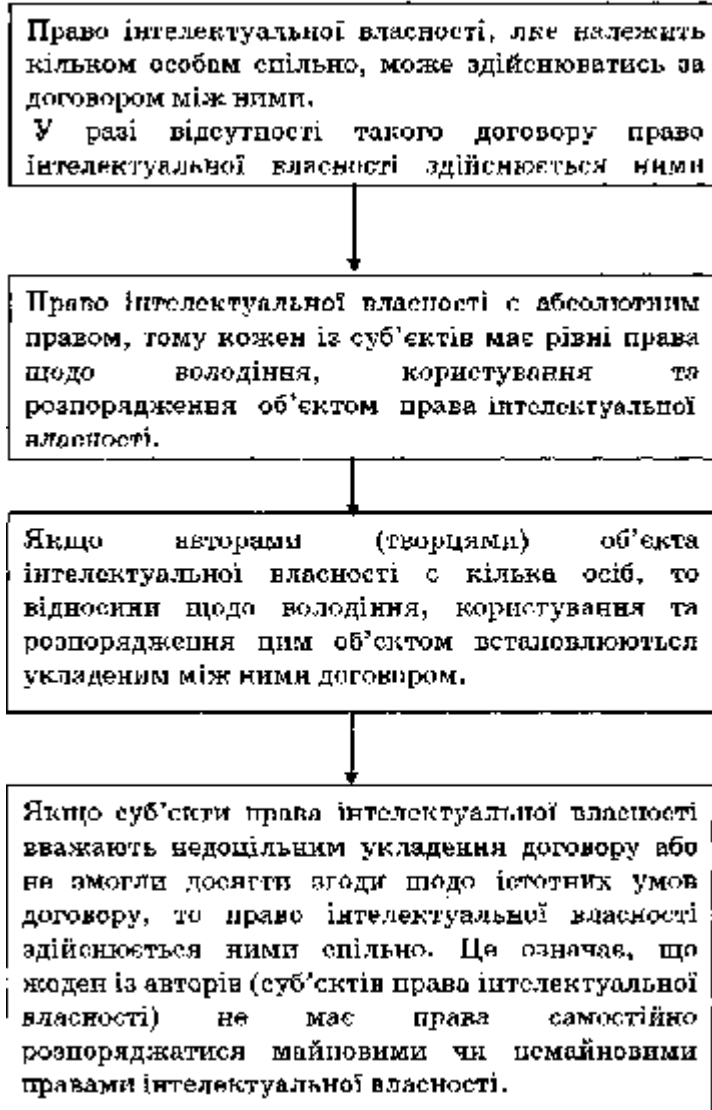
<p>У разі зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця, права на використання яких входять до комплексу прав, наданих користувачеві за договором комерційної концесії, цей договір зберігає чинність щодо нового позначення правоволодільця, якщо користувач не вимагає розірвання договору і відшкодування збитків.</p>	<p>У разі продовження чинності договору користувач має право вимагати відповідного зменшення належної правоволодільцеві плати.</p>
---	--

Договір комерційної субконцесії

У випадках, передбачених договором комерційної концесії, користувач може укласти договір комерційної субконцесії, за яким користувач надає іншій особі (субкористувачу) право користування наданими йому правоволодільцем комплексом прав або частиною комплексу прав на умовах, погоджених із правоволодільцем або визначених договором комерційної концесії.

- Договір комерційної субконцесії має похідний характер, і тому до нього застосовуються положення про договір комерційної концесії, встановлені Цивільним кодексом або іншим законом, якщо інше не впливає з особливосткй субконцесії.
- Укладення договору субконцесії може бути не лише правом, а й обов'язком користувача за договором комерційної концесії, що пояснюється бажанням правоволодільця розширити сферу своєї діяльності. Укладенню договору комерційної субконцесії має передувати дозвіл правоволодільця, оскільки користувач та субкористувач відповідають перед правоволодільцем за завдану йому шкоду солідарно.
- Зміст договору комерційної субконцесії має відповідати обсягу прав користувача за договором комерційної концесії — користувач не має права передавати субкористувачу більшого обсягу прав, ніж він отримав за договором комерційної концесії.
- Строк договору комерційної субконцесії не може бути більшим за строк первісного договору комерційної концесії.
- Недійсність договору комерційної концесії тягне за собою недійсність договору комерційної субконцесії.

**Здійснення права інтелектуальної власності,
яке належить кільком особам**

Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору

Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У визначених законом випадках, окремі особисті немайнові права на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник.

Майнові права на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, якщо інше не встановлено договором.

Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом.

Захист права інтелектуальної власності судом

Кожна цивілізована держава закріплює за своїми громадянами певні права та обов'язки і намагається створити найсприятливіші умови для їх реалізації. Тому одним з найголовніших завдань держави є не лише проголошення, а й захист законних прав громадян. Відповідно до Конституції України (розділ 1) держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання.

Відповідно до ст. 431 ЦК України, порушення права інтелектуальної власності в т.ч. невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність, встановлену ЦК, іншим законом чи договором.

Правова охорона результату інтелектуальної, творчої діяльності надається за умови його відповідності вимогам закону. Будь-який твір літератури, науки і мистецтва, суміжні права підпадають під охорону права, якщо вони відповідають вимогам закону. Науково-технічним результатам інтелектуальної творчої діяльності право-

мі охорона надається лише на підставі відповідної кваліфікації спеціальним державним органом управління і видачі правоохоронного документа. Правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності обмежується лише територією України. Охорона прав на інше майно об'єкти на території інших держав здійснюється лише на підставі відповідних міжнародних конвенцій і договорів.

Чинне законодавство містить ряд важливих ознак, які характеризують правовідносини, пов'язані з захистом права власності, в т.ч. інтелектуальної власності. Зокрема, це такі, як: рівний захист суб'єкта права власності незалежно від форми власності; право власника на відшкодування як майнової так і моральної шкоди; захист права власності судом, господарським або третейським судом; непорушність права власності; захист речових прав на чуже майно на рівні і за нормами захисту права власності.

Специфіка цивільно-правового захисту права власності, як і інших майнових та особистих немайнових прав, полягає насамперед у застосуванні таких юридичних механізмів (засобів, способів), що забезпечують, як правило, усунення перешкод у здійсненні права власності та відновлення майнового становища потерпілого власника за рахунок майнових благ порушника чи іншої зобов'язаної особи. Цьому не можуть сприяти повною мірою норми інших галузей права, наприклад, кримінального. У багатьох випадках потерпіла від злочину особа насамперед зацікавлена не у притягненні злочинця до кримінальної відповідальності, а у відшкодуванні завданих матеріальних збитків, у поверненні викраденого майна, що досягається вже засобами цивільного права. Саме в цьому і полягають специфіка та переваги цивільно-правового захисту.

Отже, цивільно-правовий захист права власності — це система активних заходів, які застосовує власник, компетентні державні чи інші органи, спрямована на усунення порушень права власності, покладення виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника.

Така система захисних заходів є складовою частиною загально-правового механізму захисту права власності.

Ст. 16 ЦК України визначено **загальні способи захисту прав та інтересів**, які можна застосувати і у разі порушення права власності:

- визнання права;
- визнання правочину недійсним;
- припинення дій, що порушують право;
- відновлення становища, яке існувало до порушення права;
- примусове виконання обов'язку в натурі;
- зміна правовідношення;
- припинення правовідношення;
- відшкодування збитків та інші способі відшкодування майнової шкоди;
- відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльності органу державної влади, органу влади АР Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Що стосується захисту прав інтелектуальної власності, то суд відповідно до закону, може постановити рішення про:

- застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів;
- зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;
- вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності;
- вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності;
- застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності (розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення);
- опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

З метою запобігання порушення права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів суд має право заборонити відповідачеві чи іншій особі вчиняти певні дії.

Для цього необхідна наявність таких умов:

- існування достатніх підстав вважати, що дана особа є порушником права інтелектуальної власності;
- зазначені дії стосуються виробництва, відтворення, розповсюдження, використання, а також транспортування, зберігання або володіння виробами (товарами);
- є достатні підстави вважати, що об'єкти інтелектуальної власності є контрафактними;
- зазначені дії вчиняються з метою випуску в цивільний оборот цих контрафактних виробів (товарів).

Контрафактною є продукція (товари), вироблена з використанням об'єкта інтелектуальної власності і розповсюджена в межах України з порушенням права на неї. Контрафактними є вироби, які вироблені незаконно, з порушенням права інтелектуальної власності, а також вироби, які виготовлені законно, але розповсюджені з порушенням права суб'єкта інтелектуальної власності.

Якщо дії порушника права інтелектуальної власності мають ознаки злочину, за який передбачено кримінальну відповідальність, орган дізнання, досудового слідства або суд зобов'язані вжити заходів для забезпечення вчиненого або можливого в майбутньому цивільного позову шляхом розшуку і накладення арешту на:

- вироби (товари), щодо яких припускається, що вони є контрафактними;
- матеріали та обладнання, призначені для виготовлення і використання зазначених виробів (товарів);
- документи, рахунки та інші предмети, що можуть бути доказом вчинення дій, за які відповідно до чинного законодавства передбачено кримінальну відповідальність.

ТЕМА 2.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЛІТЕРАТУРНИЙ, ХУДОЖНІЙ ТА ІНШИЙ ТВІР (АВТОРСЬКЕ ПРАВО)

Авторське право — це сукупність правових норм, на підставі яких виникають, змінюються чи припиняються відносини щодо створення літературних, художніх та інших творів.

Об'єкти авторського права визначені ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», а також ст.433 Цивільного кодексу України.

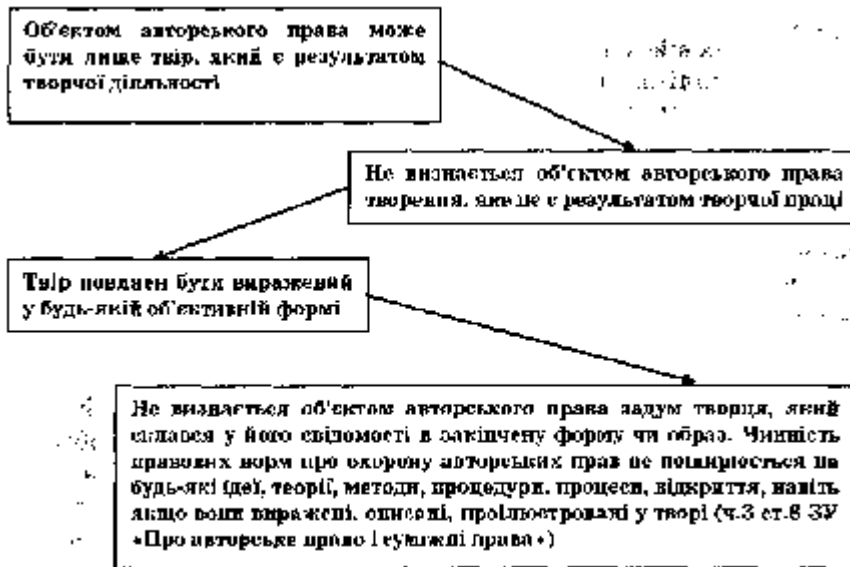
Зокрема, до **об'єктів авторського права** віднесено:

- літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори; комп'ютерні програми; бази даних;
- музичні твори з текстом і без тексту;
- драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва;
- твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- фотографічні твори, у т.ч. твори, виконані способами, подібними до фотографії;
- твори ужиткового мистецтва, у т.ч. твори декоративного ткацтва, кераміки, різблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо;
- ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки,

архітектури та інших сфер діяльності; ■ сценічні обробки літературних, публіцистичних, наукових творів, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;

- похідні твори;
- збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за доббором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;
- тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;
- інші твори.

Слід зауважити, що і в законі «Про авторське право і суміжні права», і в Цивільному кодексі перелік об'єктів авторського права завершується словами «інші твори». Це означає, що зазначений перелік не є вичерпним, оскільки життя породжує нові форми вираження творчої індивідуальності особи, і на них, безумовно, повинна поширюватись чинність законодавства про авторські права.

- Твір визнається об'єктом правової охорони незалежно від призначення, художнього рівня, цінності або достоїнства, незалежно від його змісту, жанру, обсягу, мети.
- Не впливає на визнання твору об'єктом правової охорони ні спосіб, ні форма його вираження (рукопис, ноти, креслення, схеми, запис на магнітну плівку, фотографії тощо).
- Для визнання твору об'єктом правової охорони не має значення завершено чи незавершено твір, опубліковано (оприлюднено) твір чи ні.
- Частина твору, яка може використовуватись самостійно, у т.ч. й оригінальна назва твору, розглядається як твір і підлягає правовій охороні.

Не є об'єктами авторського права (ст. 9 закону та ст. 434 ЦУ

України:

- повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;
- твори народної творчості (фольклор);
- видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади;
- державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань;
- символіка територіальних громад; символи та знаки підприємств, установ та організацій;
- грошові знаки;
- розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право sui generis (своєрідне право, право особливого роду).

Суб'єкти авторського права

Автором наукового, літературного чи художнього твору може бути будь-яка фізична особа (громадянин України, іноземний громадянин, особа без громадянства) незалежно від віку та обсягу цивільної дієздатності за умови, що ця особа є безпосереднім творцем конкретно визначеного твору. Автором вважається особа, зазначена на оригіналі або примірнику твору.

Суб'єктом авторського права можуть бути автор твору, інші фізичні або юридичні особи, авторські права яких виникли в силу закону, договору або спадкування.

Авторське право автора є первинним.

Авторське право правонаступників є похідним.

Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.

Ст.437 ЦК — Виникнення авторського права

Авторське право виникає з моменту створення твору.

Особа, яка має авторське право, для сповіщення про свої права може використовувати спеціальний знак, встановлений законом.

Первинним суб'єктом, якому належить авторське право є автор твору.

За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Це положення застосовується також у разі опублікування твору під псевдонімом, який ідентифікує автора.

- Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрації твору чи будь-якого іншого спеціального його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.
- Особа, яка має авторське право (автор твору чи будь-яка інша особа, якій на законних підставах передано авторське майнове право на цей твір), для сповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права, який складається з таких елементів:
  - латинська літера «с», обведена колом, — ©;
  - ім'я особи, яка має авторське право;
  - рік першої публікації твору.

Знак охорони авторського права проставляється на оригіналі і кожному примірнику твору.

- Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком випадку коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, поки автор твору не розкриє свого імені і не заявить про своє авторство.
- Суб'єкт авторського права для засвідчення авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах.

Державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, здійснюється Установою відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку. Установа складає і періодично видає каталоги всіх державних реєстрацій.

За підготовку Установою до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, сплачуються збори, розміри яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

Про реєстрацію авторського права на твір Установою видається свідоцтво. За видачу свідоцтва сплачується державне мито, копії від сплати якого перераховуються до Державного бюджету України. Розмір і порядок сплати державного мита за видачу свідоцтва визначаються законодавством.

Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому втілено (виражено) твір, не може перешкоджати особі, яка має авторське право, у його реєстрації.

Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір

Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір, не залежать одне від одного.

Відчуження матеріального об'єкта, в якому втілено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

Власникові матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва чи архітектури, не дозволяється руйнувати цей об'єкт без попереднього пропонування його авторові твору за ціну, що не перевищує вартості матеріалів, витрачених на його створення.

Якщо збереження об'єкта, в якому виражено оригінал твору, повинен дозволити авторові зробити копію твору у відповідній формі, а якщо це стосується архітектурної споруди — фотографії твору.

Авторське право на службові твори

Авторське особисте немайнове право на службовий твір належить автору.

Виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

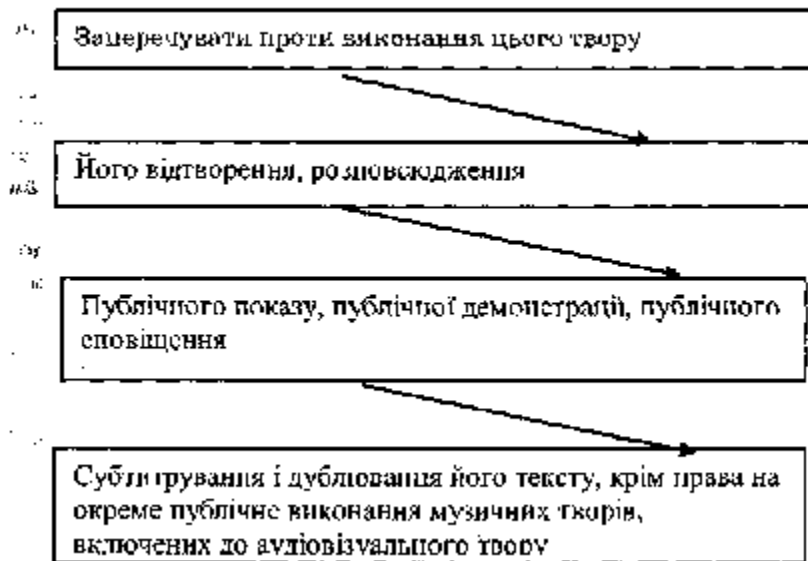
За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Авторське право на аудіовізуальний твір

Авторами аудіовізуального твору є:

- режисер-постановник;
- автор сценарію і (або) текстів, діалогів;
- автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього;
- художник-постановник;
- оператор-постановник.

Якщо інше не передбачено у договорі про створення аудіовізуального твору, автори, які зробили внесок або зобов'язалися зробити внесок у створення аудіовізуального твору і передали майнові права організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору чи продюсеру аудіовізуального твору, не мають права:

За оприлюднення і кожне публічне виконання, показ, демонстрацію чи сповіщення аудіовізуального твору, його здавання у майновий найм і (або) комерційний прокат його примірників за всіма авторами аудіовізуального твору зберігається право на справедливую винагороду, що розподіляється і виплачується організаціями колективного управління або іншим способом.

Автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи продюсером аудіовізуального твору не передбачено інше.

Авторське право на комп'ютерні програми

Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Правова охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження.

Авторське право на збірники та інші складені твори

Авторові збірника та інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним підбір і розташування творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування).

Упорядник збірника користується авторським правом за умови дотримання ним прав авторів кожного з творів, включених до складеного твору.

Автори творів, включених до складеного твору, мають право використовувати свої твори незалежно від складеного твору, якщо інше не передбачено авторським договором з упорядником збірника.

Авторське право упорядника збірника не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір або розташування тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів.

Видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань належать виключні права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення.

Автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено авторським договором.

Авторське право перекладачів і авторів інших похідних творів

Перекладачам і авторам інших похідних творів належить авторське право на здійснені ними переклад, адаптацію, аранжування або іншу переробку.

Перекладачі і (або) автори інших похідних творів користуються авторським правом на створений ними твір за умови дотримання ними прав автора, твір якого зазнав перекладу, адаптації, аранжування або іншої переробки.

Авторське право перекладачів і (або) авторів інших похідних творів не перешкоджає іншим особам здійснювати свої переклади і переробки тих самих творів.

Співавторство

Загалом автором твору науки, літератури, мистецтва є одна особа. Проте бувають випадки, коли у створенні того чи іншого твору приймають участь декілька осіб, яких називають співавторами, а твір, створений декількома особами, вважається створеним у співавторстві.

Співавтори	Співавторство
Особи, спільною творчою працею яких створено твір (ст.133У «Про авторське право і суміжні права»)	Відносини, що виникають між двома або кількома авторами у процесі створення ними твору науки, літератури, мистецтва

Для того, щоб визнати твір таким, що створений у співавторстві, необхідна наявність наступних умов:

- твір створений спільною творчою працею співавторів повинен бути єдиним цілим (тобто не може існувати без складових частин як ціле);
- спільна праця авторів повинна бути творчою (не може бути визнана співавтором особа, яка надавала організаційну, технічну або матеріальну допомогу без надання особистого саме творчого внеску);
- при спільній праці над твором між співавторами укладається договір (тобто співавторство повинно бути добровільним);
- при нероздільному співавторстві твір може використовуватись лише за спільною згодою усіх співавторів (проте право опублікування та іншого використання твору належить однаковою мірою усім співавторам);

- при роздільному співавторстві кожен із співавторів зберігає авторське право на свою частину. Одночасно він є співавтором твору в цілому;
- винагорода за використання твору належить співавторам у спільних частках, якщо в угоді між ними не передбачається інше.

ЗУ «Про авторське право і суміжні права»

- Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається з частин, кожна з яких має самостійне значення.
- Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними.
- Право опублікування та іншого використання твору в цілому належить всім співавторам.
- Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.
- У разі порушення спільного авторського права кожен із співавторів може доводити своє право у судовому порядку.
- Якщо твір, створений у співавторстві, складається із частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.
- Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в угоді між ними не передбачено інше.

Співавторством також є авторське право на інтерв'ю.

Співавторами інтерв'ю є:

- особа, яка дала інтерв'ю;
- особа, яка взяла інтерв'ю.

Опублікування запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка інтерв'ю дала.

Ст. 436 Цивільного кодексу України

- Авторське право на твір, створений у співавторстві належить співавторам спільно, незалежно від того, становить твір єдине нерозривне ціле чи складається з частин, кожна з яких може мати ще й самостійне значення.

Частина твору, створеного у співавторстві, визнається такою, що має самостійне значення, якщо вона може бути використана незалежно від інших частин цього твору

- Кожен із співавторів зберігає своє авторське право на створену ним частину твору, яка має самостійне значення.
- Відносини між співавторами можуть бути визначені договором. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма авторами спільно.

Від твору, створеного спільною творчою працею співавторів слід відрізняти від **складених творів**, якими визнаються збірники окремих самостійних творів, що у своїй сукупності становлять єдиний завершений твір.

Основними ознаками складеного твору є:

- це збірники окремих, не пов'язаних між собою змістом, самостійних творів;
- кожен із творів, що входять до збірника зберігає своє самостійне значення;
- об'єднання окремих творів у колективний твір здійснюється на підставі єдиної спільної мети, наприклад, інформаційної, освітньої, виховної тощо;
- в колективному творі беруть участь значно більше авторів, ніж співавторів у спільному творі.

Авторське право на складений твір належить фізичній чи юридичній особі, за ініціативою і завданням якої цей твір створено.

- До складених творів належать:
  - енциклопедії;
  - енциклопедичні словники;
  - періодичні збірники наукових праць;
  - газети, журнали, інші періодичні видання тощо.

Суб'єкти авторського права на колективний твір мають право за будь-якого використання цього твору вимагати зазначення сво-

го найменування. При цьому автори творів, що включаються до складеного твору, зберігають за собою право на використання своїх творів незалежно від колективного твору.

Таким чином, спільне створення кількома авторами (співавторами) твору і складений твір — це два різні результати творчої духовної діяльності.

Відмінність між твором, створеним спільною працею співавторів, і складеним твором полягає у тому, що:

- авторське право на складений твір належить фізичній чи юридичній особі (упорядникові), за ініціативою і завданням якої цей твір створено;
- автори окремих творів, включених до складеного твору, авторського права на твір в цілому не мають;
- авторське право на твір, створений спільною творчою працею співавторів, належить усім співавторам.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА	МАЙНОВІ ПРАВА
Право на визнання людини творцем автором, виконавцем, винахідником)	Право на використання об'єкта права інтелектуальної власності
Право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта інтелектуальної власності	Виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності
Інші особисті немайнові права, встановлені законом: право вимагати зазначення свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі і його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо;	Виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА	МАЙНОВІ ПРАВА
<p>забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;</p> <p>право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі і його примірниках і під час будь-якого його публічного використання;</p> <p>вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекручуванню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.</p>	<p>Інші майнові права, встановлені законом</p>

Право на визнання людини творцем (право авторства)

Означає, що тільки дійсний автор вправі називати себе автором твору, інші особи, використовуючи даний твір, повинні посилатися на ім'я автора.

Зазначення імені автора при використанні твору обов'язкове в усіх випадках, крім випадків, коли твір образотворчого мистецтва чи фотографічний твір використовується у промисловості (у цих випадках ім'я автора не зазначається із суто технічних причин).

Право на авторське ім'я

Означає, що автор може випустити твір за власним іменем, псевдонімом чи анонімно. Це право автора на вибір способу зазначення імені. Але якщо автор у своєму творі порушив чиїсь права, на вимогу слідчих органів, особи, яким відоме справжнє ім'я автора зобов'язані розкрити його псевдонім чи анонім.

Право на недоторканість твору

Означає можливість протидіяти будь-якому перекручуванню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.

ТОБТО:

- забороняється без дозволу автора та його правонаступників вносити будь-які зміни як до самого твору, так і до його назви та позначення імені автора;
- не допускається без дозволу автора супроводжувати твір, що видається ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями, поясненнями, доповнювати або скорочувати твір;
- переклад твору іншою мовою з метою випуску у світ допускається лише за згодою автора або його правонаступників — на підставі договору.

За чинними в Україні типовими видавничими договорами малюнок і навіть колір обкладинки дозволяється виконувати лише за згодою автора.

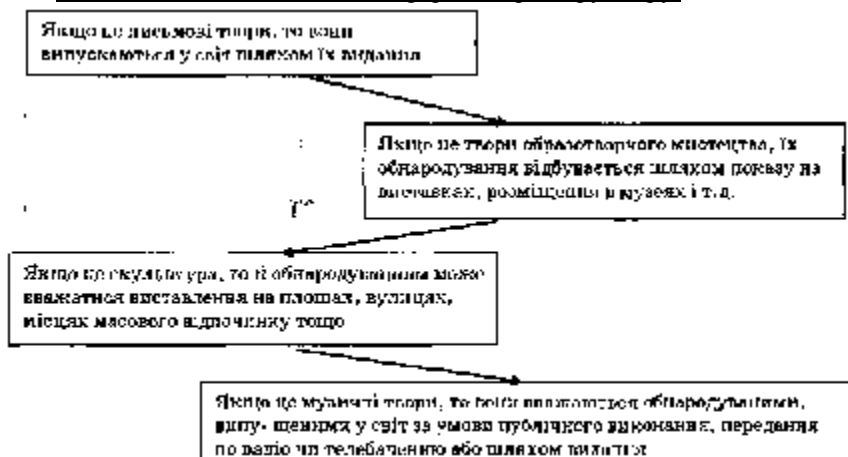
Контроль за дотриманням вимог недоторканості твору здійснює Державне агентство України з авторських і суміжних прав (ДААСП України).

Право на оприлюднення твору

Здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо.

Іншими словами, твір вважається розкритим публіці, якщо він виданий, публічно виконаний, переданий по радіо чи телебаченню або будь-яким іншим способом повідомлений невизначеному колу осіб.

Спосіб ВИПУСКУ залежить від форми, характеру твору:

Опублікування твору, фонограми, відеограми — випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами.

Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми.

Публічне виконання — подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організації мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконання), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Публічна демонстрація — публічне одноразове чи багаторазове представлення публіці за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав у приміщенні, в якому можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, аудіовізуального твору чи зафіксованого у відеограмі виконання або будь-яких рухомих зображень.

Публічний показ — будь-яка демонстрація оригіналу або примірника твору, виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї чи близьких знайомих цієї сім'ї особи, яка здійснює по-

Опублікування твору, фонограми, відеограми — випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами.

Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми.

Публічне виконання — подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконання), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Публічна демонстрація — публічне одноразове чи багаторазове представлення публіці за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав у приміщенні, в якому можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, аудіовізуального твору чи зафіксованого у відеограмі виконання або будь-яких рухомих зображень.

Публічний показ — будь-яка демонстрація оригіналу або примірника твору, виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї чи близьких знайомих цієї сім'ї особи, яка здійснює по-

каз, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час (публічний показ аудіовізуального твору чи відеограми означає також демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору чи відеограми без дотримання їх послідовності).

Публічне сповіщення — передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гама-променів тощо), у т.ч. з використанням супутників, чи передача на віддалі за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті.

Право першого опублікування твору належить самому автору. Тільки він вправі вирішувати, чи готовий його твір до випуску у світ. Порухення цих прав дає автору підстави вимагати виплати гонорару або відшкодування заподіяних збитків, а також вжиття інших заходів по охороні (захисту) своїх авторських прав аж до вилучення твору і заборони його випуску.

Майнові права — це суб'єктивні права учасників правовідносин, які пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном, а також з тими матеріальними вимогами, які виникають з приводу розподілу цього майна і обміну.

Майнові права інтелектуальної власності — це права автора володіти, користуватися та розпоряджатися результатами своєї творчої діяльності відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб.

Виключне право автора чи іншої особи, що має авторське право, надає йому можливість ДОЗВОЛЯТИ або ЗАБОРОНЯТИ наступні дії

1. Відтворення творів

Виготовлення одного або більше примірників твору в будь-якій матеріальній формі (звуко-відеозапис; запис чи фонограма для тимчасового чи постійного зберігання в електронній, оптичній або іншій формі, яку читає машина).

2. Публічне виконання і публічне сповіщення творів

Публічне виконання - це подання творів, виконань, фонограм, передач організації мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю або іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по проводах) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї або близьких знайомих сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той же час або в різних місцях і в різний час.

Публічне сповіщення (сповіщення для загального відома) - така передача в ефір чи по проводах зображень і звуків, творів, виконань фонограм, передач організацій мовлення, коли зазначені зображення можуть бути сприйняті невизначеним колом осіб.

3. Публічний показ

Будь-яка демонстрація оригіналу або примірника творів, виконань, передач організацій мовлення безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадра або за допомогою інших пристроїв чи процесів невизначеному колу осіб.

4. Будь-яке повторне публічне сповіщення в ефірі чи по проводах вже переданих в ефір творів, якщо воно здійснюється іншою організацією.

5. Переклади творів

Автор може сам перекласти твір іншою мовою (авторський переклад). За наявності авторського перекладу ніхто інший не може перекладати твір тією ж мовою, іншою — з дозволу автора.

6. Переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів

7. Розповсюдження творів шляхом продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в найм чи у прокат та іншої передачі до першого продажу примірників твору

8. Здавання в найм після першого продажу, відчуження іншим способом примірників аудіовізуальних творів, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих на фонограмі або у формі, яку читає машина

9. Імпорт примірників творів

Цей перелік не є вичерпним, а тому автор має право дозволити або заборонити використання свого твору і іншими способами.

Використання твору без згоди автора і виплати йому авторської винагороди, але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається у разі:

- використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, в т.ч: цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються; вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів і творів, включених до фонограми (відеограми) або програми мовлення;
- використання літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, у передачах мовлення, у звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру;
- відтворення у пресі, публічне виконання чи публічне сповіщення попередньо опублікованих у газетах або журналах статей з поточних економічних, політичних, релігійних та соціальних питань чи публічно сповіщених творів такого ж самого характеру у випадках, коли право на таке відтворення, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення спеціально не заборонене автором;
- відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час перебігу таких подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою;
- відтворення у каталогах творів, виставлених на доступних публіці виставках, аукціонах, ярмарках або у колекціях для висвітлення зазначених заходів, без використання цих каталогів у комерційних цілях;
- видання випущених в світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;
- відтворення творів для судового і адміністративного провадження в обсязі, виправданому цією метою;
- публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;
- відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях, передача в ефір або інше публічне

сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів у обсязі, виправданому поставленою метою. .

Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

- у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитом фізичних осіб за умови, що:
  1. Бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання, приватного дослідження;
  2. Відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;
- у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання та кого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Допускається без згоди автора чи іншої особи, яка має авторське право:

- відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;
- репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторських занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них за умови, коли:
  1. Обсяг такого відповідає зазначеній меті;
  2. Відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори, крім:

- творів архітектури у формі будівель і споруд;
- комп'ютерних програм (за винятком випадків передбачених Ст. 24 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»);

Репрографічного відтворення книг, нотних текстів і оригінальних творів образотворчого мистецтва (за винятком випадків, передбачених ст.ст. 22, 23 названого закону).

Особа, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму:

- внести до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми, і вчинення дій, пов'язаних з функціонуванням комп'ютерної програми відповідно до її призначення, зокрема запис і збереження в пам'яті комп'ютера, а також виправлення явних помилок, якщо інше не передбачено угодою з автором чи іншою особою, яка має авторське право;
- виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена тільки для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника у випадках, якщо оригінал комп'ютерної програми буде втраченим, знищеним або стане непридатним для використання. При цьому копія комп'ютерної програми не може бути використана для інших цілей, ніж зазначено в попередньому пункті, і має бути знищена у разі, якщо володіння примірником цієї комп'ютерної програми перестає бути правомірним;
- спостерігати, вивчати, досліджувати функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей і принципів, що лежать в її основі, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії із завантаження, показу, функціонування, передачі чи запису в пам'ять (збереження) комп'ютерної програми;
- декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання

сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів у обсязі, виправданому поставленою метою. .

Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

- у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитом фізичних осіб за умови, що:
  1. Бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання, приватного дослідження;
  2. Відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;
- у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Допускається без згоди автора чи іншої особи, яка має авторське право:

- відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;
- репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторських занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них за умови, коли:
  1. Обсяг такого відповідає зазначеній меті;
  2. Відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори, крім:

- творів архітектури у формі будівель і споруд;
- комп'ютерних програм (за винятком випадків передбачених Ст. 24 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»);

Репрографічного відтворення книг, нотних текстів і оригінальних творів образотворчого мистецтва (за винятком випадків, передбачених ст.ст. 22, 23 названого закону).

Особа, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму:

- внести до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми, і вчинення дій, пов'язаних з функціонуванням комп'ютерної програми відповідно до її призначення, зокрема запис і збереження в пам'яті комп'ютера, а також виправлення явних помилок, якщо інше не передбачено угодою з автором чи іншою особою, яка має авторське право;
- виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена тільки для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника у випадках, якщо оригінал комп'ютерної програми буде втраченим, знищеним або стане непридатним для використання. При цьому копія комп'ютерної програми не може бути використана для інших цілей, ніж зазначено в попередньому пункті, і має бути знищена у разі, якщо володіння примірником цієї комп'ютерної програми перестав бути правомірним;
- спостерігати, вивчати, досліджувати функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей і принципів, що лежать в її основі, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії із завантаження, показу, функціонування, передачі чи запису в пам'ять (збереження) комп'ютерної програми;
- декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання

інформації, необхідної для досягнення її взаємодії із незалежно розробленою комп'ютерною програмою, за дотримання таких умов:

- інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел;
- зазначені дії здійснюються тільки щодо тих частин комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії;
- інформація, одержана в результаті декомпіляції, може використовуватися лише для досягнення здатності до її взаємодії з іншими програмами, але не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами, а також не може використовуватися для розроблення комп'ютерної програми, схожої на декомпільовану комп'ютерну програму, або для вчинення будь-якої іншої дії, що порушує авторське право.

СТРОК ДІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

- Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення і починає діяти від дня створення твору.
- Авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.

Для творів оприлюднених анонімно або під псевдонімом, строк дії авторського права закінчується через 70 років після того, як твір було оприлюднено.

Якщо взятий автором псевдонім не викликає сумніву щодо особи автора або якщо авторство твору, оприлюдненого анонімно або під псевдонімом, розкривається не пізніше ніж через 70 років після оприлюднення твору, авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.
--

Авторське право на твори, створені у співавторстві, діє протягом життя співавторів і 70 років після смерті останнього співавтора.

У разі, коли весь твір публікується (оприлюднюється) не водночас, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями тощо, строк дії авторського права визначається окремо для кожної опублікованої (оприлюдненої) частини твору.

Авторське право на твори помертло реабілітованих авторів діє протягом 77 років після їх реабілітації.

Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 70 років від дати його правомірного опублікування.

Будь-яка особа, яка після закінчення строку охорони авторського права по відношенню до неоприлюдненого твору вперше його оприлюднює, користується захистом, що є рівноцінним захисту майнових прав автора. Строк охорони цих прав становить 25 років від часу, коли твір був вперше оприлюднений.

Строк дії авторського права після смерті автора та інші строки, починаються від дня смерті автора чи з дня настання подій (оприлюднення твору анонімно чи під псевдонімом; у разі створення твору у співавторстві; у разі оприлюднення твору послідовно у часі; у разі публікації твору помертло реабілітованої особи; у разі першого опублікування твору протягом 30 років після смерті автора), але відліковуються з 1 січня року, наступного за роком смерті чи роком, в якому відбулася зазначена подія.

Перехід творів у суспільне надбання

У суспільне надбання твори переходять після закінчення строку дії авторського права.

Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно, без виплати авторської винагороди, використовуватися будь-якою особою, за умови дотримання особистих немайнових прав автора (ч.2 ст.30 Закону).

Кабінетом Міністрів України можуть встановлюватися спеціальні відрахування до фондів творчих спілок України за використання на території України творів, які стали суспільним надбанням.

Автор чи інша особа, якій належить авторське право, може передати свої майнові права, будь-якій іншій особі повністю або частково.

Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором. Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Якщо майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вони вважаються такими, що не передані. Майнове право суб'єкта авторського права, який є юридичною особою, може бути передане (відчужене) іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації цієї юридичної особи — суб'єкта авторського права.

Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору.

Передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору.

За авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам. При цьому за особою, яка передає виключне право на використання твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передані за договором.

За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах. При цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам.

- Право на передачу будь-яким особам невиключних прав на використання творів мають організації колективного управління, яким суб'єктом авторського права передали повноваження на управління своїми майновими авторськими правами.
- Права на використання твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо у договорі не передбачено передачі виключних прав на використання твору.
- Договори про передачу прав на використання творів укладаються у письмовій формі. В усній формі може укладатися лише договір про використання (опублікування) твору у періодичних виданнях.
- Договір про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов договору (строк, спосіб використання, територія, на яку поширюється передане право, розмір і порядок виплати авторської винагороди тощо).
- Авторська винагорода визначається у договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином. При цьому ставки авторської винагороди не повинні бути меншими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.
- Предметом договору про передачу прав на використання твору не можуть бути права, яких не було на момент укладення договору.
- Умови договору, що погіршують становище автора (його правонаступника) порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством, є недійсними.
- За авторським договором замовлення автор зобов'язується створити у майбутньому твір відповідно до умов договору і передати його замовникові. Договором може передбачатись виплата замовником авторові авансу як частини авторської винагороди.
- Умови договору, що обмежують право автора на створення майбутніх творів на зазначену у договорі тему чи у зазначеній галузі, є недійсними.

- Автор чи інша особа, якій належить авторське право, може передати свої майнові права, будь-якій іншій особі повністю або частково.
- Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором.
- Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Якщо майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вони вважаються такими, що не передані.
- Майнове право суб'єкта авторського права, який є юридичною особою, може бути передане (відчужене) іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації цієї юридичної особи — суб'єкта авторського права.
- Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору.
- Передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору.
- За авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам. При цьому за особою, яка передає виключне право на використання твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передані за договором.
- За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах. При цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам.

- Право на передачу будь-яким особам невиключних прав на використання творів мають організації колективного управління, яким суб'єктом авторського права передали повноваження на управління своїми майновими авторськими правами.
- Права на використання твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо у договорі не передбачено передачі виключних прав на використання твору.
- Договори про передачу прав на використання творів укладаються у письмовій формі. В усній формі може укладатися лише договір про використання (опублікування) твору у періодичних виданнях.
- Договір про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов договору (строк, спосіб використання, територія, на яку поширюється передане право, розмір і порядок виплати авторської винагороди тощо).
- Авторська винагорода визначається у договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином. При цьому ставки авторської винагороди не повинні бути меншими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.
- Предметом договору про передачу прав на використання твору не можуть бути права, яких не було на момент укладення договору.
- Умови договору, що погіршують становище автора (його правонаступника) порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством, є недійсними.
- За авторським договором замовлення автор зобов'язується створити у майбутньому твір відповідно до умов договору і передати його замовникові. Договором може передбачатись виплата замовником авторові авансу як частини авторської винагороди.
- Умови договору, що обмежують право автора на створення майбутніх творів на зазначену у договорі тему чи у зазначеній галузі, є недійсними.

- Усі майнові права на використання твору, які передаються за авторським договором, визначаються у змісті договору. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як такі, що передані суб'єктом авторського права, вважаються такими, що не передані, і зберігаються за ним.

Сторона, яка не виконала або не належним чином виконала зобов'язання за авторським договором, зобов'язана відшкодувати іншій стороні всі збитки, в т.ч. упущену вигоду (ст. 34 Закону).

Якщо автор не передав твір замовникові відповідно до умов авторського договору замовлення, він повинен відшкодувати замовникові збитки, в т.ч. упущену вигоду.

Споря щодо відповідальності за невиконання умов авторських договорів вирішуються у суді.

ТЕМА 3.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВИКОНАННЯ, ФОНОГРАМУ, ВІДЕОГРАМУ ТА ПРОГРАМУ (ПЕРЕДАЧУ) ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ (СУМІЖНІ ПРАВА)

Науково-технічний прогрес істотно розширив можливості використання творів шляхом звуко- і відеозаписів, програм мовлення.

У нових умовах опинилися артисти (виконавці), розробники фонограм, організації мовлення, які одержали сучасні засоби приймання і передачі звуку та зображення. Постало питання про правовий захист їхніх інтересів. Об'єктивно створено такі умови, за яких законодавство багатьох країн обрало основним методом охорони інтересів зазначених категорій суб'єктів систему прав, яка потім дістала назву «суміжні права».

Ця нова категорія прав аналогічна авторським правам.

їхній основний зміст зводиться до того, що використання третіми особами фонограм, радіо-телепередач, а також творчих результатів виконавців потребує згоди або артиста-виконавця, або осіб, які здійснили звуко- чи телезапис, або організації мовлення.

Термін «суміжні права» вживається у правових системах романо-германської орієнтації. Англосаксонська система, зокрема право США та Англії, цим терміном не користується. В них він замінений загальним поняттям «монопольне використання» усіх видів власності, включаючи й ту, яка належить артистам-виконавцям, організаціям мовлення.

Отже, як впливає з наведеного аналізу, принципової різниці між авторським правом і суміжними правами немає. Разом з тим, суміжні права, хоча і є однорідними з авторськими правами і становлять єдиний цивільно-правовий інститут, мають ряд особливостей:

по-перше, суміжні права базуються на використанні авторських прав;

по-друге, суміжні права випливають із творчої діяльності по реалізації та використанню уже обнародованих творів;

по-третє, суміжні права це: право на оригінальність, манеру виконання виконавців; права виробників фонограм; права організацій мовлення.

Суміжні права — це права на результати творчої діяльності виконавців, права виробників фонограм та права організацій мовлення, пов'язані з використанням творів літератури та мистецтва, авторські права на які належать іншим особам.

Фонограма — звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору.

Відеограма — відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору.

Суб'єкти суміжних прав

- Виконавці творів, їх спадкоємці та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо виконань.
- Виробники фонограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм.
- Виробники відеограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеограм.
- Організації мовлення та їх правонаступники.

Виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів та інших суб'єктів авторського права.

Виробники фонограм, виробники відеограм повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права і виконавців.

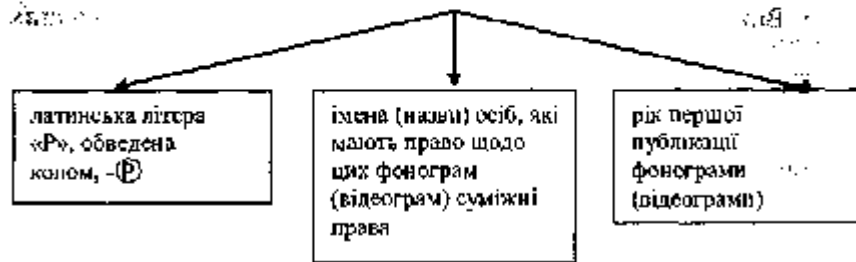
Організації мовлення повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права, виконавців, виробників фонограм (відеограм).

Виникнення і здійснення суміжних прав

Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається будь-яких формальностей.
Право інтелектуальної власності на виконання виникає з моменту першого його здійснення.
Право інтелектуальної власності на передачу (програму) організації мовлення виникає з моменту її вироблення.
Право інтелектуальної власності на фонограму чи відеограму виникає з моменту їх вироблення.

Виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми для сповіщення про свої суміжні права на фонограмах, відеограмах і всіх їх примірниках, що розповсюджується серед публіки на законних підставах, або їх упаковках можуть використовувати знак охорони суміжних прав.

Цей знак складається з таких елементів:

За відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми чи відеограми вважаються особи, імена (назви) яких зазначені на фонограмі, відеограмі та їх примірниках або на їх упаковці (ст. 450 ЦК України; ст. 37 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав

Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав належать виконавцеві, виробнику фонограми, виробнику відеограми чи організації мовлення, якщо інше не встановлено договором чи законом.

1. Право на використання об'єкта суміжних прав.

Використанням виконання є:

- доведення виконання до відома публіки під час його здійснення;
- записування (фіксування) виконання під час його здійснення, якщо таке записування дає можливість сприйняття відтворення та передачу виконання за допомогою технічних засобів;
- пряме чи опосередковане відтворення запису виконання будь-яким способом та у будь-якій формі;
- продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника запису виконання;
- оренда оригіналу чи примірника запису виконання;
- забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання з місця та в час, обраних нею;
- інші дії, встановлені законом.

Використанням фонограми, відеограми є:

- пряме або опосередковане відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі відеограми, фонограми;
- продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- оренда оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до фонограми, відеограми з місця та в час, обраних нею;
- інші дії, встановлені законом.

Використанням передачі (програми) організації мовлення є:

- здійснення (трансляція, ретрансляція) передачі (програми) організації мовлення;

Трансляція – передача на відстань мовлення, музики, зображення і т.п. з місця події по радіо чи дротовій лінії зв'язку	Ретрансляція – прийом сигналів на проміжному пункті лінії зв'язку з підсиленням і наступною неспотвореною передачею їх, застосовується для збільшення дальності дії лінії зв'язку в телебаченні, радіомовленні
--	--

- записування (фіксування) передачі (програми) організації мовлення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та здійснення її за допомогою технічних засобів;
- відтворення запису передачі (програми) організації мовлення;
- представлення передачу (програми) організації мовлення публіці у місці, де встановлено вхідну плату;
- інші дії, встановлені законом.

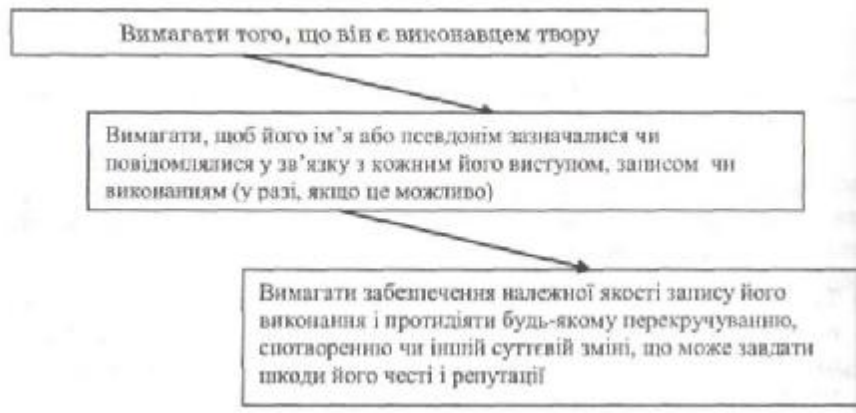
2. Виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав.

3. Право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у т.ч. забороняти таке використання.

4. Інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Особисті немайнові права виконавців та права на ім'я (назву) виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення

Особисті немайнові права виконавців:

Виробник фонограми, виробник відеограми має право зазначати своє ім'я (назву) на кожному носії запису або його упаковці поряд із зазначенням авторів, виконавців і назв творів, вимагати його згадування у процесі використання фонограми (відеограми).

Організація мовлення має право вимагати згадування своєї назви у зв'язку із записом, відтворенням, розповсюдженням своєї передачі і публічним повторним сповіщенням її іншою організацією мовлення.

Майнові права виконавців

Майнове право виконавців включає їх виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам:

- публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір);
- фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань;
- відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але, якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали згоду;

- і х >: 11 ювсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи Відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права Власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) ми її подальше відтворення;
- комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, :іпфіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійсненого виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом;
- розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при 11 оршій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження.

М а й нові права виконавців можуть передаватися (відчужуватися) и м особам на підставі договору, в якому визначаються:

- спосіб використання виконань;
- розмір і порядок виплати винагороди;
- строк дії договору і використання виконань;
- територія, на яку розповсюджуються передані права.

У ризі, коли виконання використовується в аудіовізуальному пн.|н, її ішжається, що виконавець передає організації, яка здійснює ■Ирі >бі і ицтво аудіовізуального твору, або продюсеру аудіовізуального і Іпру всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено ічіором.

У разі, коли виконавець підчас першої фіксації виконання безпо- И|»"Д 11 ьо дозволить виробнику фонограми чи виробнику відеограми II подальше відтворення, вважається, що виконавець передав ви-ІмЛнику фонограми чи виробнику відеограми виключне право на

I.....псюдження фонограм, відеограм і їх примірників способом || |)мого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а і способом здавання у майновий найм, комерційний прокат

' р и ..... і передачі. При цьому виконавець зберігає право на одер- і іпнч справедливої винагороди за зазначені види використання

- | ..... виконання через організації колективного управління або Ін ш и м способом.

Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм

Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм:

- Виключне право на використання фонограм, відеограм;
- Виключне право дозволяти чи забороняти:

Відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх фонограм і відеограм у будь-якій формі і будь-яким способом
Розповсюдження серед публіки фонограм, відеограм та їх примірників шляхом першого продажу або іншої передачі права власності
Комерційний прокат фонограм, відеограм і їх примірників шляхом першого продажу або іншої передачі права власності
Публічне сповіщення фонограм, відеограм і їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором
Будь-яку видозміну своїх фонограм, відеограм
Ввезення на митню територію України фонограм, відеограм та їх примірників з метою їх поширення серед публіки

Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм можуть передаватися (відчужуватися) іншим особам на підставі договору, в якому визначаються:

- спосіб використання фонограми (відеограми);
- розмір і порядок виплати винагороди;
- строк дії договору;
- строк використання фонограми (відеограми);
- територія, на яку розповсюджуються передані права. Ставки винагороди, що визначаються договором НЕ МОЖУТЬ

БУТИ НИЖЧИМИ за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.

Майнові права виробника фонограми чи відеограми, який є юридичною особою, можуть бути передані (відчужені) іншій особі

у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації юридичної особи - суб'єкта суміжних прав.

Якщо фонограми, відеограми чи їх примірники введені виробником фонограми (відеограми) чи за його згодою у цивільний обіг шляхом їх першого продажу в Україні, то допускається їх наступне розповсюдження шляхом продажу, дарування тощо без згоди виробника фонограми (відеограми) чи його правонаступника і без виплати йому винагороди.

При цьому право здавання таких примірників фонограм (відеограм) у майновий найм чи комерційний прокат залишається виключно правом виробника фонограми (відеограми).

Майнові права організацій мовлення

1. Виключне право на використання своїх програм будь-яким способом.
2. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам:
  - публічне сповіщення своїх програм шляхом трансляції і ретрансляції
  - фіксацію своїх програм на матеріальному носії та їх відтворення;
  - публічне виконання і публічну демонстрацію своїх програм у місцях з платним входом;
3. Право забороняти поширення на території України чи з території України сигналу із супутника, що несе їх програми, розповсюджуючим органом, для якого цей сигнал із супутника не призначався. Майнові права організації мовлення можуть передаватися (відчужуватися) іншим особам на підставі договору, в якому визначаються:
  - спосіб і строк використання програми мовлення;
  - розмір і порядок виплати винагороди, територія, на яку розповсюджуються передані права тощо.

Майнові права організації мовлення можуть бути передані (відчужені) також іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації юридичної особи - суб'єкта суміжних прав.

Обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення

Обмеження майнових прав авторів літературних, художніх і наукових творів при використанні виконань, фонограм, про-

грам мовлення, їх фіксації, відтворенні і доведенні до загального відома без згоди виконавців, виробників фонограм, відеограм та організацій мовлення допускається у випадках, визначених ст.ст. 21 - 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права», а саме: вільного використання твору із зазначенням імені автора; вільного відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом; вільного відтворення примірників твору для навчання; вільного копіювання, модифікації і декопіляції комп'ютерних програм; вільного відтворення творів у особистих цілях та з обов'язковим дотримання наступних умов:

- відтворення зазначених об'єктів здійснюється виключно з метою навчання чи наукових досліджень;
- право на відтворення, що здійснюється виключно з метою навчання та наукових досліджень, не поширюється на експорт відтворених примірників фонограм, відеограм, програм мовлення за межі митної території України;
- за суб'єктами суміжних прав зберігається право на справедливую винагороду з урахуванням кількості відтворених примірників.

Умовою такого використання є також - дотримання особистих немайнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Використання об'єктів суміжних прав без згоди суб'єктів суміжних прав не повинно завдавати шкоди нормальній експлуатації виконань, фонограм і програм мовлення і зачіпати законні інтереси виконавців, виробників фонограм, відеограм і програм мовлення чи інших суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Без згоди (авторів), виконавців і виробників фонограм (відеограм) допускається відтворення в домашніх умовах і виключно в особистих цілях творів і виконань, зафіксованих у фонограмах, відеограмах і їх примірниках, але з виплатою їм винагороди.

Виплата винагороди виробникам фонограм і відеограм та іншим особам, які мають авторське право і (або) суміжні права, здійснюється у формі відрахувань (відсотків) від вартості обладнання і (або) матеріальних носіїв виробниками та (або) імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можна здійснити відтворення виключно в особистих цілях у домашніх умовах творів, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, крім:

- Професійного обладнання та (або) матеріальних носіїв, не призначених для використання в домашніх умовах;

- Обладнання і матеріальних носіїв, що експортуються за митну територію України;
- Обладнання і матеріальних носіїв, що ввозяться фізичною особою на митну територію України виключно в особистих цілях і без комерційної мети.

Розміри відрахувань (відсотків), що мають сплачуватися виробниками та або) імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Ці кошти виробниками та імпортерами обладнання і (або) матеріальних носіїв перераховуються визначеним Установою організаціям колективного управління. Зібрані кошти розподіляються між організаціями колективного управління, які є на обліку в Установі, на основі договорів, які уповноважені організації укладають з усіма організаціями колективного управління. Імпортери перераховують ці кошти уповноваженій організації під час ввезення товару на митну територію України, а виробники - у кінці кожного місяця після реалізації обладнання і матеріальних носіїв.

Установі і визначені нею для збору коштів уповноважені організації мають право вимагати від виробників та імпортерів інформацію про виробництво, імпорт і реалізацію (продаж) обладнання і матеріальних носіїв.

Зібрані кошти, розподіляються між авторами, виконавцями. Виробниками фонограм (відеограм). Якщо угодами між організаціями колективного управління не передбачено інше, то ці кошти розподіляються у таких пропорціях: авторам - 50 відсотків; виконавцям - 25 відсотків; виробникам фонограм (відеограм) - 25 відсотків.

Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою

Без згоди виробників фонограм (відеограм), фонограми (відеограми) яких опубліковані для використання з комерційною метою, і виконавців, виконання яких зафіксовані у цих фонограмах (відеограмах), але з виплатою винагороди, допускається пряме чи опосередковане комерційне використання фонограм і відеограм та їх примірників:

- публічне виконання фонограми або її примірника чи публічну демонстрацію відеограми або її примірника;

- публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі та їх примірниках, в ефір;
- публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі та їх примірниках, по проводах (через кабель).

Розмір винагороди за використання фонограм (відеограм), порядок та умови її виплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Одержання від уповноваженої організації винагорода розподіляється відповідною організацією колективного управління у таких пропорціях: 50 відсотків - виконавцям; 50 відсотків - виробникам фонограм (відеограм).

Особи, які використовують фонограми, відеограми, чи їх примірники, повинні надавати організаціям, точні відомості щодо їх використання, необхідні для збирання і поділу винагороди.

СТРОК ДІЇ СУМІЖНИХ ПРАВ

Майнові права охороняються протягом 50 років від дати запису першого виконання	Особисті немайнові права охороняються безстроково
--	---

Права виробників фонограм і відеограм охороняються протягом 50 років від дати першого опублікування фонограми (відеограми) або їх першого звукозапису (відеозапису), якщо фонограма не була опублікована протягом зазначеного часу.
Організації мовлення користуються наданими їм правами протягом 50 років від дати першого публічного сповіщення передачі.
Закінчення строків захисту суміжних прав настає 1 січня року, наступного за роком, у якому закінчилися передбачені строки захисту.

Ст. 456 ЦКУ

До спадкоємців виконавця і правонаступників виробників фонограм і організацій мовлення переходить право дозволяти чи забороняти використання виконання фонограми, передачі в ефір і по проводах, а також право на одержання винагороди в межах частини строків чинності прав, що залишилися.

Особисті немайнові права виконавця у спадщину не переходять. Проте спадкоємці мають право захищати авторство на об'єкт суміжних прав і протидіяти будь-якому перекручуванню, спотворенню чи іншій зміні виконання, фонограми, програми мовлення або будь-якому посяганню на об'єкт, що може зашкодити честі та репутації виконавця, виробника фонограми чи організації мовлення.

УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Способи управління:

Суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами:

- особисто;
- через свого повіреного;
- через організацію колективного управління. Повірений, якому доручено управляти майновими правами

суб'єкта авторського права чи суміжних прав, діє на підставі укладеного договору доручення у межах тих повноважень, які передані їй суб'єктом авторського права чи суміжних прав.

Організації колективного управління створюються суб'єктами авторського права чи суміжних прав і мають статус юридичної особи.

Допускається утворення окремих організацій, які управляють певними категоріями майнових прав певних категорій суб'єктів авторського права і суміжних прав, або організацій, які управляють різними майновими правами в інтересах різних категорій суб'єктів авторського права чи суміжних прав.

Особи, які використовують твори, виконання, програми мовлення, примірники фонограм (відеограм), зобов'язані надавати організаціям колективного управління точний перелік використаних творів, виконань, примірників фонограм (відеограм), програм

мовлення разом -з документально підтвердженими даними про одержані прибутки від їх використання та повинні виплачувати організаціям колективного управління винагороду в передбачений термін і в обумовленому розмірі.

Суб'єкти авторського права чи суміжних прав можуть також доручати управління своїми майновими правами на колективній основі відповідним державним організаціям, установчі документи яких передбачають здійснення таких функцій.

Діяльність організацій колективного управління

1. Після державної реєстрації як юридичної особи, організація колективного управління зобов'язана протягом 30 днів стати на облік в Установі.

- Інформацію про облік організації колективного управління Установа здійснює шляхом публікації у своєму офіційному бюлетені).
- Організації колективного управління діють на підставі статутів, затверджених у встановленому законом порядку та в межах повноважень, переданих їм суб'єктами авторського права чи суміжних прав.

2. Організації колективного управління не мають права займатися комерційною діяльністю чи використовувати будь-яким іншим способом об'єкти авторського права чи суміжних прав, доручених їм для управління.

- На організації колективного управління не поширюються обмеження, визначені законодавством про захист економічної конкуренції.

3. Організації колективного управління здійснюють свої повноваження щодо колективного управління майновими права суб'єктів авторського права чи суміжних прав на підставі відповідних договорів, обов'язковою формою яких є - письмова.

4. Організації колективного управління можуть управляти на території України майновими правами іноземних суб'єктів авторського права чи суміжних прав на підставі договорів з аналогічними іноземними організаціями, в т.ч. й про взаємне представництво інтересів.

- Організації колективного управління можуть доручати на підставі договорів з аналогічними іноземними організаціями управляти на колективній основі за кордоном майновими правами українських суб'єктів авторського права чи суміжних прав, у т.ч. й про взаємне представництво інтересів.

5. На підставі одержаних повноважень організації колективного управління надають будь-яким особам шляхом укладання з ними договорів невиключні права на використання об'єктів авторського права чи суміжних прав.

6. Організація колективного управління має право вимагати від осіб, які використовують об'єкти авторського права і суміжних прав, надання їм документів, що містять точні відомості про використання зазначених об'єктів, необхідних для збирання і розподілу винагороди.

7. Організація колективного управління зобов'язана надавати Установі таку інформацію:

- про всі зміни, що вносяться до статуту;
- про укладення будь-яких договорів з іншими організаціями колективного управління, в т.ч. іноземними;
- про управління майновими правами осіб, які не передали організації повноважень на підставі письмового договору;
- про укладення договорів управління майновими правами суб'єктів авторського права чи суміжних прав;
- про річний баланс, річний звіт, результати аудиторських перевірок;
- про осіб, уповноважених представляти організацію.

Функції організацій колективного управління

1. Погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розмір винагороди під час укладання договору.

2. Укласти договори про використання прав, переданих в управління.
3. Збирати, розподіляти і виплачувати зібрану винагороду за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, правами яких вони управляють, а також іншим суб'єктам прав відповідно до закону.
4. Вчиняти інші дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для захисту прав, управління якими здійснює організація, в т.ч. звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручень цих суб'єктів.

Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав, які не передали організаціям колективного управління повноважень на управління своїми правами, в т.ч. щодо збирання винагороди, мають право вимагати від організацій колективного управління, які таку винагороду за використання їхніх творів і об'єктів суміжних прав зібрали, виплати цієї винагороди, а також вимагати вилучення своїх творів і об'єктів суміжних прав із дозволів на використання, які надаються організаціями колективного управління шляхом укладання договорів з особами, які використовують ці об'єкти.

Організації колективного управління мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від осіб, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав. Після трьох років від дня надходження на рахунок організації колективного управління відповідних сум, суми незапитаної винагороди можуть бути використані для чергових виплат суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах суб'єктів авторського права і суміжних прав.

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

У сфері дії авторського права і суміжних прав є ряд порушень, які дають підстави автору (суб'єктам суміжних прав) для захисту своїх прав у судовому порядку.

Такими порушеннями визнано:

- вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові та майнові права суб'єктів авторського права та суміжних прав;

- піратство у сфері авторського права та суміжних прав - опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у т.ч. комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення;
- плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;
- ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права, примірників товару (у т.ч. комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення;
- вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав;
- будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав, зокрема, виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу;
- підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління;
- розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права або суміжних прав, з яких без дозволу суб'єктів авторського права чи суміжних прав вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі.

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права або суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним та кримінальним законодавством.

Способи цивільно-правового захисту авторського права та суміжних прав

При порушеннях будь-якою особою авторського права і (або) суміжних прав (перераховані вище), недотриманні передбачених договором умов використання творів і (або) об'єктів суміжних прав,

використання творів і об'єктів суміжних прав з обходом технічних засобів захисту чи з підроблення інформації і (або) документів про управління правами чи створенні загрози неправомірного використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та інших порушеннях особистих немайнових прав і майнових прав суб'єктів авторського і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права та (або) суміжних прав мають право:

- вимагати визнання та поновлення своїх прав, в т.ч. забороняти дії, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;
- звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;
- подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій;
- вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права чи суміжних прав, у т.ч. призупинення митних процедур, якщо є підозра, що можуть бути пропущені на митну територію України чи з її митної території контрафактні примірники творів, фонограм, відеограм, засоби обходу технічних засобів захисту, в порядку, передбаченому Митним кодексом України;
- брати участь в інспектуванні виробничих приміщень, складів, технологічних процесів і господарських операцій, пов'язаних з виготовленням примірників творів, фонограм і відеограм, щодо яких є підстави для підозри про порушення чи загрозу порушення авторського права і суміжних прав, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- вимагати, в т.ч. у судовому порядку публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права чи суміжних прав та судові рішення щодо цих порушень;
- вимагати від осіб, які порушують авторське право і суміжні права позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників

творів і об'єктів суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту, та про канали їх розповсюдження;

- вимагати прийняття інших, передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права та суміжних прав.

При розгляді справ про порушення авторського права чи суміжних прав, суд має право постановити наступні рішення (ухвали):

- відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням авторського права і (або) суміжних прав, з визначенням розміру відшкодування;
- відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права чи суміжних прав;
- стягнення із порушника авторського права чи суміжних прав доходу, отриманого внаслідок порушення;
- виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат, замість збитків або стягнення доходу;
- заборону опублікування творів, їх виконань чи постановок, випуску примірників фонограм, відеограм, їх сповіщення, припинення їх розповсюдження, вилучення (конфіскацію) контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, публікацію у пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо у ході судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і (або) суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав;
- вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, інформацію про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів та об'єктів суміжних прав, засобів обходу технічних засобів та про канали розповсюдження.

При визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, права якої порушено, а також для відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд зобов'язаний виходити із суті порушення, майнової і моральної шкоди, завданої особі, яка має авторське право і (або) суміжні права, а також із можливого доходу, який могла б одержати ця особа. У розмір збитків, завданих особі, права

якої порушено, додатково можуть бути включені судові витрати, понесені цією особою, а також витрати, пов'язані з оплатою послуг адвоката.

При визначенні компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний у межах від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат, визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг порушення та (або) наміри відповідача.

Суд може постановити рішення про вилучення чи конфіскацію всіх контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення, щодо яких встановлено, що вони були виготовлені або розповсюджені з порушенням авторського права чи суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту. Це стосується також усіх кліше, матриць, форм, оригіналів, магнітних стрічок, фотонегативів та інших предметів, за допомогою яких відтворюються примірники творів, фонограм, відеограм, програм мовлення, а також матеріалів і обладнання, що використовуються для їх відтворення і для виготовлення засобів обходу технічних засобів захисту.

За рішенням суду вилучені контрафактні примірники творів (у т.ч. комп'ютерні програми і бази даних), фонограм, відеограм, програм мовлення на вимогу особи, яка є суб'єктом авторського права чи суміжних прав і права якої порушено, можуть бути передані цій особі.

Якщо ця особа не вимагає такої передачі, то контрафактні примірники підлягають знищенню, а матеріали і обладнання, що використовувалися для відтворення контрафактних примірників, підлягають відчуженню із перерахуванням виручених коштів до Державного бюджету України.

Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав

До завершення розгляду справи по суті суддя одноособово має право винести ухвалу про заборону відповідачеві, щодо якого є достатні підстави вважати, що він є порушником авторського права і (або) суміжних прав, вчиняти до винесення рішення чи ухвали суду певні дії, а саме:

- виготовлення, відтворення, продаж здавання в найм (оренду), прокат;

- ввезення на митну територію України, інше передбачене законодавством використання;
- транспортування, зберігання або володіння з метою введення в цивільний обіг примірників творів, у т.ч. комп'ютерних програм і баз даних, а також записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, і засобів обходу технічних засобів захисту.

За наявності достатніх даних про вчинення такого порушення авторського права чи суміжних прав, за яке відповідно до закону передбачена кримінальна відповідальність, орган дізнання, слідства або суд зобов'язані вжити заходів для забезпечення розшуку і накладення арешту на:

- примірники творів (у т.ч. комп'ютерних програм і баз даних), записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, а також засоби обходження технічних засобів захисту;
- матеріали й обладнання, призначені для їх виготовлення та відтворення;
- документи, рахунки та інші предмети, що можуть бути доказом вчинення протиправних дій.

У разі, якщо відповідач по справі порушення авторського права чи суміжних прав відмовляє у доступі до необхідної інформації чи не забезпечує її надання у прийнятій строк, робить перешкоди у здійсненні судових процедур, або з метою збереження відповідних доказів щодо інкримінованого порушення, особливо у випадку, коли будь-яке відстрочення може завдати непоправної шкоди особі, яка має авторське право чи суміжні права, або коли є очевидний ризик того, що доказ буде знищено, суд або суддя одноособово мають право за заявою заявника застосувати тимчасові заходи для пред'явлення позову або до початку розгляду справи за участю іншої сторони (відповідача) шляхом:

- винесення ухвали про огляд приміщень, в яких, як припускається, відбуваються дії, пов'язані з порушенням авторського права чи суміжних прав;
- накладення арешту і вилучення всіх примірників творів (у т.ч. комп'ютерних програм і баз даних), записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, засобів обходження технічних засобів захисту, а також матеріалів

та обладнання, що використовуються для їх виготовлення і відтворення; • накладення арешту і вилучення рахунків та інших документів, які можуть бути доказом вчинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення (чи підтверджують наміри вчинення порушення) авторського права чи суміжних прав.

Заява про застосування тимчасових заходів розглядається тільки за участю заявника у 2-денний строк з дня її подання.

Ухвала суду про застосування тимчасового заходу підлягає негайному виконанню органом державної виконавчої служби за участю заявника.

До прийняття ухвали про застосування тимчасових заходів, суд має право вимагати від заявника обґрунтування того, що він є суб'єктом авторського права чи суміжних прав і що ці права порушені або будуть порушені, а також видати заявнику судову ухвалу щодо внесення застави або еквівалентної гарантії, достатньої для того, щоб запобігти зловживанню тимчасовим заходом.

Застава полягає у внесенні на депозит суду заявником чи іншими особами грошей чи передачі інших матеріальних цінностей.

Розмір застави (гарантії) визначається судом з урахуванням обставин справи, але не повинен бути меншим від 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більшим від заявленої шкоди.

У разі застосування тимчасових заходів відповідач має право вимагати їх зміни чи скасування, а заявник зобов'язаний подати позов до суду про захист порушених авторських чи суміжних прав не пізніше 15 календарних днів від дня застосування тимчасового заходу.

Застава повертається повністю заявникові при відмові суду у прийнятті позову до розгляду чи задоволенні позову повністю або частково. В іншому разі застава повертається на виконання рішення про компенсацію шкоди відповідачеві, завданої застосуванням тимчасових заходів.

При скасуванні тимчасових заходів, або, якщо при розгляді справи з'ясується відсутність факту порушення чи загрози порушення авторського права чи суміжних прав, суд має право на клопотання відповідача прийняти судові рішення щодо надання відповідачу належної компенсації позивачем за будь-яку шкоду, завдану цими заходами.

ТЕМА 4. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про наукові відкриття, то застосовуються правила міжнародного договору.

Поняття та ознаки наукового відкриття

Відповідно до ст. 45 7 ЦК України науковим відкриттям є встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання.

Кожен із названих об'єктів відкриттів може бути визнаним відкриттям окремо, лише за умови, що зазначені закономірність, властивість чи явище не були відомі раніше — вони виявлені вперше в світі.

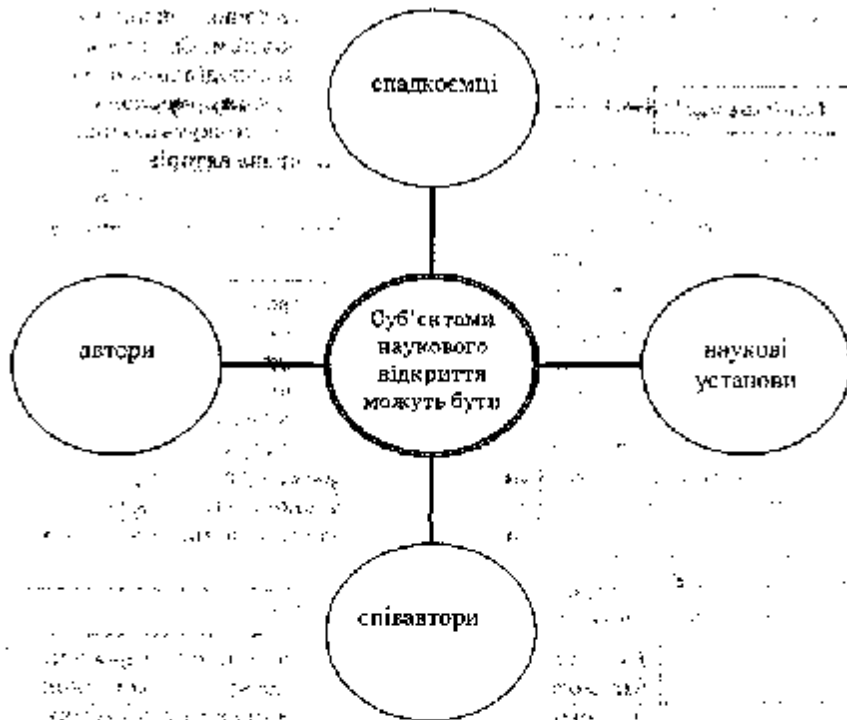

Оприлюднення наукового відкриття

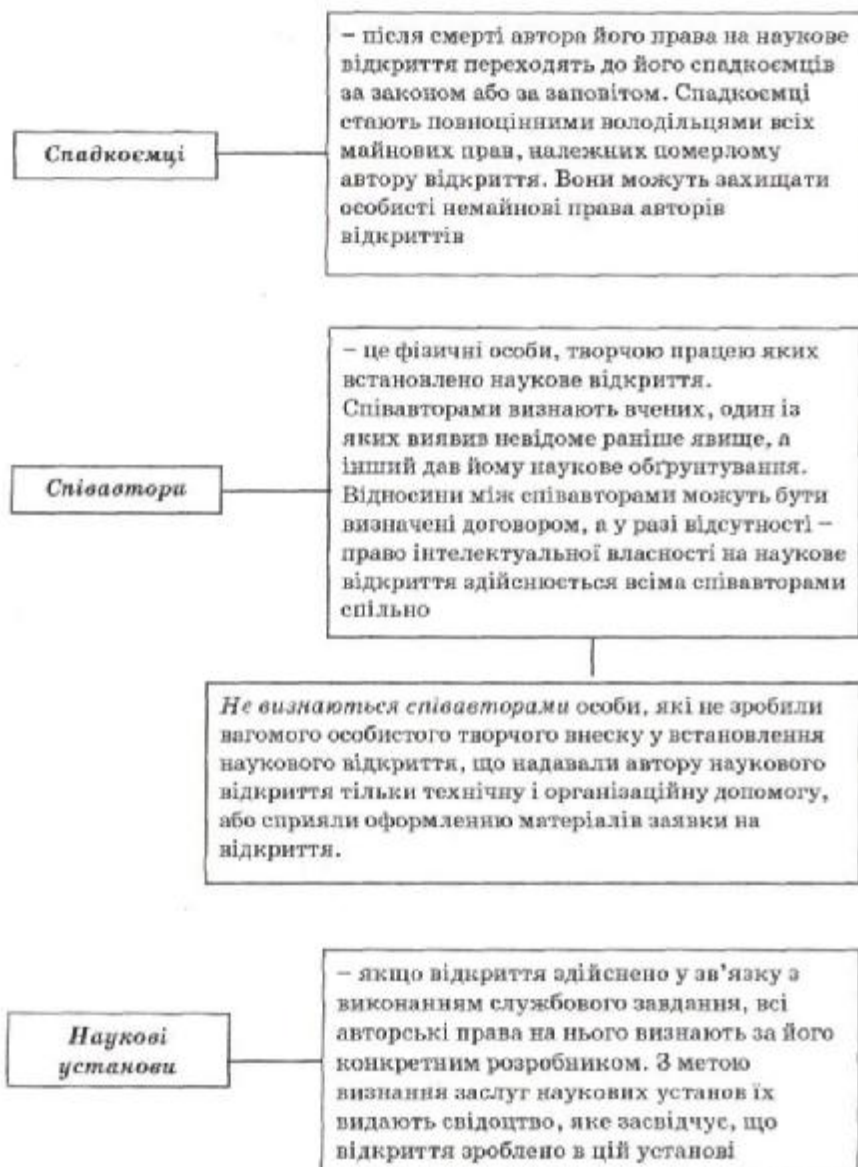
– здійснена автором або за його згодою дія, що вперше робить сутність та докази достовірності наукового відкриття доступними для публіки шляхом опублікування, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо

До положень, невідповідних вимогам, які висувають до відкриття, відносять:	поодинокі факти, окремі залежності, а також закономірності, властивості та явища, що не змінюють докорінно рівень пізнання;
	гіпотези, зокрема ймовірні уявлення про будову матерії, походження планет, корисні копалини, існування різноманітних силових полів тощо;
	вирішення математичних задач, встановлення абстрактних залежностей, доведення різних математичних теорем тощо;
	результати, що уточнюють уже відомі положення;
	виявлення комет, планет та інших просторових утворень;
	твердження, що суперечать науково обґрунтованим і експериментально підтвердженим у світовій науці ознакам;
	результати науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт, що стосуються предмета можливих заявок на винаходи;
	виявлення і виведення нових видів рослин, тварин і мікроорганізмів;
виявлення нових морфологічних структур, зокрема в галузі біології, медицини, геології	

Суб'єкти права на наукове відкриття

Автор наукового відкриття	фізична особа, незалежно від віку та статусу дієздатності, творчою працею якої це відкриття було зроблено. Українські громадяни визнаються авторами відкриттів у всіх випадках, навіть якщо відкриття зроблено ними за кордоном
Іноземні громадяни	– автори відкриттів користуються передбаченими законом правами лише за умови, що відкриття зроблено ними у співавторстві з українськими громадянами або при виконанні роботи на підприємстві, в організації або установі, які знаходяться на території України

Оформлення права на наукове відкриття
(висвітлено згідно Проекту Закону України «Про охорону прав на наукові відкриття»)

СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ЗАЯВКИ

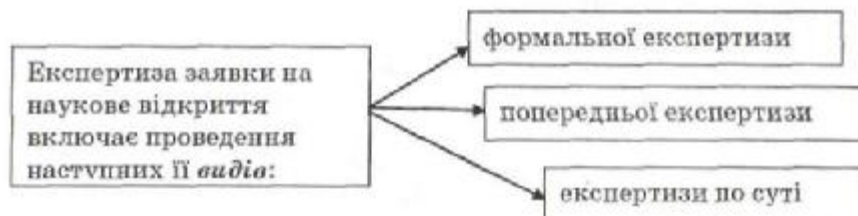
<p>Заявка на наукове відкриття повинна відноситися до одного наукового відкриття й включати такі документи:</p>	<p>1. Заявку про видачу диплому на наукове відкриття. <i>Вимоги до заявки:</i> в ній необхідно вказати заявника (заявників) і його (їх) адресу, а також автора (співавторів); до заявки на наукове відкриття повинна бути додана розширена анотація опису наукового відкриття українською, російською та англійською мовами; якщо заявка подається юридичною особою, разом з матеріалами заявки повинно додатково бути надано рішення вченої (науково-технічної) ради юридичної особи про те, що заявлене наукове відкриття придатне для набуття права інтелектуальної власності на нього.</p>
---	---

	2. Опис наукового відкриття з викладенням доказів його достовірності.
	3. Формулу наукового відкриття, яка повністю заснована на описі та яка стисло, чітко та вичерпно відображає сутність відкриття, що заявляється.
	4. Реферат.
	5. Матеріали, що ілюструють наукове відкриття, якщо вони необхідні.
	6. Документи, що підтверджують пріоритет наукового відкриття, якщо сутність і докази достовірності його були відомі до подачі заявки на наукове відкриття.

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ НА НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ

Усі експертизи здійснюються згідно з Законом України «Про наукову і науково-технічну експертизу».

Формальна експертиза заявки на наукове відкриття

(експертиза за формальними ознаками) проводиться Установою, під час якої заявка перевіряється на відповідність вимогам, що висуваються до її подання, та перевіряються всі необхідні документи, котрі повинна містити заявка.

За результатами формальної експертизи заявнику направляється:	довідка про прийняття заявки до розгляду	здійснюється не пізніше одного місяця від дати подання заявки
	або	
	вимога щодо внесення змін до наданих матеріалів	

Для внесення змін до матеріалів надається два місяці від дати одержання заявником повідомлення Установи:	якщо у цей строк невідповідність буде усунуто, то датою подання заявки буде дата одержання Установою заявки;
	якщо у цей строк невідповідність не буде усунуто, то заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Попередня експертиза

Після проведення формальної експертизи матеріали заявки надсилаються Установою до Національної академії наук України (далі — НАН України) для проведення попередньої експертизи.

НАН України визначає наукові установи академії, що мають здійснити експертизу та передає матеріали заявки до зазначених установ.

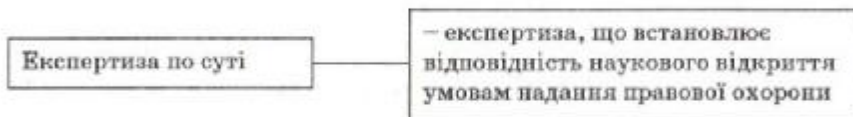
Про передачу матеріалів повідомляється Установа.

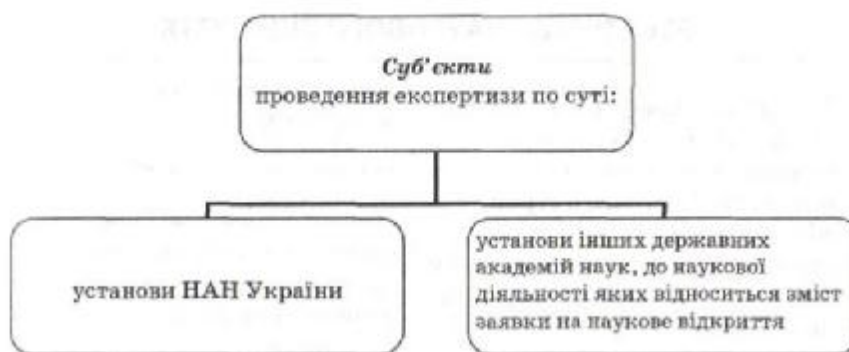
Попередня експертиза включає розгляд матеріалів заявки на наукове відкриття з встановленням повноти та відповідності формули, опису наукового відкриття та інших матеріалів заявки встановленим вимогам.

За результатами попередньої експертизи заявки на наукове відкриття вноситься **експертний висновок**.

За результатами експертного висновку:		
здійснюється експертиза по суті	або	<p>приймається рішення про відхилення заявки, про що повідомляється заявникові та Установі.</p> <p>Якщо заявник не згоден з висновком попередньої експертизи він протягом двох місяців від дати одержання цього рішення може оскаржити його в Установі.</p> <p>Установа вносить остаточне рішення щодо заявки за поданням заявника протягом двох місяців від дати її надходження.</p>

двомісячний термін з дати висновку щодо попередньої експертизи готують висновок про наявність наукового відкриття (з викладенням формули відкриття, що рекомендується) та його значущості.

На підставі висновків установ, що здійснили експертизу, НАН України виносить рішення:	про визнання заявленого наукового відкриття	Повідомляє про це рішення заявника та Установу
	або про відмову у визнанні заявленого наукового відкриття	

Витрати на проведення експертизи здійснюються Установою та НАН України за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на зазначені цілі.

Оскарження рішення по заявці на наукове відкриття

Якщо заявник не згоден з рішенням про відмову у визнанні заявленого наукового відкриття, яке прийняте згідно з результатами експертизи, він протягом *двох місяців* від дати одержання рішення має право подати мотивоване заперечення до Установи. За наявності обґрунтованого прохання заявника строк подання заперечення може бути продовжений Установою.

Заперечення має бути розглянуто у двомісячний строк з подання заперечення до Установи.

Рішення Установи, що виноситься за результатами розгляду заперечень автора, є остаточним.

РЕЕСТРАЦІЯ НАУКОВОГО ВІДКРИТТЯ

На підставі рішення Національної академії наук України щодо визнання заявленого наукового відкриття Установа в строк двох місяців з дня одержання зазначеного рішення за погодженням з автором (співавторами) та заявником:	узгоджує формулу відкриття;
	встановлює дату його пріоритету;
	здійснює реєстрацію набуття права інтелектуальної власності на наукове відкриття

Суб'єкт реєстрації	– Держаний реєстр наукових відкриттів України
--------------------	---

Публікація відомостей про реєстрацію наукового відкриття здійснюється в офіційному бюлетені Установи протягом двох місяців від дати реєстрації набуття права інтелектуальної власності на наукове відкриття.

Після публікації відомостей про наукове відкриття будь-яка особа може:	ознайомитися з матеріалами заявки;
	надіслати до Установи своє заперечення за фактом обґрунтованості заявки на наукове відкриття

Публікація відомостей про наукове відкриття не проводиться, якщо заявку на наукове відкриття відкликано автором, що може бути здійснено заявником до дати реєстрації набуття права інтелектуальної власності на наукове відкриття.

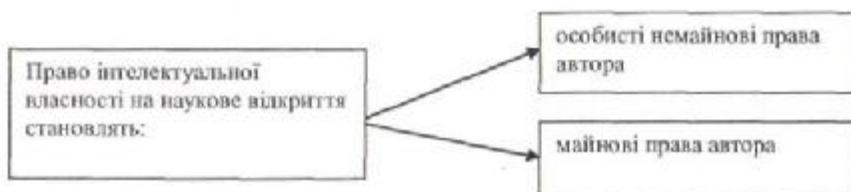
ВИДАЧА ДИПЛОМУ НА НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ

Установа разом з НАН України видає автору (співавторам) наукового відкриття **диплом на наукове відкриття**, якщо протягом шести місяців з дати публікації про наукове відкриття в офіційному бюлетені Установи проти реєстрації не буде заперечень. Організація, в якій було створено наукове відкриття, має право на одержання **свідоцтва на наукове відкриття**.

Диплом на наукове відкриття засвідчує:		
визнання встановлених закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу науковим відкриттям	пріоритет наукового відкриття	авторство на наукове відкриття (у разі співавторства диплом на наукове відкриття видається кожному із авторів з вказівкою в ньому інших співавторів)

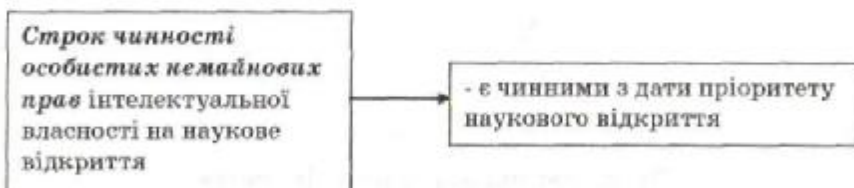

Права автора наукового відкриття

Особистими немайновими правами інтелектуальної власності на наукове відкриття є:

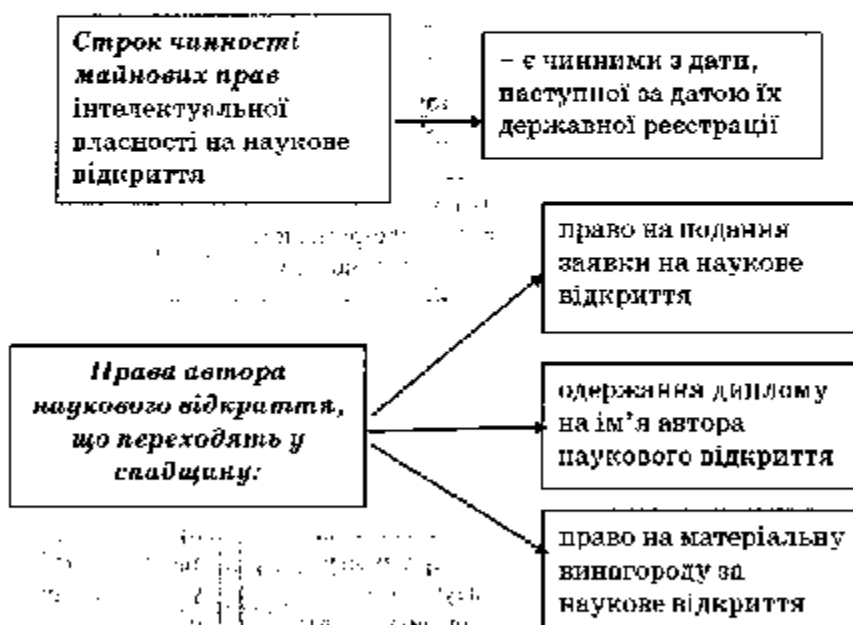
<p>право на визнання автором наукового відкриття</p>	<p>право на пріоритет наукового відкриття</p>	<p>право перешкоджати будь-якому посягання на право на наукове відкриття, здатне завдати шкоди честі чи репутації автора наукового відкриття</p>	<p>право на присвоєння науковому відкриттю імені автора (співавторів) або спеціальної назви — здійснюється на прохання автора (співавторів). Присвоєння науковому відкриттю ім'я автора або спеціальна назва зазначаються в дипломі та свідоцтві на наукове відкриття</p>	<p>право вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням наукового відкриття, якщо це практично можливо</p>
--	---	--	---	---

Майновими правами інтелектуальної власності на наукове відкриття є:

<p>право на матеріальну винагороду за встановлення наукового відкриття. Розмір винагороди за наукове відкриття встановлюється Кабінетом Міністрів України. Винагорода виплачується автору (співавторам) за рахунок коштів Державного бюджету України при видачі автору (співавторам) диплому на наукове відкриття</p>	<p>інші права, встановлені законодавством</p>
---	---

Майнові права належать автору чи його правонаступнику.

Способи захисту прав на наукове відкриття

Захист прав на наукове відкриття здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

Відповідальність за порушення законодавства про наукові відкриття

ТЕМА 5.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВІНАХОДИ, КОРИСНУ МОДЕЛЬ, ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

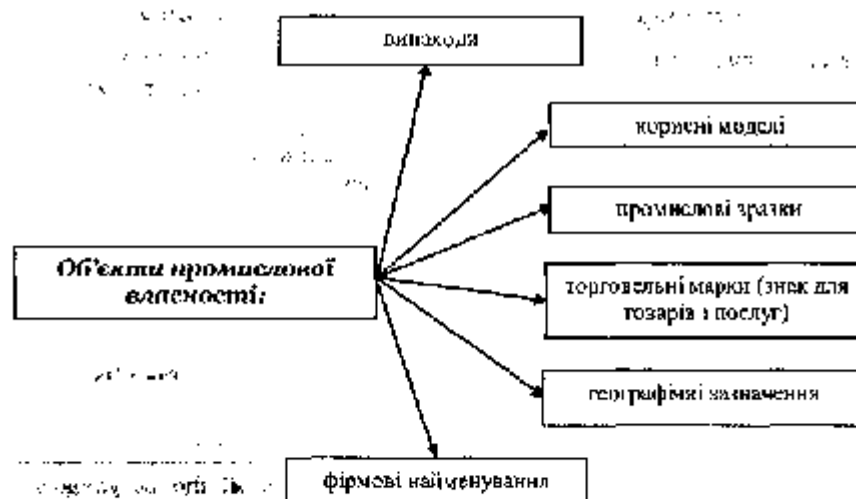
**Патентне право
(право промислової
власності)**

- це сукупність норм, що регулюють майнові й особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку з визнанням авторства на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, охороною прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, установленням використання цих об'єктів, матеріальним і моральним стимулюванням, а також захистом прав авторів і патентовласників

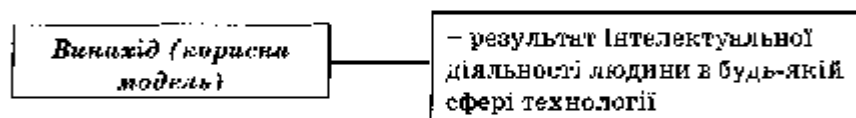
Право промислової власності:

в об'єктивному розумінні – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що складаються у процесі створення, оформлення та використання результатів науково-технічної творчості

в суб'єктивному розумінні – це право, яким наділяється відповідно до законодавства автор будь-якого результату науково-технічної діяльності

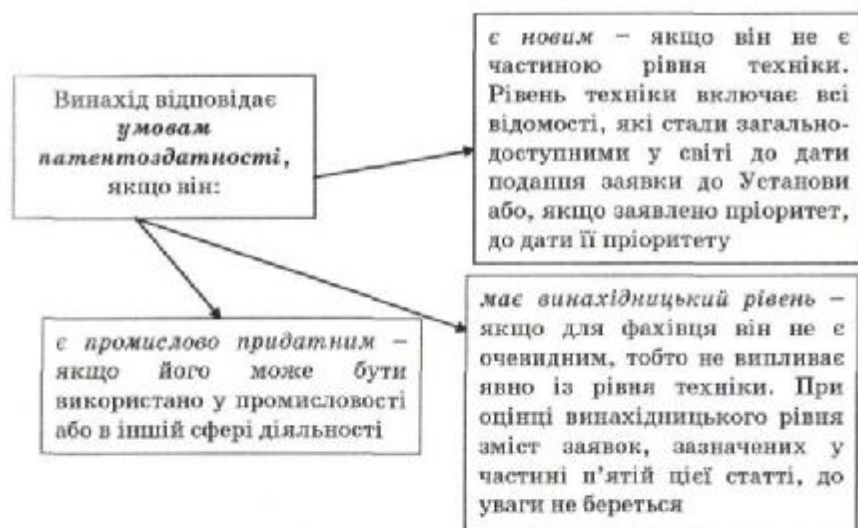
Поняття, об'єкти, умови патентоздатності винаходу, корисної моделі

Суспільні відносини, що складаються в процесі створення та використання винаходу (корисної моделі) регулюються Законом України від 15 грудня 1998 р. «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», з остальними змінами, внесеними Законом України від 22 травня 2003 р. (далі — Закон про винаходи (корисні моделі)¹.

Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що:	не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі;
	відповідає умовам патентоздатності.

¹Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Станом на 28 квітня 2006 р. / Верховна Рада України: Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2006. – 40с. (Серія «Законодавство України»).

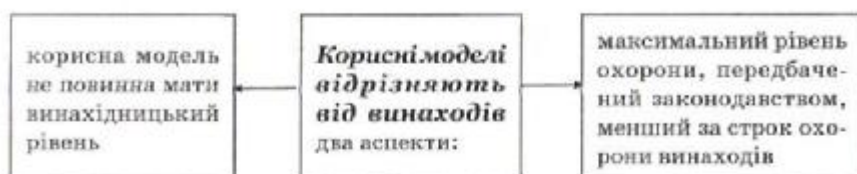

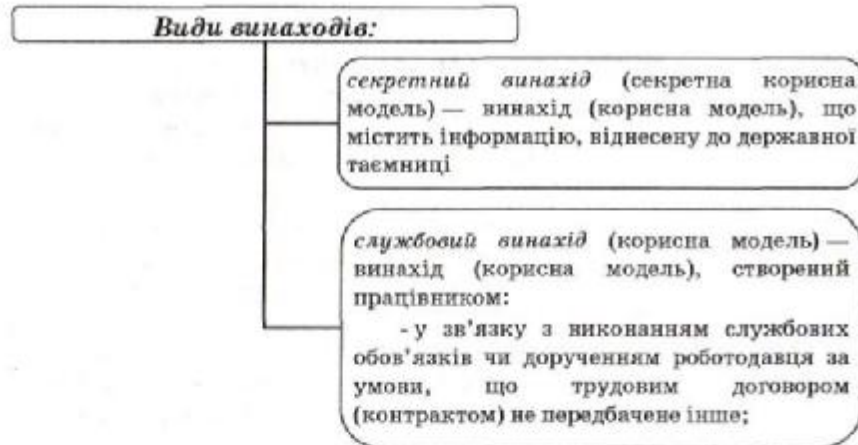
На визнання винаходу (корисної моделі) патентоздатним не впливає розкриття інформації про нього винахідником або особою, яка одержала від винахідника прямо чи опосередковано таку інформацію, протягом 12 місяців до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

Об'єктом винаходу (корисної моделі) може бути:	
<p>Продукт — це матеріальний об'єкт, як результат діяльності людини. Такими продуктами, зокрема, є:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пристрій, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв</i> — належать машини, механізми, прилади, конструкції, вироби тощо, які характеризують наявність конструктивного елемента (ів) і зв'язку між елементами, їхнім взаємним розташуванням і формою виконання, а також параметрами елемента (ів) і матеріалом, з якого він (вони) виконаний (ні); - <i>речовина</i> — належать індивідуальні хімічні сполуки, до яких віднесені високомолекулярні сполуки та об'єкти генетичної інженерії; композиції (сполуки, суміші, розчини, сплави); продукти ядерного перетворення; - <i>штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини</i> та інший біологічний матеріал — належать індивідуальні штами мікроорганізмів, культивованих клітин рослин і тварин; консорціуми мікроорганізмів.

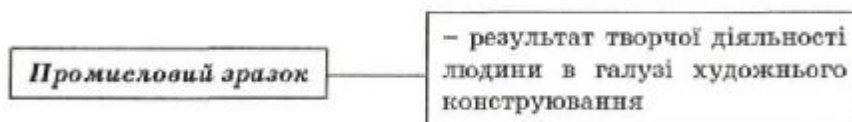
<p>Процес (спосіб) — це дія або сукупність дій, виконуваних щодо продуктів та інших матеріальних об'єктів за допомогою, принаймні, одного продукту і спрямованих на досягнення певного технічного результату.</p>	<p>Таким процесом, зокрема, є виготовлення, обробка, переробка продукту та контролювання його якості, перетворення речовини, енергії, даних, вимірювання параметрів, діагностування, лікування, керування процесом, який є об'єктом технології.</p> <p>Способи, як процеси виконання дій над матеріальними об'єктами поділяють на:</p> <p>способи, спрямовані на виготовлення продуктів (виробів, речовин тощо);</p> <p>способи, спрямовані на зміну стану предметів матеріального світу без одержання конкретних продуктів (транспортування, обробка, регулювання тощо);</p> <p>- способи, у результаті яких визначають стан предметів матеріального світу (контроль, вимір, діагностика тощо).</p>
<p>Нове застосування відомого продукту чи процесу.</p>	<p><i>Правова охорона не поширюється на такі об'єкти технології:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сорти рослин і породи тварин; - біологічні в своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не відносяться до небіологічних та мікробіологічних процесів; - топографії інтегральних мікросхем; - результати художнього конструювання.

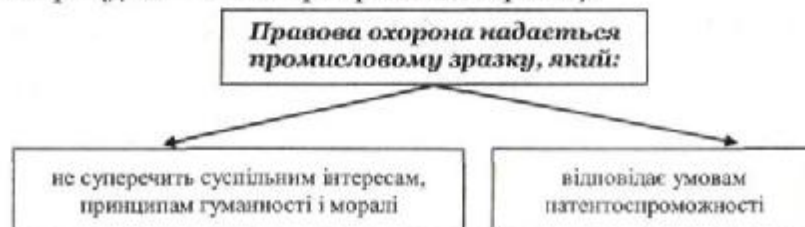

Пріоритет, авторство і право власності на винахід засвідчуються **патентом (деклараційним патентом)**. Пріоритет, авторство і право власності на корисну модель засвідчуються **деклараційним патентом**.

Поняття, умови патентоспроможності та види промислового зразку

Суспільні відносини, що складаються у процесі створення і використання промислового зразка, регулюються Законом України від 15 грудня 1993 р. «Про охорону прав на промислові зразки», із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 22 травня 2003 р.¹ (далі — Закон про промислові зразки).

¹ Відомості Верховної Ради України. — 2003. - № 35. — Ст. 271.

Промисловий зразок відповідає **умовам патентоспроможності**, якщо він є:

новим – промисловий зразок визнається таким, коли сукупність його суттєвих ознак не стала загальновідомою у світі до дати подання заявки до Держпатенту України або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Проте на новизну промислового зразка не впливає розкриття інформації про нього автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію, протягом шести місяців до дати подання заявки до Держпатенту України

промислово придатним – промисловий зразок визнається таким, якщо його можна використати в промисловості або в будь-якій іншій сфері доцільної суспільно-корисної діяльності. При цьому мається на увазі і придатність промислового зразка до багаторазового відтворення

Відповідно до Закону про промислові зразки **об'єктом промислового зразка** може бути:

форма (зовнішній контур, вид промислового виробу)

малюнок (зображення, контур на площині, який виконується за допомогою контурних ліній, штрихів, світлотіньових плям в одному або в декількох кольорах переважно на папері, тканині та інших матеріалах)

розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб

Відповідно до Закону про промислові зразки <i>не можуть одержати правову охорону</i> як промисловий зразок:	об'єкти архітектури, крім малих архітектурних форм (кіосків, палаток, телефонних будок), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
	друкована продукція як така (зміст текстової частини друкованої продукції не патентується);
	об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних їм речовин (такі об'єкти призначені для використання в фонтанах, атракціонах та інших об'єктах садово-паркових і видовищно-масових споруд);
	вироби, що суперечать суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі як за своїм основним призначенням (наприклад, знаряддя катування), так і за своїм зовнішнім оформленням (наприклад, малюнки або написи порнографічного або образливого характеру)

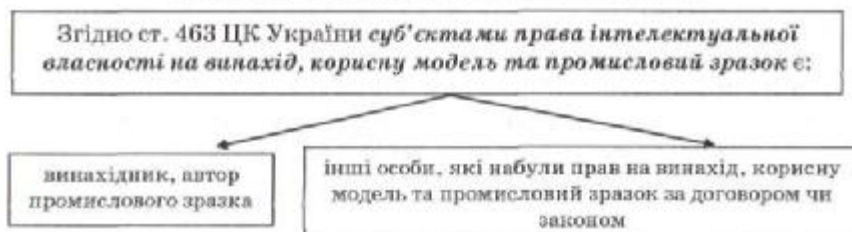
Розрізняють **однооб'єктні промислові зразки** і **багатооб'єктні промислові зразки**.

До <i>однооб'єктних</i> відносяться:	До <i>багатооб'єктних</i> відносяться:
<p><i>площинні двомірні</i> — промисловий малюнок - зображення, виконане за допомогою графічних засобів (наприклад, малюнок декоративної тканини, килима тощо);</p> <p><i>об'ємні тримірні</i> (закінчений промисловий виріб — машина, прилад);</p> <p>- <i>об'ємні тримірні</i>, які є частиною виробу, якщо вона призначена для використання з низкою виробів і має самостійну завершену композицію (наприклад, фара, різноманітні ручки)</p>	<p><i>набори виробів</i> — сукупність предметів одного призначення, які в сукупності складають єдине ціле (наприклад, набір інструментів);</p> <p><i>комплект виробів</i> — повний набір яких-небудь предметів, які в сукупності складають ціле (наприклад, комплект білизни, комплект частин машини);</p> <p><i>гарнітур</i> — повний набір, комплект предметів, які служать певній меті (наприклад, гарнітур меблів, гарнітур білизни);</p> <p><i>сервіз</i> — повний набір столової або чайної посуду з єдиним художнім оформленням, розрахований на певну кількість людей;</p> <p><i>інтер'єр</i> — архітектурно і художньо оформлене внутрішнє приміщення, внутрішній простір різних приміщень, архітектурних споруд, а також підйомно-транспортних машин і транспортних засобів (наприклад, кабіни, салони, каюти, рубки тощо);</p> <p>- <i>варіанти виробів</i> — художньо-конструкторські рішення одного і того ж виробу, які розрізняються сукупністю суттєвих ознак, що визначають однакові естетичні і ергономічні особливості виробу</p>

Право власності на промисловий зразок засвідчується **патентом**.

Суб'єкти права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок

Винахідник, автор промислового зразка

Винахідник	– людина, інтелектуальною, творчою діяльністю якої створено винахід (корисну модель)
-------------------	--

Автор промислового зразка	– людина, творчою працею якої створено промисловий зразок
----------------------------------	---

Іноземні особи та особи без громадянства мають рівні з особами України права, передбачені Законом про винахід (корисні моделі) та Законом про промислові зразки, відповідно до міжнародних договорів України чи на основі принципу взаємності.

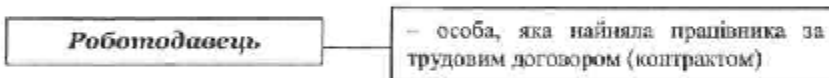
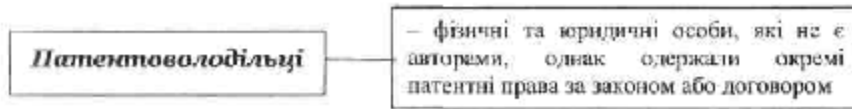
*Іноземні та інші особи, що проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Установою реалізують свої права через *представників у справах інтелектуальної власності*.*

Якщо у створенні винаходу (корисної моделі), промислового зразка брали участь кілька фізичних осіб, всі вони визнаються винахідниками, авторами промислового зразка, а порядок користування правами, що їм належать, визначаються угодою між ними.

Підставою для виникнення співавторства є спільна творча праця кількох осіб, втілена у вирішенні задачі.

Співавторами не визнають осіб, які надали автору технічну, організаційну або матеріальну допомогу, а також осіб, які здійснювали лише загальне керівництво розроблюваними темами, але не брали творчої участі у створенні винаходу (корисної моделі), промислового зразка.

До інших осіб, які набули прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок належать патентоволодільці.

Відповідно до Закону про винахід (корисну модель) та Закону про промисловий зразок право на одержання патенту на винахід (корисну модель), промисловий зразок, які створено в зв'язку з виконанням трудового договору, належить винахіднику або автору промислового зразка та роботодавцю разом, якщо іншого не встановив договір.

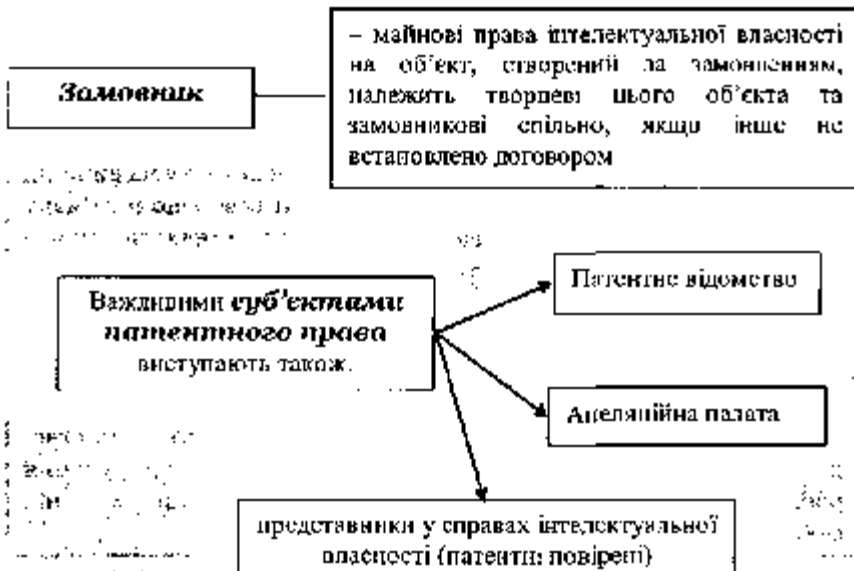
Винахід (корисну модель), промисловий зразок вважають створеними у зв'язку з виконанням трудового договору, якщо їх створено у зв'язку з виконанням трудових обов'язків чи доручення роботодавця та (або) з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця.

Право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) має роботодавець винахідника.

Обов'язковою умовою договору про передачу права на одержання патенту від винахідника або автора промислового зразка до роботодавця є надання винахіднику або автору промислового зразка винагороди відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі), промислового зразка (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем.

Спадкоємці стають суб'єктами патентного права в разі смерті автора розробки або володільця патенту. Якщо спадкоємців кілька, вони реалізують винахідницькі та патентні права, що перейшли до них, за взаємною угодою.

До спадкоємців переходять лише майнові права в силу закону чи заповіту. Особисті немайнові права не можуть перейти до іншої особи, тому що вони невід'ємно пов'язані з винахідником чи автором промислового зразка.

Важливим учасником патентних відносин у будь-якій країні є Патентне відомство, яке забезпечує формування та проведення єдиної державної політики в галузі правової охорони промислової власності.

В Україні Постановою КМУ від 4 квітня 2000 р. № 601 у складі Міністерства освіти і науки (далі — МОН) створено Державний департамент інтелектуальної власності (далі — Держдепартамент) як урядовий орган державного управління.

Держдепартамент відповідно до покладених на нього завдань:
реалізує у межах своїх повноважень єдину економічну, фінансову, науково-технічну, інвестиційну, соціальну політику у сфері інтелектуальної власності та розробляє на основі результатів аналізу діяльності державної системи охорони інтелектуальної власності пропозиції щодо її вдосконалення;
здійснює в межах, визначених МОН, управління майном підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства;
забезпечує у межах своїх повноважень виконання актів законодавства, здійснює систематичний контроль за їх реалізацією; розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань, що належать до його компетенції, і вносить їх на розгляд МОН;
забезпечує функціонування системи експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності;
бере участь у роботі з удосконалення системи обліку, звітності і державної статистики в сфері інтелектуальної власності;
визначає порядок державної сертифікації діяльності в сфері інтелектуальної власності;
здійснює державну реєстрацію та видає державних реєстрів щодо об'єктів інтелектуальної власності;
видає в установленому порядку охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності;
здійснює реєстрацію договорів про передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності, що охороняються на території України, та ліцензійних договорів;
координує діяльність щодо передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності, в тому числі створені повністю або частково за рахунок державного бюджету;

<p>Держдепартамент відповідно до покладених на нього завдань:</p> <p>організовує розгляд заяв і скарг щодо видачі охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності, а також інших звернень фізичних та юридичних осіб з питань інтелектуальної власності;</p> <p>координує роботу з інформаційного забезпечення діяльності в сфері інтелектуальної власності, здійснює нормативно-методичне керівництво в цій сфері, забезпечує комплектування національного фонду патентної документації;</p> <p>вносить в установленому порядку до МОН пропозиції щодо участі України в роботі міжнародних організацій з інтелектуальної власності, здійснює міжнародне співробітництво та бере участь в підготовці та укладенні міжнародних угод з питань інтелектуальної власності;</p> <p>організовує роботу з підготовки та перепідготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності;</p> <p>здійснює інші функції, що випливають з покладених на нього завдань</p>

Апеляційна палата
(Апеляційна палата
Держдепартаменту)

– колегіальний орган для розгляду заперечень проти рішень Держдепартаменту щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності

Завданнями Апеляційної палати є колегіальний розгляд поданих до неї заперечень, заяв щодо визнання знака добре відомим в Україні, а також протестів голови Держдепартаменту на рішення Апеляційної палати та прийняття відповідних рішень.

Заперечення подають до Апеляційної палати в порядку, встановленому Законом про винаходи (корисні моделі) і Законом про промислові зразки та на їх основі регламентом Апеляційної палати.

За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строки, передбачені для подання заперечення, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, *протягом двох місяців* від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасовано лише судом.

Заявник може оскаржити затвержене Установою рішення Апеляційної палати у судовому порядку *протягом двох місяців* від дати одержання рішення.

*Патентні
повірені*

- надають фізичним та юридичним особам (далі - особи, які він представляє) допомогу і послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляють інтереси зазначених осіб у Держдепартаменті, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами

Вимоги до патентного повіреного: 47.1 47.2	повинен бути громадянином України;
	постійно проживати на території України;
	мати повну вищу освіту, а також повну вищу освіту в сфері охорони інтелектуальної власності;
	мати не менш як п'ятирічний досвід практичної роботи у сфері охорони інтелектуальної власності;
	скласти кваліфікаційні іспити, пройти атестацію і одержати свідоцтво на право займатися діяльністю патентного повіреного

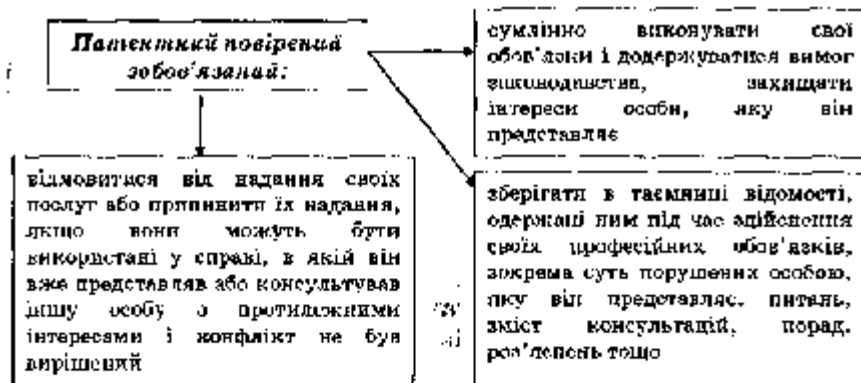
Не можуть бути патентними повіреними працівники Держдепартаменту, а також особи, яким це заборонено відповідно до законодавства.

Держдепартамент веде Державний реєстр патентних повірених. Патентному повіреному, внесеному до Державного реєстру, присвоюється реєстраційний номер. Особи, не зареєстровані в Державному реєстрі, не можуть іменувати себе патентними повіреними.

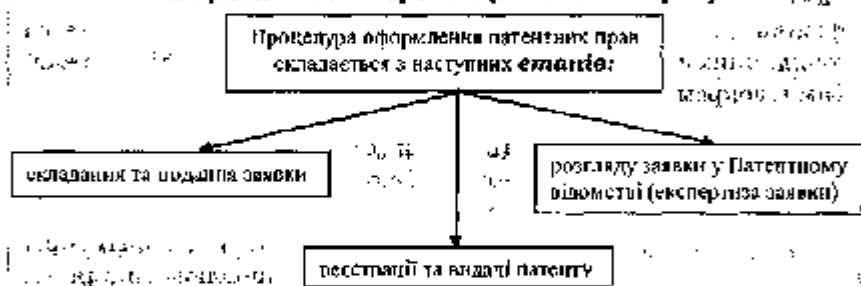
Патентний повірений має особисту печатку із зазначенням свого прізвища та реєстраційного номера, а також розрахунковий та інші рахунки в уставовах банків на території України; Патентний повірений діє за дорученням особи, яку він представляє. Це доручення засвідчується договором, довірчістю або іншим документом, що підтверджує його повноваження відповідно до законодавства.

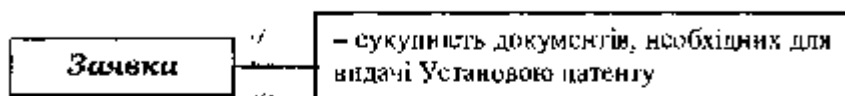
Патентний повірений має право:	
згідно із законодавством, у межах доручення особи, яку він представляє, виконувати всі пов'язані з цим дії у відносинах з Держдепартаментом, а також судовими органами, кредитними установами, іншими фізичними та юридичними особами, зокрема:	<ul style="list-style-type: none"> - підписувати заяви, клопотання, описи, формули винаходів тощо; - подавати та одержувати матеріали, що стосуються охоронних документів; - виконувати платіжні операції; - вносити зміни до опису винаходів і креслень; - відкликати заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності; - подавати доповнення, заперечення, скарги; - вживати заходів для підтримання чинності охоронних документів; - проводити науково-дослідні роботи, частиною яких є патентні дослідження; - представляти інтереси власників прав на об'єкти інтелектуальної власності в державних і судових органах тощо;
	<ul style="list-style-type: none"> - визначати порядок ознайомлення з інформацією, яка є предметом його професійного, ділового та іншого інтересу, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлювати для неї систему захисту, якщо інше не обумовлено законодавством та дорученням особи, яку він представляє;
	<ul style="list-style-type: none"> - за погодженням з особою, яку він представляє, передавати свої повноваження іншому патентному повіреному, якщо інше не передбачено дорученням. Про це він повинен сповістити Держдепартамент;
	<ul style="list-style-type: none"> - займатися своєю діяльністю індивідуально або разом з іншими патентними повіреними, створювати патентні агентства, фірми, бюро, контори тощо з правами юридичної особи, а також працювати за наймом

Оформлення прав на винахід (корисну модель) та промисловий зразок (патентних прав)

СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ЗАЯВКИ

Заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних **єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу)**.

Група винаходів визнається пов'язаною єдиним винахідницьким задумом, якщо має місце технічний взаємозв'язок між цими винаходами, що виражається однією або сукупністю однакових чи відповідних суттєвих ознак, які визначають внесок у рівень техніки кожного із заявлених винаходів, які розглядаються в сукупності.

Вимозі єдиності може відповідати група винаходів, якщо заявка стосується:

винаходів, один з яких призначений для одержання (виготовлення) іншого, наприклад, пристрій або речовина та процес одержання (виготовлення) зазначеного пристрою або речовини в цілому чи їх частини

винаходів, один з яких призначений для здійснення іншого, наприклад, процес і пристрій для здійснення зазначеного процесу в цілому чи однієї з його дій

винаходів, один з яких призначений для використання іншого (в іншому), наприклад процес або пристрій та його частина; процес і речовина, яка призначена для використання в зазначеному процесі; нове застосування відомого пристрою або речовини та процес з їх новим застосуванням; нове застосування відомого пристрою або речовини та пристрій або композиція, складовою частиною яких вони є, тощо

винаходів, які є об'єктами одного виду, однакового призначення і які забезпечують одержання одного і того самого технічного результату (варіанти)

Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі (**вимога єдиності корисної моделі**).

Вимога єдиності корисної моделі
визнається дотриманою, якщо:

заявка стосується однієї корисної моделі, тобто одного продукту, процесу (способу), у тому числі нового застосування відомого продукту чи процесу

заявка стосується однієї корисної моделі, яка охарактеризована з розвитком або уточненням окремих конкретних варіантів її здійснення, що не супроводжується зміною чи вилученням окремих ознак, наведених у незалежному пункті формули

Заявка повинна стосуватися одного промислового зразка і може містити його варіанти (**вимога єдиності**).

Поняття «*один виріб*» застосовується як до цілого виробу, наприклад автомобіля, так і до його частини, наприклад бампера, фари тощо.

Варіантом промислового зразка може бути зовнішній вигляд виробів, що належать до однієї функціональної групи, до одного класу Міжнародної класифікації промислових зразків (далі — МКПЗ), подібні за сукупністю суттєвих ознак і мають відмінності в несуттєвих ознаках, які сприймаються візуально: наприклад, декілька стільців, що відрізняються один від одного фактурою, кольором декоративної оббивної тканини тощо.

Особа, яка бажає одержати патент (деклараційний патент) і має на це право, подає до Установи заявку. За дорученням заявника заявка може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу.

Склад заявки на винахід (корисну модель) — заявка складається українською мовою і повинна містити:	заяву про видачу патенту на винахід чи деклараційного патенту на винахід (корисну модель);
	опис винаходу (корисної моделі);
	формулу винаходу (корисної моделі);
	креслення (якщо на них є посилання в описі);
	реферат
Склад заявки на промисловий зразок — заявка складається українською мовою і повинна містити:	заяву про видачу патенту;
	комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета, або малюнка), що дають повне уявлення про його зовнішній вигляд;
	опис промислового зразка;
	креслення, схему, карту (якщо необхідно)

ЗАЯВА ПРО ВИДАЧУ ПАТЕНТУ

Заява	— це прохання про видачу патенту на винахід (корисну модель), промисловий зразок. У заяві про видачу патенту (деклараційного патенту) необхідно вказати заявника (заявників) і його (їх) адресу, а також винахідника (винахідників) або автора промислового зразка
--------------	--

Винахідник має право вимагати, щоб його не згадували як винахідника даного винаходу (корисної моделі) в будь-якій публікації Установи, зокрема у відомостях про заявку чи патент.

Опис винаходу (корисної моделі), промислового зразка повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі), промислового зразка настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у визначеній галузі.

Опис винаходу (корисної моделі) починається із зазначення індексу рубрики діючої редакції МКС, до якої належить винахід (корисна модель), назви винаходу і містить такі розділи: галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель); рівень техніки; суть винаходу (корисної моделі); перелік фігур креслення (якщо на них є посилання в описі); відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу (корисної моделі).

Опис промислового зразка містить такі розділи: назва промислового зразка; прізвище, ініціали автора промислового зразка; призначення та галузь застосування промислового зразка; перелік зображень, креслень та схем; суть та суттєві ознаки промислового зразка.

**Формули винаходу
(корисної моделі)**

— це стисла висерпна словесна характеристика винаходу (корисної моделі), що містить сукупність усіх суттєвих ознак і визначає обсяг правової охорони винаходу (корисної моделі)

Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його (її) суть і викладатися ясно та стисло. Формула винаходу (корисної моделі) визнається такою, що виражає *суть винаходу (корисної моделі)*, якщо вона містить сукупність його (її) суттєвих ознак, достатню для досягнення зазначеного заявником технічного результату.

Ознаки винаходу (корисної моделі) у формулі винаходу (корисної моделі) викладають таким чином, щоб забезпечити можливість їх ідентифікації, тобто однозначного розуміння їх змісту фахівцем на основі відомого рівня техніки.

<i>Структура формули винаходу (корисної моделі)</i>	— >	— формула винаходу (корисної моделі) може бути одноланковою чи багатоланковою і включати відповідно один або декілька пунктів:
---	--------	--

v

<i>одноланкову формулу винаходу (корисної моделі) застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) сукупністю суттєвих ознак, які не мають розвитку чи уточнення щодо окремих випадків його виконання або використання</i>	<i>багатоланкову формулу винаходу (корисної моделі) застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) з розвитком і(або) уточненням сукупності його (її) ознак стосовно деяких випадків виконання і використання винаходу (корисної моделі) або для характеристики групи винаходів</i>
---	--

Реферат є скороченим викладом змісту опису винаходу (корисної моделі), який включає:

назву винаходу (корисної моделі)

характеристику галузі техніки, якої стосується винахід (корисна модель), і (або) галузь його (її) застосування, якщо це не зрозуміло з назви	характеристику суп винаходу (корисної моделі) із зазначенням технічного результату, якого мають досягти
--	---

Суть винаходу (корисної моделі) в рефераті характеризують шляхом вільного викладу формули, переважно такого, при якому зберігаються всі суттєві ознаки кожного незалежного пункту.

Реферат складають лише з інформаційною метою. Він не може братися до уваги з іншою метою, зокрема для тлумачення формули винаходу (корисної моделі) і визначення рівня техніки. Реферат складають таким чином, щоб він міг служити ефективним засобом пошуку у відповідній галузі техніки.

Рекомендований обсяг тексту реферату становить до 1000 знаків. Текст реферату слід викладати окремими короткими реченнями і уникати складних у стилістичному плані зворотів.

Реферат може містити також деякі додаткові відомості, зокрема посилання на кількість незалежних і залежних пунктів формули винаходу (корисної моделі), графічних зображень, таблиць.

До складу заявки на видачу патенту на винахід (корисну модель) можуть входити **графічні зображення (власне креслення, схеми, діаграми тощо)**. Їх оформлюють на окремому аркуші (окремих аркушах), у правому верхньому куті кожного аркуша зазначають назву винаходу (корисної моделі).

Для пояснення суті винаходу (корисної моделі) як додаток до інших графічних матеріалів можуть бути подані **фотографії**. У виняткових випадках фотографії можуть бути подані як основний вид ілюстративних матеріалів, наприклад, для ілюстрації етапів виконання хірургічних операцій.

Креслення, схеми, карти — за необхідності можуть подаватися до заявки на промисловий зразок та мають відповідати тексту опису та зображенню виробу, давати чітке уявлення про заявлений виріб (його габарити, склад елементів та зв'язок між ними). Їх виконують відповідно до правил креслення на цільному, білому, гладкому папері чіткими чорними лініями і штрихами, які не витираються, без растушовування і розмальовування.

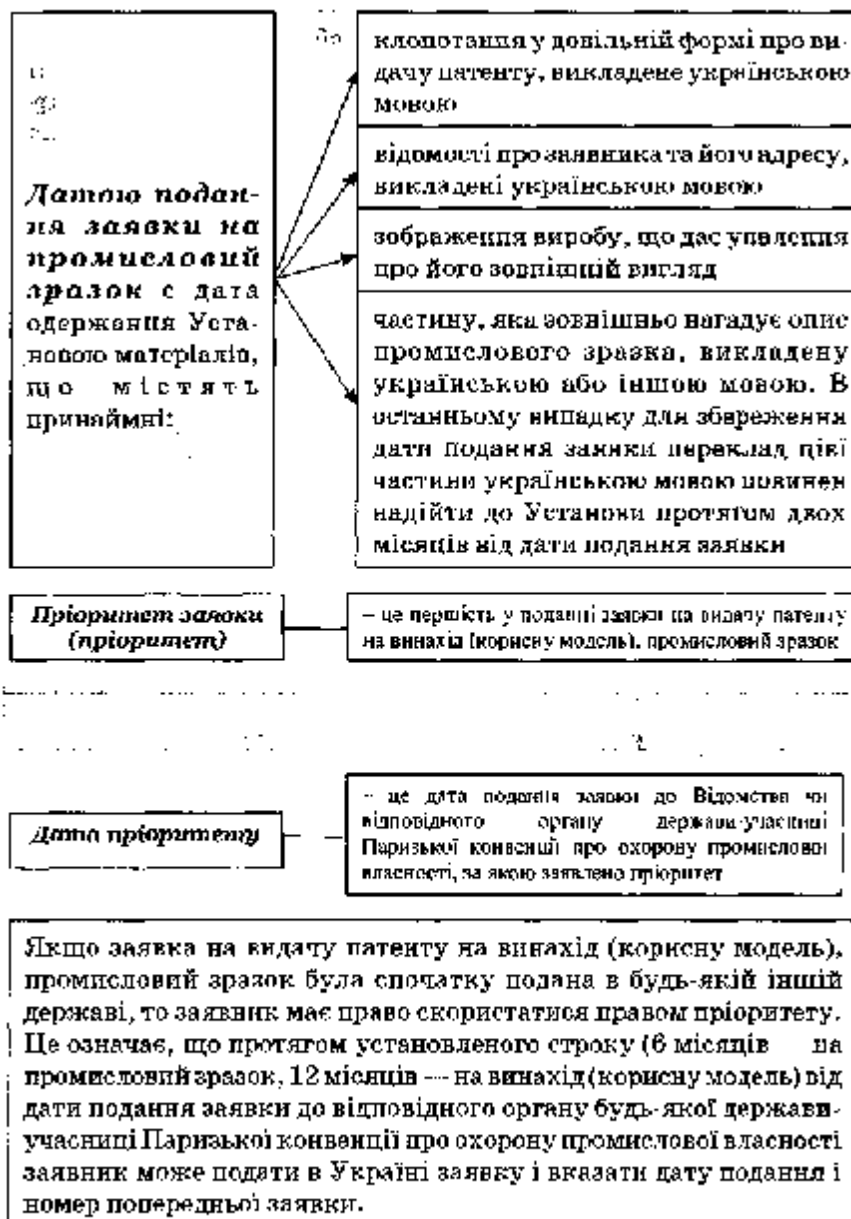
За подання заявки сплачується збір — документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом з заявкою або протягом двох місяців після дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Датою подання заявки на винахід (корисну модель) є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою

заяву у довільній формі про видачу патенту (деклараційного патенту), викладену українською мовою

матеріал, що справляє враження опису винаходу (корисної моделі), викладений українською або іншою мовою. В останньому випадку для збереження дати подання заявки Переклад цього матеріалу українською мовою повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки

Подання заяви на пріоритет — заявник, який бажає скористатися правом пріоритету, протягом 3 місяців від дати подання заявки до Установи подає заяву про пріоритет з посиланням на дату подання і номер попередньої заявки та її копію, якщо ця заявка була подана в іноземній державі — учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності.

У межах цього строку зазначені матеріали можуть бути змінені. Якщо ці матеріали подано несвоєчасно, право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення. Якщо зазначені строки, пропущені заявником через непередбачені і незалежні від нього обставини, вони можуть бути продовжені на 2 місяці з дати закінчення зазначеного строку за умови сплати відповідного збору.

За необхідності Установа може зажадати переклад попередньої заявки українською мовою. Переклад повинен надійти до Установи протягом 2 місяців від дати одержання заявником запиту Установи. Якщо переклад не надійде у зазначений строк, то право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк надходження перекладу попередньої заявки може бути продовжений до 6 місяців від дати одержання заявником запиту Установи. За продовження строку сплачується збір.

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ НА ВІНАХІД (КОРИСНУ МОДЕЛЬ), ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до чинного законодавства. Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок.

Під час формальної експертизи заявки перевіряють:	зазначення виду патенту і об'єкта правової охорони в матеріалах заявки;
	відповідність об'єкта, що заявляється, умовам надання правової охорони;
	наявність та правильність подання документів;
	наявність документа про сплату збору за подання заявки та дотримання встановлених до нього вимог;
	відповідність заявки вимозі єдиності винаходу (корисної моделі) або промислового зразка;
	дотримання порядку подання заявки через патентного повіреного, включаючи наявність і правильність оформлення довіреності, що завісідчує повноваження патентного повіреного;
	правильність класифікації винаходу або корисної моделі за Міжнародною патентною класифікацією (МПК) і промислового зразка за Міжнародною класифікацією промислових зразків (МКПЗ)

РІШЕННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФОРМАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Заналежності об'єкта, що заявляється, до об'єктів технології, що підлягають правовій охороні, відповідності документів заявки формальним вимогам, та відповідності документа про сплату збору за подання заявки встановленим вимогам заявнику надсилається:	<i>повідомлення про завершення формальної експертизи та можливість проведення кваліфікаційної експертизи</i>	— за заявкою стосовно патенту на винахід та промисловий зразок;
	<i>рішення Установи про видачу деклараційного патенту на винахід (корисну модель)</i>	— за заявкою стосовно деклараційного патенту на винахід (корисну модель)

Якщо є підстави вважати, що заявлений об'єкт не належить до об'єктів технології, що підлягають правовій охороні, або заявка

Ке відповідає формальним вимогам, чи документ про сплату збору ні подання заявки не відповідає встановленим вимогам, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обґрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених у висновку недоліків.

Якщо заявник порушив вимоги єдиності розробки, йому пропонують протягом 2 місяців від дати одержання ним відповідного повідомлення сповістити, яке з наявних у заявці рішень слід розглядати, і, за необхідності, внести уточнення до документів заявки.

Рішення про відмову у видачі патенту приймають, якщо в результаті формальної експертизи буде встановлено, що заявку оформлено на пропозицію, яка не належить до патентоздатних об'єктів.

З дати надходження заявки до Установи і до публікації відомостей про заявку або державну реєстрацію права на винахід (корисну модель), промисловий зразок матеріали заявки вважають *конфіденційною інформацією*.

РЕЄСТРАЦІЯ ТА ВИДАЧА ПАТЕНТУ

На підставі рішення про видачу патенту здійснюється **державна реєстрація патенту на винахід (корисну модель), промисловий зразок**, для чого вносяться відповідні відомості до Реєстру. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються Установою в установленому порядку.

Умовою державної реєстрації патенту (деклараційного патенту) на винахід, деклараційного патенту на корисну модель та патенту на промисловий зразок є наявність документів про сплату:	державного мита за його видачу	Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про видачу патенту
	збору за публікації про видачу патенту	

Строки надходження документів — якщо протягом трьох місяців від дати надходження до заявника рішення про видачу патенту документи про сплату державного мита за видачу патенту і збору за публікації про видачу патенту до закладу експертизи не надійшли, державна реєстрація патенту не здійснюється, а заявка вважається відкликаною.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Після внесення до Реєстру відомостей
будь-яка особа **має право**:

ознайомитися з ними у
порядку, що визначається
Установою

одержати відповідно до свого клопотання виписку
з Реєстру щодо відомостей про певний патент, за
умови сплати збору за подання цього клопотання

Помилки у відомостях, внесених до Реєстру, виправляються за ініціативою власника патенту та Установи.

До Реєстру за ініціативою власника патенту можуть бути внесені зміни згідно з установленим переліком можливих змін. За внесення до Реєстру змін сплачується збір.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ВИДАЧУ ПАТЕНТУ

Одночасно з державною реєстрацією патенту (деклараційного патенту) на винахід, деклараційного патенту на корисну модель та патенту на промисловий зразок Установа публікує у своєму офіційному бюлетені визначені в установленому порядку відомості про видачу патенту (деклараційного патенту).

Не пізніше 3 місяців від дати опублікування відомостей про видачу патенту Установа публікує опис до патенту (деклараційного патенту), що містить формулу та опис винаходу (корисної моделі), промислового зразка, а також креслення, на яке є посилання в описі винаходу (корисної моделі), і комплект зображень промислового зразка.

Після публікації відомостей про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід, деклараційного патенту на корисну модель та патенту на промисловий зразок будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому порядку. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір. Відомості про видачу патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель не публікуються.

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ ЗА ЗАЯВКОЮ

Заявник може оскаржити рішення Установи за заявкою:	у судовому порядку	протягом двох місяців від дати одержання рішення Установи чи копій матеріалів
	до Апеляційної палати	

Оскарження рішення Установи до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення. За подання заперечення сплачується збір.

У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається **протягом 2 місяців** від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає **мотивоване рішення**, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може ввести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

Видача патенту здійснюється Установою в місячний строк після державної реєстрації права на винахід (корисну модель), промисловий зразок.

Патент видається особі, яка має право на його одержання. Якщо право на одержання одного і того ж патенту мають кілька осіб, їм видається один патент.

Деклараційний патент на винахід (корисну модель) видається під відповідальність його власника за відповідність винаходу (корисної моделі) умовам патентоздатності.

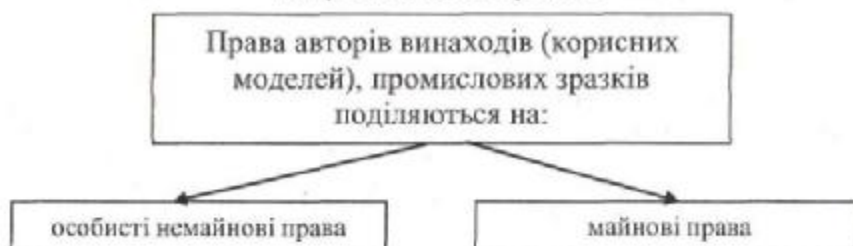
Патент на промисловий зразок видають під відповідальність його володільця за відповідність промислового зразка критеріям придатності для набуття патентного права на нього.

Форма патенту і зміст зазначених у ньому відомостей визначаються Установою.

До виданого патенту на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок з наступним повідомленням про це в офіційному бюлетені.

У випадку втрати чи зіпсування патенту його власнику видається дублікат патенту в порядку, встановленому Установою. За видачу дубліката патенту сплачується збір.

**Права авторів винаходів (корисних моделей)
та промислових зразків**

<i>Особистими немайновими правами є:</i>		
<p>право авторства — можливість, надана законом дійсному творцеві винаходу (корисної моделі) або промислового зразка, бути визнаним єдиним їхнім автором. Право авторства має: <i>абсолютний характер</i> — впливає з наданої автору можливості вимагати від будь-якої особи визнання того факту, що він є розробником відповідного об'єкта; <i>невідчужуваний характер</i> — зумовлений його особистим характером, не може бути передано іншій особі як за життя винахідника, так і після його смерті</p>	<p>право на авторське ім'я — забезпечена законом можливість для винахідника вимагати, щоб його ім'я як ім'я творця розробки згадували в будь-яких публікаціях про створений ним об'єкт. Чинним законодавством дозволено авторам розробки давати своїм розробкам ім'я автора або спеціальну назву</p>	<p>право на захист репутації автора винаходу (корисної моделі), промислового зразка — винахідник має право перешкоджати будь-якому зазіханню на права на винахід (корисну модель), промисловий зразок, здатному завдати шкоди його честі чи репутації, зокрема, перешкоджати особам привласнювати чи спотворювати його право на визнання винахідником</p>

Згідно ст. 464 ЦК України **майновими правами інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок є:**

- 1) право на використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка
- 2) виключне право дозволяти використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка (видавати ліцензії)
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню винаходу, корисної моделі, промислового зразка, в тому числі забороняти таке використання
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом

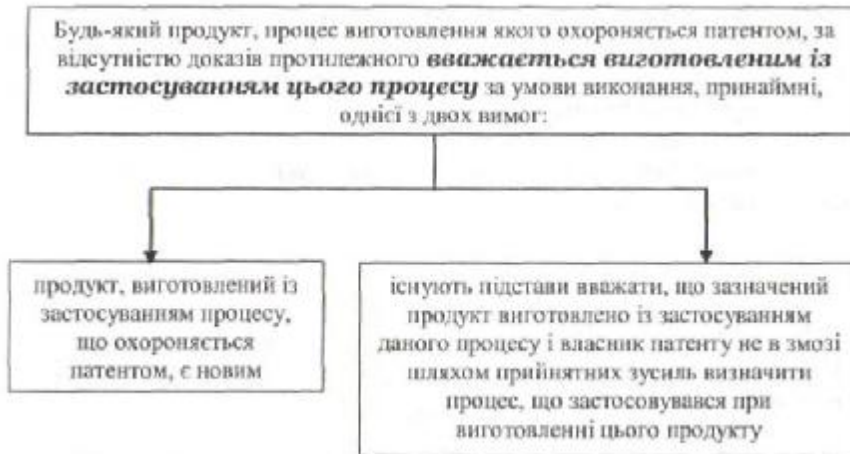
Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок належать володільцю відповідного патенту, якщо інше не встановлено договором чи законом.

1. ПРАВО НА ВИКОРИСТАННЯ ВИНАХОДУ, КОРИСНОЇ МОДЕЛІ, ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА

Патент надає його власнику **виключне право використовувати** винахід (корисну модель), промисловий зразок за своїм розсудом, якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів.

Взаємовідносини при використанні винаходу (корисної моделі), промислового зразка, патент на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними. У разі відсутності такої угоди кожний власник патенту може використовувати винахід (корисну модель), промисловий зразок за своїм розсудом, але жоден з них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) та передавати право власності на винахід (корисну модель), промисловий зразок іншій особі без згоди інших власників патенту.

Використанням винаходу (корисної моделі), промислового зразка визнається:	
<i>виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка</i>	— виробництво для комерційних цілей продукту, виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка (далі - продукт), навіть якщо цей продукт тимчасово не реалізується (наприклад, накопичується з метою подальшого продажу). <i>Продукт визнається виготовленим</i> із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка, якщо при цьому використано кожен ознаку, включену до незалежного пункту формули винаходу (корисної моделі), або ознаку, еквівалентну їй;
<i>продаж</i>	— комерційна діяльність з метою реалізації продукту;
<i>пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет</i>	— введення в господарський оборот, застосування або ввезення чи зберігання в зазначених цілях продукту, виготовленого безпосередньо способом, що охороняється патентом;
<i>застосування такого продукту</i>	— всі випадки використання продукту на виробництві для комерційних цілей;
<i>імпорт</i>	— ввезення на територію України продукту, навіть якщо ввезений продукт не призначений для використання в Україні;
<i>зберігання такого продукту в зазначених цілях</i>	— накопичування продукту з метою подальшого введення в господарський оборот;
<i>застосування процесу, що охороняється патентом, або пропонування його для застосування в Україні,</i>	якщо особа, яка пропонує цей процес, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту або, виходячи з обставин, це і так є очевидним. <i>Процес, що охороняється патентом, визнається застосованим</i> , якщо використано кожен ознаку, включену до незалежного пункту формули винаходу, або ознаку, еквівалентну їй

Власник патенту може використовувати попереджувальне маркування із зазначенням номера патенту на продукті чи на упаковці продукту, виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу.

2. ВИКЛЮЧНЕ ПРАВО ДОЗВОЛЯТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІНАХОДУ, КОРИСНОЇ МОДЕЛІ, ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА

Патентоволоділець не завжди має фінансову можливість використовувати належний йому винахід (корисну модель), промисловий зразок. Законодавством йому надано право розпоряджатися цими об'єктами на свій розсуд.

Відступлення патентного права означає передачу патентоволодільцем належного йому права іншій особі (особам). Патентоволоділець може відступити одержаний патент будь-якій фізичній або юридичній особі.

Відступлення патентних прав означає, що до особи, яка придбає патент переходять у повному обсязі всі майнові права, якими володів патентоволоділець.

Відповідно до ст. 1107 ЦК України розпорядження майновими правами на винаходи (корисні моделі), промислові зразки здійснюються на підставі таких цивільно-правових договорів:	ліцензії на використання винаходу (корисної моделі), промислового зразка (ст. 1108 ЦК України)
	ліцензійного договору (ст. 1109 ЦК України)
	договору про створення за замовленням і використання винаходу (корисної моделі), промислового зразка (ст. 1112 ЦК України)
	договору про передачу виключних майнових прав на винахід (корисну модель), промисловий зразок (ст. 1113 ЦК України)

Договори про розпорядження майновими правами на винахід (корисну модель), промисловий зразок вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.	
Сторона договору має право на офіційне загальнодоступне інформування інших осіб про передачу права власності на винахід (корисну модель), промисловий зразок або видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі), промисловий зразок. Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обсязі та порядку, встановлених Установою, з одночасним внесенням їх до Реєстру.	
Власник патенту зобов'язаний дати дозвіл (видати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі), промислового зразка власнику пізніше виданого патенту, якщо винахід (корисна модель), промисловий зразок останнього призначений для досяг-	

нення іншої мети або має значні техніко-економічні переваги і не може використовуватися без порушення прав власника раніше виданого патенту. Дозвіл дається в обсязі, необхідному для використання винаходу (корисної моделі), промислового зразка власником пізніше виданого патенту. При цьому власник раніше виданого патенту має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання винаходу (корисної моделі), промислового зразка, що охороняється пізніше видадим патентом.

3. ВИКЛЮЧНЕ ПРАВО ПЕРЕШКОДЖАТИ НЕПРАВОМІРНОМУ ВИКОРИСТАННЮ ВИНАХОДУ, КОРИСНОЇ МОДЕЛІ, ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗАБОРОНЯТИ ТАКЕ ВИКОРИСТАННЯ

Патент надає його власнику виключне право забороняти іншим особам використовувати винахід (корисну модель) без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з Законом про винаходи (корисні моделі) та Законом про промислові зразки порушенням прав, що надаються патентом.

Не визнається порушенням прав, що надаються патентом:

право попереднього користувача — будь-яка особа, яка до дати подання заявки на винахід, корисну модель, промисловий зразок або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала винахід, корисну модель, промисловий зразок в Україні або здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, має право на безоплатне продовження такого використання або використання, яке передбачалося зазначеною підготовкою;

використання запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка в конструкції чи при експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково знаходиться у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що промисловий зразок використовується виключно для потреб зазначеного засобу;

використання запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка без комерційної мети;

використання запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка з науковою метою або в порядку експерименту;

Не визнається порушенням прав, що надаються патентом:	
використання запатентованого винаходу (корисної моделі), промислового зразка за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо) з повідомленням про таке використання власника патенту одразу як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації;	
введення в цивільний оборот виробу, виготовленого із застосуванням запатентованого промислового зразка, після введення цього виробу в цивільний оборот власником патенту чи з його спеціального дозволу	
З метою забезпечення здоров'я населення, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства К а б і н е т М і н і с т р і в У к р а ї н и може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди власника патенту (деклараційного патенту) у разі його безпідставної відмови у видачі ліцензії на використання винаходу (корисної моделі). При цьому:	дозвіл на таке використання надається виходячи з конкретних обставин
	обсяг і тривалість такого використання визначаються метою наданого дозволу, і у випадку напівпровідникової технології воно має бути лише некомерційним використанням органами державної влади чи виправленням антиконкурентної практики за рішенням відповідного органу державної влади
	дозвіл на таке використання не позбавляє власника патенту права надавати дозволи на використання винаходу (корисної моделі)
	право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом з тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання
	використання дозволяється переважно для забезпечення потреб внутрішнього ринку
	про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі) власнику патенту надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим
	дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано
	власнику патенту сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі)

Рішення Кабінету Міністрів України про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі), строк і умови його надання, відміну дозволу на використання, розмір та порядок виплати винагороди власнику патенту можуть бути оскаржені в судовому порядку.

**Строк чинності майнових прав (строк дії патенту) на винахід
корисну модель, промисловий зразок**

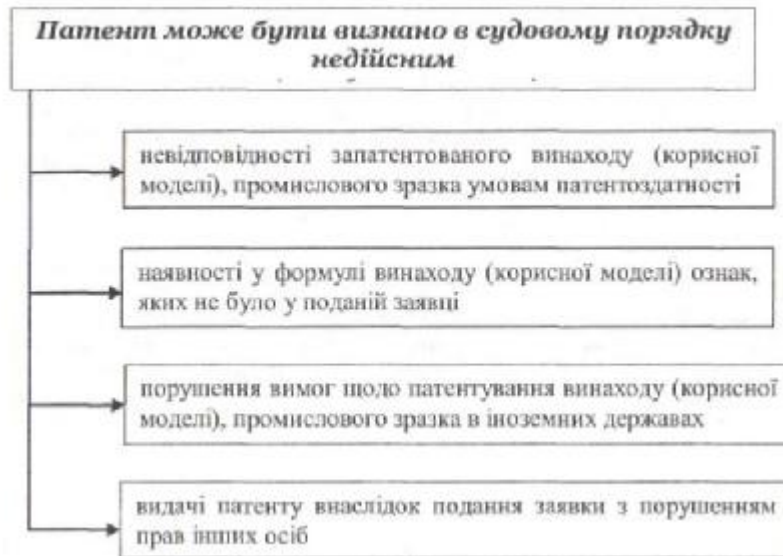
Строк дії	<p>патенту України на винахід становить 20 років від дати подання заявки до Установи. <i>Строк дії деклараційного патенту на винахід</i> становить 6 років від дати подання заявки до Установи.</p> <p>Строк дії патенту на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу, може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років. За подання клопотання сплачується збір</p>
	<p>деклараційного патенту на корисну модель становить 10 років від дати подання заявки до Установи.</p> <p>Строк дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель дорівнює строку засекречування винаходу (корисної моделі), але не може бути довшим від строку дії охорони винаходу (корисної моделі)</p>
	<p>патенту на промисловий зразок становить 10 років від дати подання заявки до Установи і продовжується Установою за клопотанням власника патенту, але не більш як на п'ять років</p>

Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель), промисловий зразок та визнання їх недійсними

Також чинність майнових прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель), промисловий зразок може бути *припинено достроково* за ініціативою особи, якій вони належать, якщо це не суперечить умовам договору.

Якщо в зв'язку з достроковим припиненням чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок завдано збитків особі, якій було надано дозвіл на використання цих об'єктів, такі збитки відшкодовуються особою, яка надала зазначений дозвіл, якщо інше не встановлено договором чи законом.

При визнанні патенту чи його частини недійсними Установа повідомляє про це у своєму офіційному бюлетені. Патент або його частина, визнані недійсними, вважаються такими, що не набрали чинності, від дати публікації відомостей про видачу патенту.

1. СПЛАТА ПАТЕНТНИХ ЗБОРІВ

Зборами є обов'язкові платежі, які державні або інші органи стягують з фізичних та юридичних осіб за надані послуги.

Перелік зборів, розміри і порядок їхньої сплати регламентує Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України 3 грудня 2004 р. № 1716¹.

¹ Офіційний вісник України. - 2004. - № 51. - Ст. 3354.

Документ про першу сплату зазначеного збору має надійти до Установи не пізніше 4 місяців від дати публікації відомостей про видачу патенту. Документ про сплату збору за кожний наступний рік має надійти або бути відправленим до Установи до кінця поточного року дії патенту за умови сплати збору протягом його останніх 4 місяців.

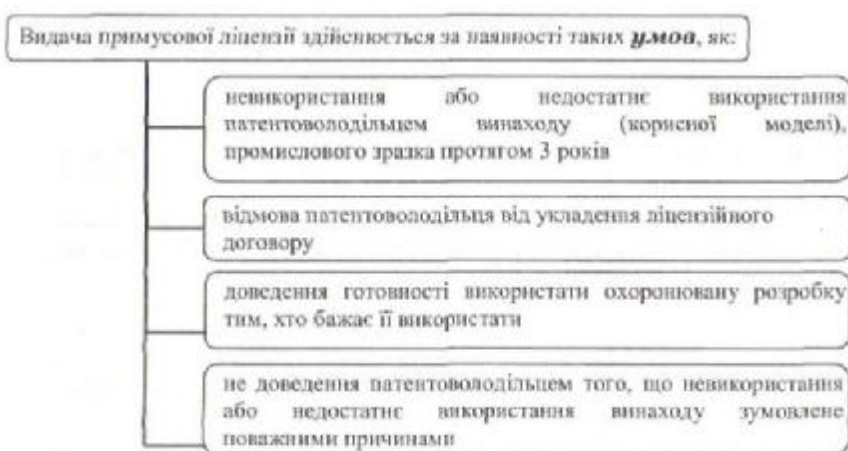
Дія патенту припиняється з першого дня року, за який збір не сплачено. Річний збір за підтримання чинності патенту може бути сплачений протягом 12 місяців після закінчення встановленого строку. У цьому випадку розмір річного збору збільшується на 50 %. При сплаті збору дія патенту відновлюється. Якщо збір не сплачено протягом цих 12 місяців, Установа публікує в своєму офіційному бюлетені інформацію про припинення дії патенту.

Збір за підтримку чинності патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель не сплачується.

2. ДОБРОСОВІСНЕ КОРИСТУВАННЯ ВИКЛЮЧНИМ ПРАВОМ, ЩО ВИПЛИВАЄ З ПАТЕНТУ (ВИКОРИСТАННЯ ПАТЕНТОВОЛОДІЛЬЦЕМ ВИНАХОДУ (КОРИСНОЇ МОДЕЛІ), ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА)

Обов'язок використати запатентовану розробку може бути виконаний не тільки фактично, а й номінально. Для цього патентоволодільцеві достатньо подати до Патентного відомства заяву про надання будь-якій зацікавленій особі права на використання запатентованого об'єкта (відкритої ліцензії).

Неприйняття рішення протягом установлених строків може мати для патентоволодільця несприятливі наслідки у вигляді видачі зацікавленим особам *примусової ліцензії*.

Захист прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель) та промисловий зразок

Будь-яке посягання на права власника патенту, передбачене законодавством вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

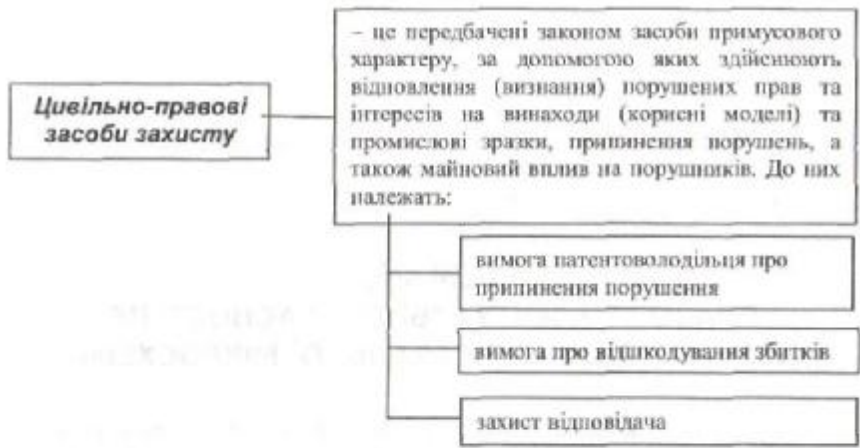
На вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки. Вимагати поновлення порушених прав власника патенту може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію.

Захист прав на винахід (корисну модель), промисловий зразок здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

Права на винахід (корисну модель) та промисловий зразок можуть бути захищені в:	цивільно-правовому порядку;
	адміністративному порядку;
	кримінальному порядку

Адміністративні засоби захисту застосовують як виняток із загального правила, тобто у випадках прямо передбачених законодавством. Адміністративний порядок захисту полягає у розв'язанні і вирішенні спору органом державного управління.

Процедуру оспорування прав на об'єкти патентного права в адміністративному порядку визначають закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про охорону прав на винаходи в корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки».

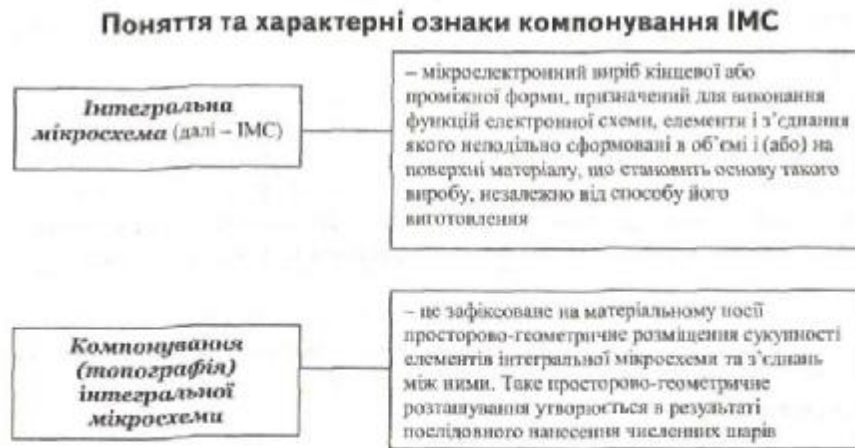
Особа, яка подала заявку на видачу патенту на винахід (корисну модель) та промисловий зразок, може оскаржити будь-яке рішення Державного департаменту інтелектуальної власності, подавши заявку до Апеляційної палати Департаменту. Рішення Апеляційної палати може бути оскаржене в судовому порядку.

Кримінальні засоби захисту застосовують лише в тому випадку, коли порушення патентних прав становить склад злочину, тобто тоді, коли неправомірні дії завдали великої шкоди (ст. 177 Кримінального кодексу України).

ТЕМА 6. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМПУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ МІКРОСХЕМИ

Відносини щодо правової охорони компонування інтегральної мікросхеми в Україні регулюються ЦК України (ст. 471-488) та Законом України від 5 листопада 1997 р. «Про охорону права на топографії інтегральних мікросхем»¹ (далі — Закон).

У зв'язку з введенням в дію ЦК України, зміни до Закону не вносилися, тому в ЦК України використовується термін «компоування» інтегральної мікросхеми, а в Законі — «топографії» інтегральних мікросхем. Терміни «компоування» та «топографія» мають однаковий зміст.

¹ ВВРУ, – 1998. - № 8. – Ст. 28.

Основною і єдиною юридично значимою ознакою, необхідною для надання компонуванню ІМС правової охорони, є оригінальність (згідно ст. 471 ЦК України компонування ІМС вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо воно є оригінальним).

Не може бути визнана оригінальною топографія ІМС, заявка на реєстрацію якої подана до Установи пізніше ніж через 2 роки від дати її першого використання.

Суб'єкти права інтелектуальної власності на компонування ІМС

Для визнання особи автором не має значення його вік або стан дієздатності.

Малолітнім або недієздатним особам можуть належати особисті немайнові права на компонування ІМС. Майнові права від їхнього імені здійснюють родичі та опікуни. Неповнолітні особи (віком від 14 до 18 років) здійснюють свої права самостійно.

Особи, дієздатність яких обмежена, здійснюють свої майнові права на компонування ІМС за згодою їхніх піклувальників.

Співавтори	— автори, які створили компонування ІМС спільною творчою працею. Відносини між авторами визначаються угодою між ними
-------------------	--

Неодмінною умовою виникнення співавторства на компонування ІМС є внесення автором особистого творчого внеску в його створення.

Право авторства не належить особам, які при створенні топографії ІМС надавали авторові лише технічну, організаційну чи матеріальну допомогу або сприяли оформленню матеріалів для одержання правового захисту, але не внесли особистого творчого вкладу у створення топографії ІМС.

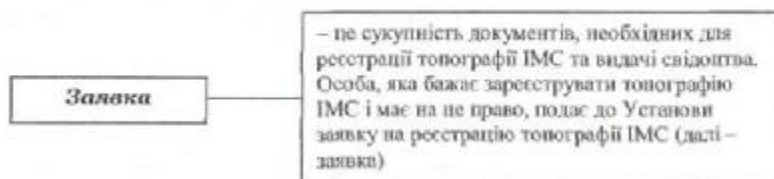
До інших осіб, які набули прав на компонування ІМС за договором чи законом, належать:	<i>роботодавець</i> — особа, з якою автор знаходиться у трудових відносинах (за контрактом);
	<i>замовник</i> — майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належить творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором;
	<i> правонаступники</i> — ними можуть бути спадкоємці та інші особи, до яких це право переходить у силу закону чи договору. Особисті немайнові права не можуть перейти до іншої особи, тому що вони невід'ємно пов'язані з винахідником чи автором. Майнові права на компонування ІМС можуть перейти у спадщину в силу закону або заповіту

Порядок реєстрації компонування ІМС

ПОДАННЯ ЗАЯВКИ

Заявку складають відповідно до Правил складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії ІМС, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки (далі — МОН України) від 18 квітня 2002 р. № 260 (далі — Правила)¹.

Заявка може бути подана двома і більше особами. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу. Довіреною особою заявника не може бути працівник Установи і його експертного органу.

Загальні вимоги до заявки та документів, що додаються до неї:	1) складаються українською мовою;
	2) заявка повинна задовольняти вимогу єдності — стосуватися тільки однієї топографії ІМС;
	3) заявка на реєстрацію топографії базового матричного кристала може містити матеріали, що стосуються як топографії самого базового матричного кристала, так і топографій ІМС, які виготовляють на його основі;
	4) заявка, яка використовувалася до дати подання заявки, повинна додатково містити документ, що підтверджує дату першого використання топографії ІМС;
	5) заявка та документи, що додаються до неї, крім реферату, подаються в одному примірнику. Реферат подають у двох примірниках;
	6) за подання заявки сплачується збір згідно з Порядком сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 ² . Документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом із заявкою протягом 2-х місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не

¹ Офіційний вісник України. - 2002. - № 19. - Ст. 966.

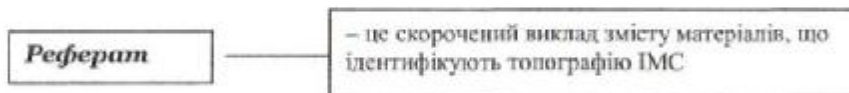
² Офіційний вісник України. - 2004. - № 51. - Ст. 3354.

	більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник має пільгу щодо сплати збору за подання заявки, то до неї додається копія документа, що підтверджує право на таку пільгу.
--	---

Склад заявки:	
<p>заява про реєстрацію топографії ІМС (подається за встановленою формою згідно з законодавством). При оформленні заяви слід дотримуватися певних <i>вимог</i>:</p>	<p>необхідно вказати заявника (заявників) та його (їх) адресу, а також автора (авторів); якщо заявників два і більше, то у заяві може бути зазначено, на адресу котрого з них належить надіслати свідоцтво. Автор має право вимагати, щоб його не згадували як автора в публікації Установи; заява підписується заявником; якщо заявником є юридична особа, то заяву підписує особа, що має на це повноваження. Підпис складається з повного найменування посади особи, яка підписує заяву, особистого підпису, ініціалів, прізвища і скріплюється печаткою. У цій графі також проставляється дата підпису; якщо заявник доручив ведення справ за заявкою представнику, то він може ставити свій підпис замість заявника. Якщо будь-які відомості наводять на додатковому аркуші, то його треба підписати в такому самому порядку</p>
<p>матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, включаючи реферат:</p>	<p>- з метою ідентифікації топографії ІМС, яка використовувалася до дати подання заявки, Установі разом із заявкою подаються зразки ІМС, що включають дану топографію, в такому вигляді, в якому її введено в оборот. У цьому разі заява повинна містити також відомості про дату, коли топографію ІМС вперше було використано, а матеріали — основні технічні характеристики зразка ІМС;</p>

<p>матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, включаючи реферат:</p>	<p>- якщо подані матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, містять інформацію про будь-який шар топографії ІМС або його частину, яка, на думку заявника, є конфіденційною, то даний шар у цілому або відповідну його частину може бути вилучено і включено до складу матеріалів, що ідентифікують топографію ІМС, в закодованій формі;</p> <p>- конфіденційна інформація про будь-який шар топографії ІМС може бути включена до складу матеріалів, що ідентифікують топографію ІМС, у закодованій формі, а зображення відповідного шару може бути вилучене з матеріалів;</p> <p>- подані заявником матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, і зразки ІМС, що включають дану топографію, зберігаються Установою шість років після закінчення дії реєстрації. По закінченні цього терміну ідентифікаційні матеріали та зразки ІМС повертаються власнику права на його вимогу, а за відсутності такої вимоги — знищуються</p>
---	---

ОФОРМЛЕННЯ ЗАЯВКИ

Документи заявки повинні бути оформлені з дотриманням наступних вимог:	оформлені таким чином, щоб їх можна було зберігати тривалий час і безпосередньо репродукувати у потрібній кількості копій;
	друкують на аркушах білого паперу форматом 210 мм x 297 мм. Кожний документ починають на окремому аркуші, при цьому другий і наступний аркуші нумерують арабськими цифрами. Кожний аркуш використовують лише з одного боку з розміщенням рядків паралельно меншому боку аркуша. Усі аркуші текстових документів заявки повинні мати такі мінімальні розміри полів: ліве — 25 мм, верхнє, праве та нижнє — 20 мм;
	друкують шрифтом чорного кольору через 2 інтервали або через 1,5 інтервали при комп'ютерному наборі з висотою літер не менше ніж 2,1 мм. Текст реферату друкують через 2 інтервали;
	креслення виконують відповідно до правил креслення, на щільному, білому, гладкому папері чорними чіткими лініями і штрихами, що не витираються, без розтушовування і розмальовування. Формат аркушів у складеному вигляді має бути 210 мм x 297 мм. Аркуші креслень повинні мати такі мінімальні розміри полів: верхнє і ліве — 25 мм, праве — 15 мм, нижнє — 10 мм. Креслення мають бути пронумеровані послідовно арабськими цифрами (фіг.1, фіг.2 тощо). На кожному аркуші креслень вказують назву ІМС, що виконується за заявленою топографією, додаючи перед назвою слово «топографія»;
	до збірною топографічного креслення додають перелік елементів топографії ІМС, які на збірному кресленні позначають арабськими цифрами відповідно до переліку; кожний аркуш має бути підписаний заявником;

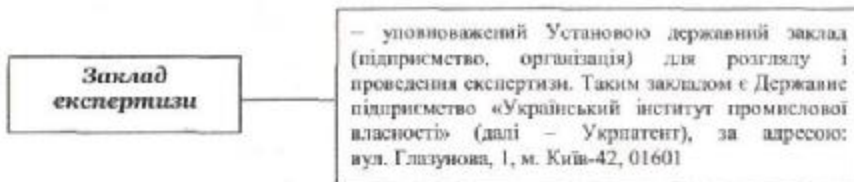
Документи заявки повинні бути оформлені з дотриманням наступних вимог:	зображення на фотографіях мають бути контрастними. На звороті кожної фотографії мають бути зазначені номер фотографії і назва ІМС, що виконується за заявленою топографією. Фотографії підписуються заявником або його представником;
	на всіх примірниках креслень і фотографій вказується масштаб зображень. Зображення топографії ІМС виконується в масштабі, що забезпечує візуальне сприйняття інформації.

<i>Установлення дати подання заявки</i>	датою подання заявки є дата отримання Установою заявки, що відповідає встановленим вимогам;
	за відповідності матеріалів заявки встановленим Законом вимогам та наявності документа про сплату збору за подання заявки заявнику надсилається повідомлення про встановлену дату подання заявки;
	у разі невідповідності матеріалів заявки встановленим вимогам заявнику негайно надсилається про це повідомлення;
	якщо невідповідність усунуто протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення, то датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи виправлених матеріалів. В іншому разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ

Для того, щоб визначити, чи можливо топографію ІМС, що заявляється, зареєструвати, проводиться експертиза заявки. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі Установою.

Експертиза заявки проводиться у **тримісячний строк**, під час якої:

- встановлюється дата подання заявки
- визначається, чи є об'єкт, що заявляється, топографією ІМС
- заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам Закону та правилам, встановленим на його основі Установою
- перевіряється документ про сплату збору за подання заявки на відповідність встановленим вимогам

<p>Під час проведення експертизи заявник має право:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця; - з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому Установою порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи; - вносити до заявки виправлення помилок та зміни свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника; - вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником.
--	---

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований Письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

Рішення Апеляційної палати заявник може оскаржити у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

РЕЄСТРАЦІЯ ТОПОГРАФІЇ ІМС

Реєстрація здійснюється відповідно до Положення про Державний реєстр топографій ІМС, затвердженого наказом МОН України від 12 квітня 2001 р. № 292¹. Це Положення визначає форму та порядок ведення Державного реєстру України топографій ІМС (далі — реєстр), видачі свідоцтв про державну реєстрацію

¹ Офіційний вісник України. — 2001. - № 18. — Том 2. — Ст. 805.

топографій ІМС (далі — свідоцтво) та їх дублікатів, порядок надання виписок з Реєстру, перелік змін, які можуть бути внесені до реєстру за ініціативою власника свідоцтва, а також установлює форму свідоцтва і зміст зазначених у ньому відомостей.

<p>Державний реєстр України топографій ІМС</p>	<p>— це сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації топографій ІМС, які постійно зберігаються на електронному і паперовому носіях. Реєстр формує Державний департамент інтелектуальної власності (далі - Держдепартамент), що дис у складі МОН України</p>
---	--

Після прийняття рішення про реєстрацію заявленої топографії ІМС Установа здійснює реєстрацію заявленої топографії ІМС, для чого вносить до Реєстру відповідні відомості. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються Установою.

<p>Підставою для внесення відомостей до реєстру є:</p>	<p>рішення Держдепартаменту;</p>
	<p>рішення судових органів;</p>
	<p>клопотання власника (власників) свідоцтва</p>

<p>Державна реєстрація топографій ІМС здійснюється за наявності документів:</p>	<p>про сплату державного мита за реєстрацію топографії ІМС;</p>
	<p>збору за публікацію про реєстрацію топографії ІМС</p>

Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про реєстрацію топографії ІМС.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Заявка вважається відкликаною, якщо протягом трьох місяців від дати одержання заявником рішення про реєстрацію заявленої топографії ІМС зазначені документи до закладу експертизи не надійшли.

Після внесення до Реєстру відомостей щодо реєстрації топографії ІМС будь-яка <i>особа має право</i> :	ознайомитися з ними у порядку, що визначається Установою;
	одержати відповідно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про топографію ІМС — за умови сплати збору за подання цього клопотання

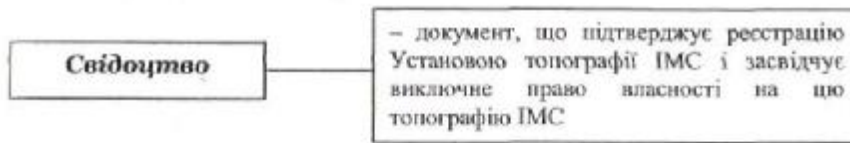
Реєстрація топографії ІМС здійснюється під відповідальність заявника за її охороноздатність.

Публікація	– це доведення офіційним шляхом до широкого загалу будь-якої інформації про топографію ІМС. Одночасно з державною реєстрацією топографії ІМС здійснюється публікація в офіційному бюлетені «Промислова власність» відомостей про реєстрацію топографії ІМС, визначених в установленому порядку
-------------------	--

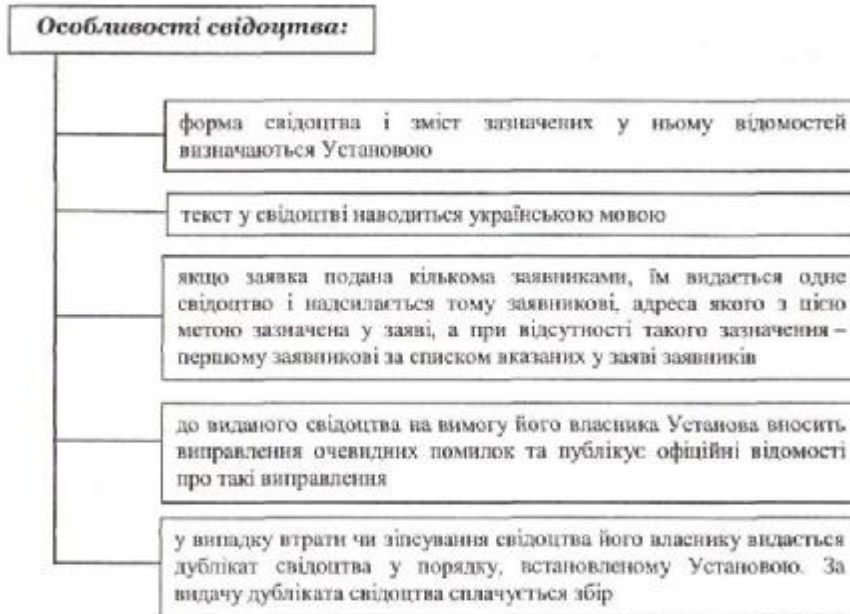
Після опублікування офіційних відомостей про зареєстровану топографію ІМС:	- будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в порядку, що визначається Установою. Порядок ознайомлення визначається Інструкцією про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності, затвердженою Наказом МОН України від 22 квітня 2005 р. № 247 ¹ ;
	- за ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір;
	- у разі виявлення в опублікованих відомостях очевидних помилок заявник має право звернутися до Установи з клопотанням про їх виправлення

¹ Офіційний вісник України. – 2005. – № 19. – Ст. 1008.

ВИДАЧА СВІДОЦТВА

Строк видачі свідоцтва — один місяць після реєстрації топографії ІМС.

Одержання правової охорони на компонування ІМС в іноземних державах

Автор топографії ІМС чи його правонаступник, роботодавець автора чи його правонаступник мають право на реєстрацію топографії ІМС в іноземних державах. Охорона в іноземних державах прав на розроблені в Україні топографії ІМС здійснюється відповідно до міжнародних договорів України та законодавства іноземних держав.

До подання заявки на одержання охорони прав на топографію ІМС в орган іноземної держави, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, заявник зобов'язаний подати заявку до Установи і повідомити його про наміри здійснити таку охорону.

Витрати, пов'язані з одержанням охорони прав на топографію ІМС в іноземних державах, несе заявник чи за його згодою інша особа.

Права та обов'язки, що впливають з реєстрації компонування ІМС

У результаті створення оригінального компонентування ІМС його автор, а в передбачених законом або договором випадках й інші особи набувають ряд суб'єктивних прав.

Особисті немайнові права авторів компонентування ІМС та інших правоволодільців	Майнові права авторів компонентувань ІМС та інших правоволодільців
<p>1. Право авторства Має такі ознаки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - є невідчужуваним; - діє безстроково (протягом усього життя творця компонентування); - не переходить до правонаступників. <p>Договір, що передбачає відступлення або відмову від права авторства, є нікчемним і не породжує жодних юридичних наслідків</p>	<p>1. Право на використання компонентування ІМС</p>

Особисті немайнові права авторів компонування ІМС та інших правоволодільців	Майнові права авторів компонувань ІМС та інших правоволодільців
<p>2. Право на авторське ім'я Ім'я дійсного творця компонування ІМС відповідно до ст. 9 Закону має бути зазначене в заявці на реєстрацію компонування, якщо тільки він не відмовився бути згаданим як такий</p>	<p>2. Виключне право дозволяти використання компонування ІМС</p>
<p>3. Право на реєстрацію компонування в Установі Це право має як автор, так і його правонаступники — будь-які фізичні та юридичні особи, яким автор передав право на результати творчої праці. правонаступництво повинно бути засвідчене відповідним документом. Реєстрація надає власнику зареєстрованої топографії ІМС право: забороняти іншим особам використовувати топографію ІМС без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається порушенням прав власника зареєстрованої топографії ІМС; передавати на підставі договору право власності на топографію ІМС будь-якій особі, яка стає правонаступником власника зареєстрованої топографії ІМС; - видавати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованої топографії ІМС на підставі ліцензійного</p>	<p>3. Виключне право перешкоджати неправомірному використанню компонування ІМС, в тому числі забороняти таке використання</p>

Особисті немайнові права авторів компонування ІМС та інших правоволодільців	Майнові права авторів компонувань ІМС та інших правоволодільців
<p>4. Право на застосування попереджувального маркування Відповідно до ст. 7 Закону автор або його правонаступник має право сповіщати про реєстрацію компонування ІМС шляхом позначення компонування або виробів, що мають таке компонування, літерою «Т» із зазначенням дати початку дії виключного права на використання компонування ІМС та інформації, що дозволяє ідентифікувати володільця прав</p>	

Майнові права інтелектуальної власності на компонування

ІМС є чинними з дати, наступної за датою її державної реєстрації (від дати внесення відомостей про топографію ІМС до Реєстру).

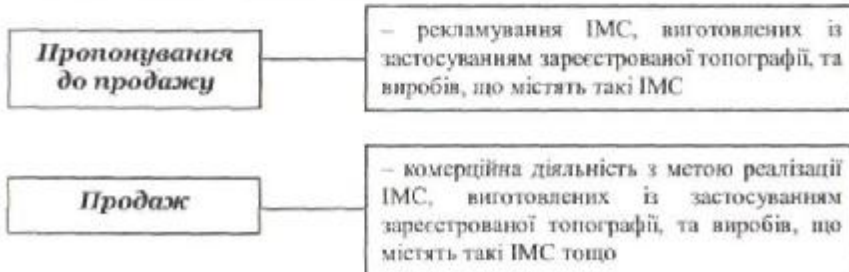
Відповідно до ст. 474 ЦК України майновими правами інтелектуальної власності на компонування ІМС є:

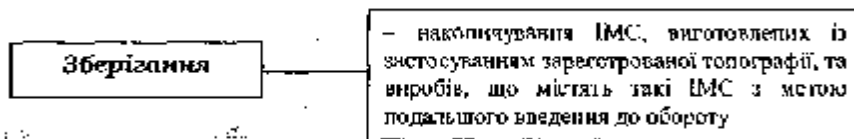
і. Право на використання компонування ІМС. Суть права на використання полягає у виключній можливості правоволодільця на свій розсуд виготовляти, застосовувати та розповсюджувати належне йому компонування всіма доступними способами та засобами, а також забороняти вчинення подібних дій іншим особам без відповідного дозволу.

Способами використання
компонування ІМС, відповідно до ст. 16 Закону, є:

копіювання топографії ІМС	виготовлення ІМС із застосуванням даної топографії. <i>ІМС визнається виготовленою</i> із застосуванням зареєстрованої топографії, якщо при цьому використано всі елементи, які визначають топографію ІМС оригінальною	виготовлення будь-яких виробів, що містять ІМС	введення таких ІМС та виробів, що їх містять, на митну територію України	пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж та інше введення в цивільний оборот або зберігання в зазначених цілях ІМС, виготовлених із застосуванням топографії ІМС та будь-яких виробів, що містять такі ІМС
---------------------------	--	--	--	---

Взаємовідносини співвласників свідоцтва

Топографія ІМС, свідоцтво на яку належить кільком особам (співвласникам), є їх **спільною власністю**.

Взаємовідносини під час використання зареєстрованої топографії ІМС, свідоцтво на яку належить кільком особам, визначаються угодою між ними. У разі відсутності такої угоди кожний власник прав на зареєстровану топографію ІМС може використовувати її на свій розсуд, але жоден з них не має права без згоди решти власників:

- давати дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованої топографії ІМС;
- передавати право власності на зареєстровану топографію ІМС будь-якій іншій особі.

Виключне право на використання компонування ІМС має строковий характер. **Строк чинності** виключних майнових прав на компонування ІМС спливає через 10 років, що відліковуються від дати подання заявки на компонування ІМС в установленому законом порядку. Цей строк може бути достроково припинений, але не може бути продовжений.

2. Виключне право дозволяти використання компонування ІМС. Порядок та умови дозволу на використання регулюються главою 75 ЦК України — «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

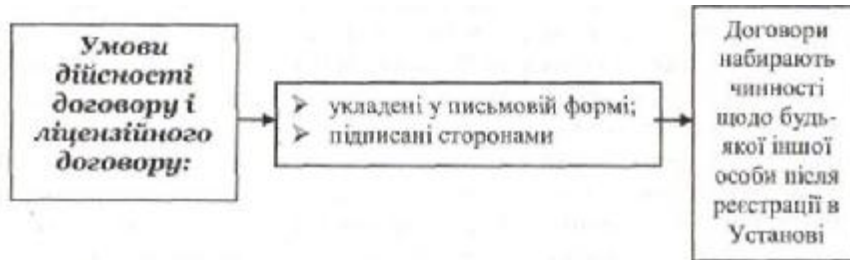
Володілець свідоцтва про державну реєстрацію компонування ІМС має право укладати такі види договорів :	
<i>договір про передачу права власності на компонування ІМС (далі — договір) — означає передачу власником прав, що надаються реєстрацією, будь-якій фізичній або юридичній особі, яка стає правонаступником власника зареєстрованого компонування ІМС</i>	<i>договір про надання дозволу на використання компонування ІМС (ліцензійний договір) — правочин, на підставі якого власник компонування ІМС (ліцензіар) надає фізичній або юридичній особі (ліцензіатові) дозвіл на здійснення у певному місці і протягом певного строку однієї або кількох дій, на які має виключні права ліцензіар, а ліцензіат зобов'язується сплатити винагороду за надання права на використання компонування ІМС. На підставі ліцензійного договору можна отримати <i>виключну</i> або <i>невиключну ліцензію</i> на використання зареєстрованого компонування ІМС</i>

Укласти дані договори можна від початку дії виключних прав, тобто від дати внесення відомостей про компонування ІМС до реєстру, і тільки у межах строку дії свідоцтва.

Обов'язкові умови та реквізити:	сторони договорів: повне офіційне найменування та юридична адреса — для юридичної особи; прізвище, ім'я, по батькові та адреса — для фізичної особи; номер свідоцтва; назва зареєстрованого компонування ІМС; предмет договору; підписи сторін; дата укладання договору
--	--

Сторона договору має право на офіційне загальнодоступне інформування інших осіб про передачу права власності на топографію ІМС або видачу ліцензії на використання топографії ІМС. Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обсязі та порядку, встанов-

лених Установою, з одночасним внесенням їх до Реєстру. За опублікування зазначених відомостей та запропонованих стороною договору змін до відомостей про видачу ліцензії сплачуються збори.

Договір (ліцензійний договір) приймають до розгляду та реєстрації в установі після видачі свідоцтва на komponування ІМС.

<p>На використання зареєстрованого komponування ІМС, на підставі ліцензійного договору, можна отримати:</p>	<p><i>виключну ліцензію</i> — видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері;</p>
	<p><i>невиключну ліцензію</i> — не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері</p>

<i>Дії, пов'язані з реєстрацією договору (ліцензійного договору) можуть здійснювати:</i>	володілець компонування ІМС або володілець виключної ліцензії;
	представник у справах інтелектуальної власності (патентний повірений) за дорученням володільця компонування ІМС або володільця виключної ліцензії;
	- інша довірена особа. У цьому разі до заяви додають довіреність, оформлену з дотриманням вимог чинного законодавства

3. Виключне право перешкоджати неправомірному використанню компонування ІМС, в тому числі забороняти таке використання. З метою попередження неправомірного використання, власник прав на зареєстроване компонування ІМС має право сповіщати про реєстрацію цього компонування шляхом позначення відповідним чином компонування або виробів, що містять таке компонування, із зазначенням дати початку строку дії майнових прав на компонування ІМС.

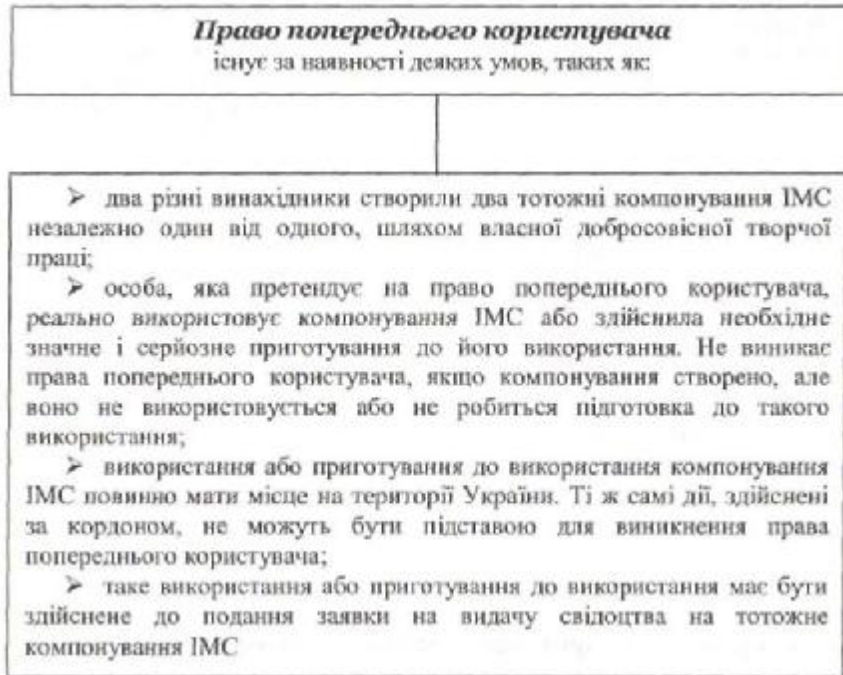
Закон (ст. 17) визначає дії, які не визнають порушенням прав на зареєстроване компонування ІМС.

Не визнають порушенням прав, що їх надає реєстрація компонування ІМС:	
<i>використання зареєстрованого компонування ІМС:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - у конструкції чи в процесі експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково знаходиться у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що зареєстрована топографія ІМС використовується лише для потреб зазначеного засобу; - без комерційної мети; - з науковою метою або в порядку експерименту; - за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія, епізоотія тощо) з повідомленням про таке використання власника прав на топографію ІМС одразу як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації

Не визнають порушенням прав, що їх надає реєстрація компонування ІМС:	
ввезення на митну територію України, пропонування для продажу, продаж, зберігання в зазначених цілях або інше введення в оборот ІМС, виготовлених із застосуванням зареєстрованої топографії, і будь-яких виробів, що містять такі ІМС, якщо вони придбані законним шляхом;	
використання ІМС будь-якою особою, що придбала ІМС і при цьому не знала і не могла знати, що ця ІМС або виріб, що її містить, були виготовлені і введені в оборот з порушенням прав, що надаються реєстрацією топографії ІМС	Проте після одержання відповідного повідомлення від власника прав зазначена особа повинна припинити використання ІМС або виплатити йому компенсацію, розмір якої встановлюється за згодою сторін. Спори щодо компенсації та порядку її виплати розв'язуються у судовому порядку

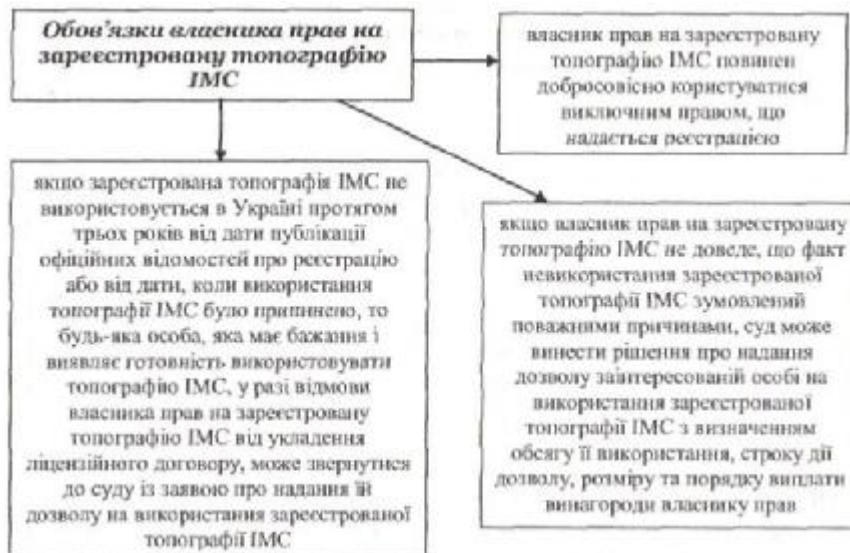
Відповідно до ст. 480 ЦК України будь-яка особа, яка до дати подання заявки на компонування ІМС або, якщо було заявлено пріоритет, до дати встановлення пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала компонування ІМС в Україні або здійснила значну й серйозну підготовку для такого використання, має право на безоплатне продовження такого використання або використання, яке передбачалося зазначеною підготовкою (**право попереднього користувача**).

Неможливо відчужити право попереднього користувача. Воно може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом з підприємством чи діловою практикою або тією частиною підприємства чи ділової практики, в яких було використано компонування ІМС чи здійснено значну і серйозну підготовку для такого використання.

Майнові права інтелектуальної власності на компонування ІМС належать володільцю відповідного свідоцтва, якщо інше не встановлено законом чи договором.

Права власника компонування ІМС можуть бути обмеженими, якщо топографія ІМС не використовується в Україні протягом трьох років від дати публікації офіційних відомостей про реєстрацію топографії ІМС або від дати, коли використання топографії ІМС було припинено без поважних причин. У цьому разі власник топографії ІМС повинен укласти ліцензійний договір з будь-якою особою, яка має бажання і виявить готовність використовувати таку топографію ІМС.

Використання зареєстрованого компонування ІМС без дозволу володільця прав на нього

З метою забезпечення здоров'я населення, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства *Кабінет Міністрів України може дозволити використання зареєстрованої топографії ІМС визначеній ним особі без згоди власника прав на топографію ІМС у разі його безпідставної відмови видати ліцензію на її використання. При цьому:*

- дозвіл на таке використання надається, виходячи з конкретних обставин;

- обсяг і тривалість такого використання визначаються цілком наданого дозволу, воно має бути лише некомерційним використанням органами державної влади чи виправленням антиконкурентної практики за рішенням відповідного органу державної влади;
- дозвіл на таке використання не позбавляє власника прав на зареєстровану топографію ІМС права надавати дозволи на її використання;
- право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом із тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання;
- використання дозволяється в першу чергу для забезпечення потреб внутрішнього ринку;
- про надання дозволу на використання зареєстрованої топографії ІМС власнику прав на неї надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим;
- дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано;
- власнику прав на зареєстровану топографію ІМС сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності топографії ІМС.

Рішення Кабінету Міністрів України про надання дозволу на використання зареєстрованої топографії ІМС, строк і умови його надання, відміну дозволу на використання, розмір та порядок виплати винагороди власнику прав на зареєстровану топографію ІМС можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Визнання реєстрації топографії ІМС недійсною

Реєстрація топографії ІМС може бути визнана в судовому порядку недійсною у разі:	невідповідності зареєстрованої топографії ІМС умовам охороноздатності;
	порушення вимог реєстрації компонування ІМС в іноземних державах;
	реєстрації топографії ІМС внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб

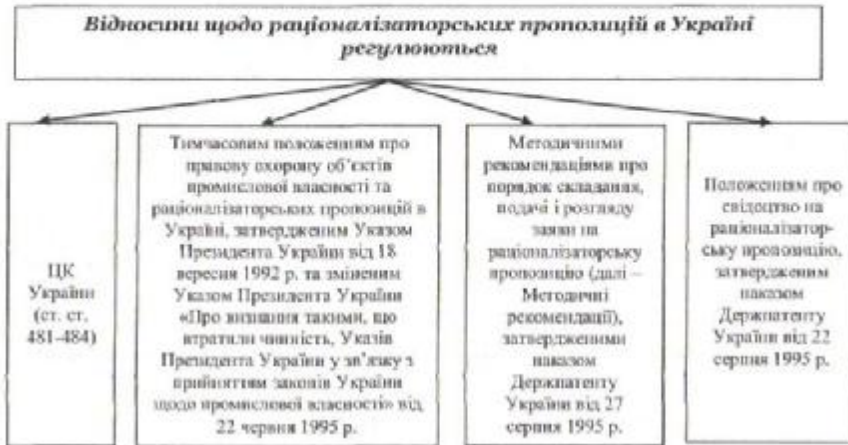
Реєстрація топографії ІМС, визнана недійсною, вважається такою, що не набрала чинності, від дати реєстрації топографії ІМС.

Способи захисту прав на компоновання ІМС

Захист прав на топографію ІМС здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розп'язують, зокрема, спори про:	авторство на топографію ІМС;
	встановлення факту використання топографії ІМС;
	встановлення власника свідоцтва;
	порушення прав власника свідоцтва;
	укладання та виконання ліцензійних договорів;
	компенсації

ТЕМА 7. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ

Поняття, ознаки та об'єкти раціоналізаторської пропозиції

Відповідно до ст. 481 ЦК України *раціоналізаторською пропозицією* є визнана юридичною особою пропозиція, яка містить гехнологічне (технічне) або організаційне рішення в будь-якій сфері її діяльності.

Для визнання пропозиції раціоналізаторською вона має відповідати таким ознакам:

1. Бути технічним або організаційним рішенням. Таке рішення виконує роль родової ознаки, має комплексний характер та означає, що:

- пропозиція має містити конкретне вирішуваче завдання, а не просто його постановку. Раціоналізатор повинен у своїй пропозиції дати конкретні вказівки на те, що і як необхідно зробити, щоб одержати бажаний результат;
- вирішення завдання повністю мати технічний, організаційний характер, тобто раціоналізаторська пропозиція повинна вирішувати практичне завдання за допомогою технічних, організаційних засобів.

2. Мати новизну, тобто бути невідомою на підприємстві. Раціоналізаторська пропозиція є новою для підприємства, якому вона подана, якщо згідно з наявними на даному підприємстві джерелами інформації ця або тотожна поданій пропозиція не була відома в мірі, достатній для її практичного використання.

Пропозицію не вважають новою, якщо до подання заявки за встановленою формою зазначено або ж таке рішення:

- вже використовували на цьому підприємстві, крім випадків, коли рішення використовували за ініціативою автора протягом не більше 3 місяців до подання заявки;
- передбачено наказами чи розпорядженнями адміністрації;
- розроблено технічними службами цього підприємства;
- заявлено іншою особою, якій належить першість на цю або тотожну пропозицію. Першість визначається датою надходження на підприємство правильно оформленої заявки на раціоналізаторську пропозицію;
- рекомендовано вищою організацією або опубліковано в інформаційних виданнях з розповсюдження передового досвіду в цій галузі;
- передбачено обов'язковими для підприємства нормативами.

3. Бути корисною. Раціоналізаторська пропозиція є корисною для підприємства, якому вона подана, якщо її використання дає змогу підвищити економічну ефективність виробництва, одержати кращий дохід (прибуток) або одержати інший позитивний ефект. Позитивний ефект може полягати в будь-якому підвищенні технічного рівня виробництва, поліпшенні умов та безпеки праці, зниженні негативного впливу на навколишнє середовище тощо.

<p>Не визнається раціоналізаторською пропозиція, яка:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знижує надійність та інші показники якості продукції; - погіршує умови праці, якість робіт; - викликає або збільшує рівень забруднення навколишнього природного середовища; - ставить лише завдання або тільки визначає ефект, що може бути одержаний від застосування пропозиції, без вказівки конкретного рішення; - забезпечує досягнення позитивного ефекту шляхом заходів організаційного, а не технічного характеру (поліпшення стану робочих місць, упорядкування системи матеріально-технічного забезпечення виробництва, обліку і звітності, зміна графіків роботи і ремонту устаткування чи транспортних засобів, скорочення часу доставки вантажів тощо);
--	--

-відноситься до засобів організації і управління господарством (планування, фінансування), виконання, викладання, дослідження, проектування, розрахунку, а також до систем інформації;
-відноситься до умовних позначень, розкладів, правил гри, дорожнього руху, судноплавства, складання шкал, таблиць, діаграм, графіків, номограм, якщо вони не призводять до зміни конструкції приладів, що їх містять, або технології виробництва;
- передбачає зміну розміщення устаткування в приміщеннях, будинках, спорудах, якщо воно не призводить до удосконалення технологічного процесу;
-спрямована на заміну будівельних конструкцій, матеріалів, деталей, виробів на відомі, застосування яких передбачено обов'язковими для підприємства будівельними нормами, правилами та іншими нормативними документами

Не визнається по будівництву, а також якщо ця заміна **раціоналізація** зводить до порушення технічних правил по **екологічній** номному витрачання будівельних матеріалів;
пропозиція, яка:

- спрямована на зміну міст розробки кар'єрів, забору води для потреб будівництва, вивезення ґрунту, на зміну протяжності інженерних комунікацій, якщо така пропозиція не містить ознак раціоналізаторської пропозиції, а також на скорочення протяжності інженерних комунікацій у зв'язку зі змінами технічних умов на їх приєднання, викликане прибиженням до об'єкта будівництва джерел і трас електропостачання, зв'язку, газозабезпечення, теплозабезпечення, водопроводу з причин, які не залежать від будівельної організації;
- пов'язана зі змінами проектних рішень, якщо Заяву на нього подано після узгодження цих змін із замовником, крім випадків, коли пропозиція використовувалась з ініціативи автора протягом не більше 3-х місяців до подачі Заяви;
- зроблена працівником проектної організації, що здійснює авторський нагляд в процесі будівництва, по зміні проектних рішень.

(_____)
_____ I

Об'єктом раціоналізаторської пропозиції може бути:

матеріальний об'єкт. Ним може бути пристрій (конструкція чи виріб) або речовина. *Пристрій* – це система розташованих у просторі елементів, які взаємодіють між собою. *Речовина* – матеріальне утворення, яке є сукупністю взаємопов'язаних елементів

процес у будь-якій сфері технології чи організації. Процес – це будь-які дії, виконані у певній послідовності та з додержанням певних правил. Він може бути технологічним, тобто таким, що здійснюється над матеріальними об'єктами, або організаційним

Суб'єкти права на раціоналізаторську пропозицію

Відповідно до ст. 483 ЦК України **суб'єктами права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію є:**

автор раціоналізаторської пропозиції

юридична особа, якій подана раціоналізаторська пропозиція

Автор раціоналізаторської пропозиції

– фізична особа, творчою працею якої створено рішення, яке визнано раціоналізаторською пропозицією. Для визнання особи автором раціоналізаторської пропозиції не має значення його вік та стан здоров'я

Обсягом прав на раціоналізаторську пропозицію користуються:

громадяни України

іноземні громадяни

особи без громадянства

якщо ці особи мають постійне місце проживання поза межами України, то вони реалізують свої права через патентних повірених

Співавтори

– кілька фізичних осіб, спільною творчою працею яких створено раціоналізаторську пропозицію. Порядок користування правами на раціоналізаторську пропозицію, створену в співавторстві, визначається угодою між ними

Не визнаються співавторами особи, які надали авторіві раціоналізаторської пропозиції тільки технічну допомогу (виготовлення креслення та зразків, оформлення документації, виконання розрахунків, проведення дослідної перевірки тощо) або сприяли оформленню прав на раціоналізаторську пропозицію та її використання.

Зміна складу авторів після подання заяви на раціоналізаторську пропозицію, як правило, не допускається. Проте, у виняткових випадках, при відсутності спору про авторство, може бути розглянуто підприємством, організацією, установою (посадовою особою, яка приймає рішення по пропозиції спільно з профспілковою або первинною організацією Товариства винахідників і раціоналізаторів України) до винесення рішення по пропозиції. У цьому випадку в сумісній Заяві автора (співавторів) і особи (осіб), що вводяться до складу співавторів, вказуються причини несвоєчасного невключення даної особи до числа авторів (співавторів) раціоналізаторської пропозиції, в чому конкретно виявляється творча участь цієї особи в створенні раціоналізаторської пропозиції, а також те, що їм відомо про кримінальну відповідальність за присвоєння авторства на раціоналізаторську пропозицію.

Після смерті автора раціоналізаторської пропозиції його права, щодо яких допускають правонаступність, переходять до його спадкоємців за законом або заповітом. Строк дії прав спадкоємців конкретним періодом часу не обмежений.

Оформлення права на раціоналізаторську пропозицію

Оформлення права на раціоналізаторську пропозицію починається зі складання та подання заяви.

СКЛАДАННЯ ЗАЯВИ НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ

Заява складається автором (співавторами) за формою, затвердженою Міністерством статистики України.

Вимоги до заяви (встановлені Методичними рекомендаціями):	складається окремо на кожну пропозицію заяву подають у письмовій формі
---	---

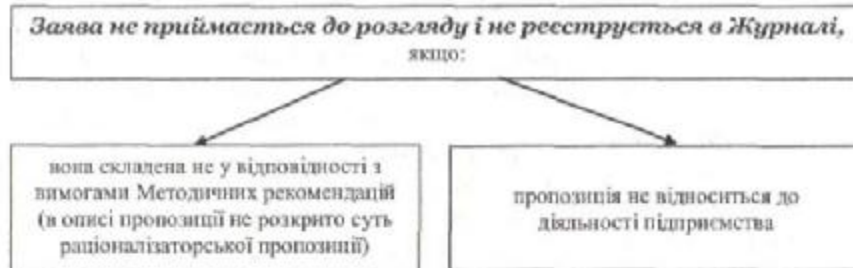

<p>Вимоги до заяви (встановлені Методичними рекомендаціями):</p>	<p>в заяві слід вказати найменування пропозиції, всіх, без винятку, співавторів, творчою працею яких створена пропозиція, а також їх прізвища, ім'я, по-батькові, місце роботи, посада, освіта, рік народження. Коли автором є особа, яка не працює на підприємстві, куди подається пропозиція, то вказується її домашня адреса</p>
	<p>в заяві в розділі «Опис пропозиції» викладаються недоліки існуючої конструкції виробу, технології виробництва і техніки, що застосовується, чи складу матеріалу, які усуваються пропозицією, ціль пропозиції, зміст пропонованого рішення, включаючи дані, достатні для його практичного здійснення без участі автора (співавторів), а також відомості про прибуток чи інший позитивний ефект, який може дати використання раціоналізаторської пропозиції</p>
	<p>в необхідних випадках до заяви додаються графічні матеріали (креслення, схеми, ескізи тощо), техніко-економічні розрахунки та додаткові відомості про пропозицію</p>
	<p>заява, графічні чи інші матеріали, що додаються до неї, підписуються всіма співавторами, зазначеними у Заяві</p>
	<p>на заяві і графічному матеріалі проставляється дата заповнення і виготовлення</p>

ПОДАННЯ ЗАЯВИ НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ

Заява подається тому підприємству, до діяльності якого відноситься пропозиція, незалежно від того, працює автор на цьому підприємстві чи ні. *Пропозиція відноситься до діяльності підприємства*, якщо вона може бути використана ним у технологічному процесі, в продукції, що виробляється, або в застосовуваній техніці.

По заяві, що надійшла, проводиться перевірка дотримання вимог, встановлених Методичними рекомендаціями. Вірно складена заява приймається до розгляду, реєструється в Журналі реєстрації раціоналізаторських пропозицій (далі — Журнал) за формою, затвердженою Міністерством статистики України, в день її одержання, незалежно від рішення, котре буде прийняте згодом. На заяві проставляється дата її надходження і номер, під яким вона зареєстрована в Журналі.

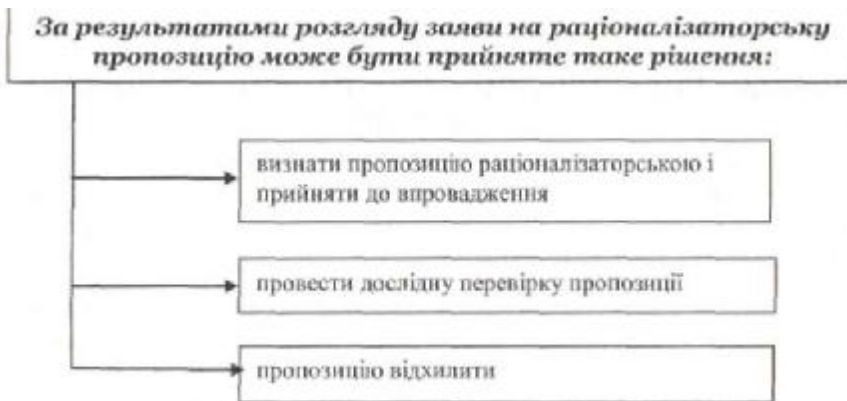

<p>Якщо заява не приймається до розгляду і не реєструється в Журналі, то вчинюються наступні дії:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - заява в 5-денний термін з дня її надходження повертається авторові із зазначенням причини відмови в реєстрації чи з роз'ясненням, куди її треба подати. Причини відмови в реєстрації пропозиції повинні бути викладені в письмовому вигляді з зазначенням найменування пропозиції і дати її надходження на підприємство; - при незгоді автора з відмовою у прийнятті до розгляду його заяви, він може подати заперечення на цю відмову керівнику підприємства. Заперечення повинно бути розглянуте у 15-денний термін; у разі задоволення заперечення автора заяву слід прийняти до розгляду і зареєструвати в Журналі по первинній даті надходження, про що здійснюється відповідний запис у графі «Примітка» Журналу; - заява, яка не підлягає реєстрації в Журналі, реєструється як вхідна кореспонденція
--	--

Після реєстрації Заяви, але до винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською, або про її відхилення, автор може доповнювати або змінювати опис пропозиції, креслення, схеми чи ескізи, не змінюючи суті пропозиції. Зміни і доповнення оформлюються на окремому аркуші з зазначенням дати подання і підписуються автором (співавторами).

РОЗГЛЯД ЗАЯВИ НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ

Зареєстрована заява на раціоналізаторську пропозицію піддається своєрідній експертизі по суті, яка полягає у визначенні наявності у пропозиції технічного рішення, новизни та корисності. Вона направляється для отримання висновку по пропозиції тим підрозділом і службам, до діяльності яких вона безпосередньо відноситься.

Рішення по пропозиції приймається керівником підприємства чи керівником відповідного підрозділу, на якого це покладено наказом по підприємству.

По пропозиції, яка визнана підприємством раціоналізаторською, здійснюються організаційно-технічні заходи, що забезпечують її використання (включення у відповідні плани, видання наказів чи розпоряджень про використання пропозиції, зміна у зв'язку з пропозицією нормативно-технічної документації тощо).

Запис про прийняте рішення робиться у розділі заяви «Рішення, яке прийняте по пропозиції».

Заява розглядається і по ній приймається рішення на підприємстві протягом місяця від дати її надходження. Про прийняте рішення слід повідомити автора (співавторів).

У випадку незгоди автора з рішенням про відмову у визнанні пропозиції раціоналізаторською або у прийнятті її до використання, він може у місячний термін від дати одержання рішення подати заперечення керівнику підприємства, який прийняв це рішення.

Заперечення автора розглядається науково-технічною радою або аналогічним органом підприємства в місячний термін від дати його надходження. На прохання автора до розгляду заперечення запрошуються представники первинної профспілкової організації або ТВР України.

Рішення, прийняте після розгляду заперечення, є остаточним.

Після винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською та прийняття її до використання у встановленому порядку вносяться зміни у нормативну і технічну документацію.

ПОРЯДОК ВИДАЧІ СВІДОЦТВА НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ

Після прийняття рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською та прийняття її до використання протягом місячного строку автору (співавторам) має бути видане Свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію.

Свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію містить:	назву та, якщо є, фірмове найменування підприємства (організації, установи), що видає свідоцтво;
	назву раціоналізаторської пропозиції;
	прізвище автора, а у разі співавторства вказуються прізвища та ініціали всіх співавторів в алфавітному порядку;
	дату подання пропозиції;
	дату визнання пропозиції раціоналізаторською;
	номер, за яким вона зареєстрована в журналі реєстрації раціоналізаторських пропозицій;
	підпис керівника підприємства (організації, установи) із зазначенням його прізвища та ініціалів, що скріплюється печаткою

Свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію є безстроковим документом і діє в межах того підприємства, яке його видало.

У разі, коли свідоцтво загублене, на прохання автора (співавторів) підприємством (організацією, установою) видається дублікат. Напис «Дублікат» робиться на бланку свідоцтва на раціоналізаторську пропозицію над словом «Свідоцтво» прописними буквами.

Використання раціоналізаторської пропозиції

ДАТА ПОЧАТКУ ВИКОРИСТАННЯ РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Нині питання щодо використання раціоналізаторських пропозицій недостатньо врегульовано в нормативних актах України. У зв'язку з цим, відповідно до постанови Верховної Ради України від 12 вересня 1991 р. за № 1545-12 «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР», до прийняття відповідних нормативних актів в Україні застосовують акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції та законам України.

Відповідно до п.4 Інструкції про порядок виплати винагороди за відкриття, винаходи і раціоналізаторські пропозиції, затвердженої постановою Держкомітету у справах винаходів і відкриттів Ради Міністрів СРСР від 15 січня 1974 р. (далі — Інструкція) **використання раціоналізаторської пропозиції** — це її застосування у виробничому процесі.

Використанням також вважають застосування раціоналізаторської пропозиції, спрямованої на вдосконалення виготовлення і випробування дослідного зразка. Дату початку використання зазначають в акті про використання раціоналізаторської пропозиції, затвердженому Міністерством статистики України.

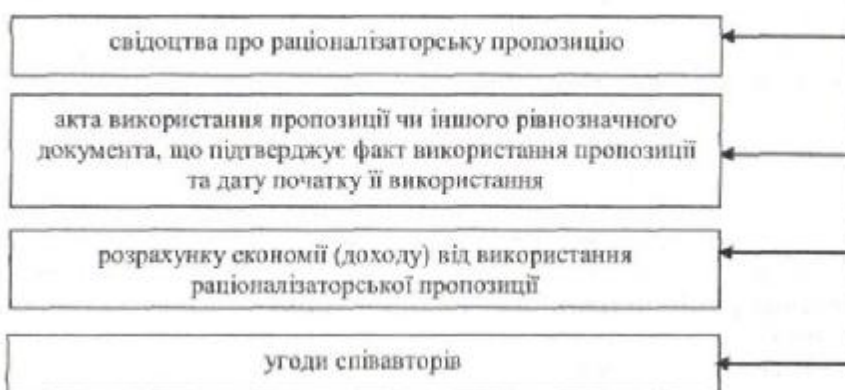
Раціоналізаторську пропозицію, що стосується пристрою (конструкції) чи речовини (матеріалу), визнають використаною від дня початку її застосування у продукції, що її виготовляють чи експлуатують, у тому числі і в дослідних зразках, переданих в експлуатацію.

Якщо по закінченні експериментальної перевірки **раціоналізаторська пропозиція** визнана придатною для експлуатації, її **вважають використаною** від дня передачі зразка (партії, серії), способу (технології) в експлуатацію.

Раціоналізаторську пропозицію вважають використаною, якщо її, раніше виготовлену й апробовану, використовують у дослідному зразку (партії, серії), способі (технології) чи при його випробуванні.

Порядок та підстави виплати винагороди за раціоналізаторські пропозиції

виплачують на підставі таких *документів*:

Якщо використання раціоналізаторської пропозиції дає певний економічний ефект, то юридична особа, яка застосовує цю пропозицію, складає розрахунок річної ефективності. У випадку, коли використання не дає економічного ефекту, але створює інший позитивний результат, винагорода виплачується в розмірі, визначеному залежно від дійсної цінності такого використання з урахуванням досягнутого позитивного ефекту й обсягу використання.

Первинним документом, що засвідчує виникнення у підприємства зобов'язань із виплати винагороди авторам раціоналізаторської пропозиції, є акт про використання.

Право на отримання винагороди автор (співавтор) раціоналізаторської пропозиції має протягом 2 років від дати початку використання її на підприємстві, що видало свідоцтво.

Винагорода сплачується автору відповідно до договору, але не пізніше 3 місяців після закінчення кожного року використання раціоналізаторської пропозиції. Розмір винагороди визначають умови договору між автором і підприємством.

Права автора раціоналізаторської пропозиції

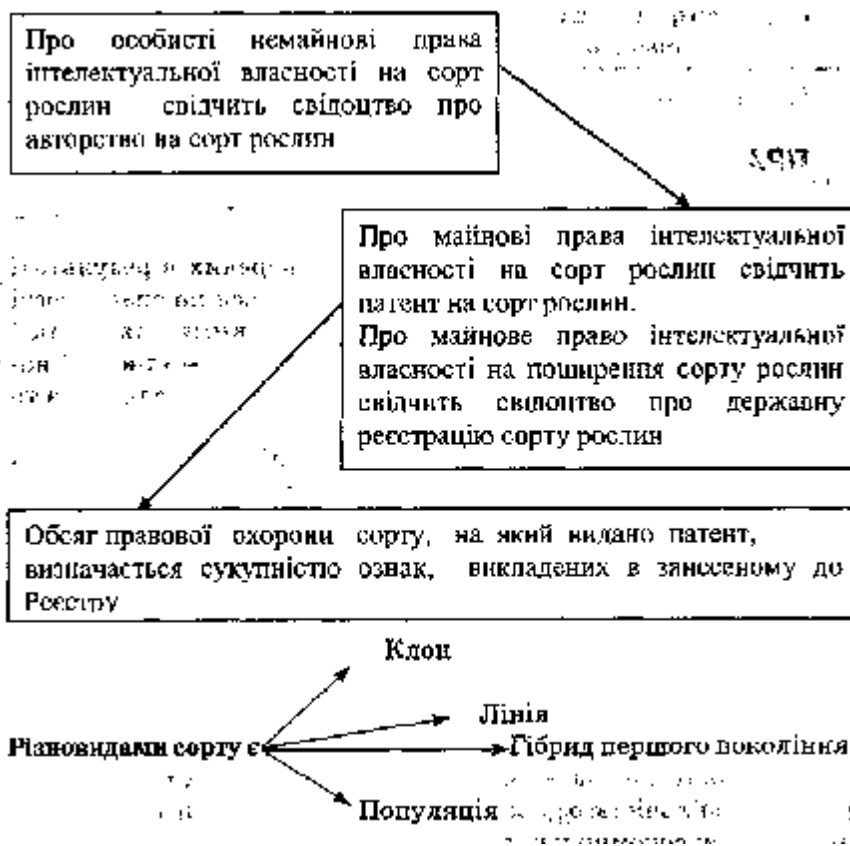
Автори раціоналізаторських пропозицій мають *особисті немайнові та майнові права*, які забезпечують суспільне визнання їхніх заслуг і задоволення майнових інтересів.

Відповідно до ст. 484 ЦК України:

- автор раціоналізаторської пропозиції *має право* на добросовісне заохочення від юридичної особи, якій цю пропозицію подано;
- юридична особа, яка визнала пропозицію раціоналізаторською, *має право* на її використання в будь-якому обсязі.

Права авторів надають у зв'язку з:	
фактом створення нового або корисного для підприємства рішення:	право на подання заявки;
	право на закріплення першості;
	право на офіційне оформлення пропозиції шляхом видачі на нього свідоцтва;
офіційною кваліфікацією пропозиції як раціоналізаторської:	право авторства;
	право на авторське ім'я;
	право на участь у роботах із впровадження пропозиції;
використанням пропозиції:	право на одержання винагороди;
	право користуватися протягом певного строку існуючими нормами і розцінками тощо

Особисті немайнові права авторства та сорт та майнові права власника сорту набуваються на сорт, який відповідає критеріям та якому присвоєна назва відповідно до положень Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».

Сорт вважається охороноздатним (тобто придатним для набуття права на нього як на об'єкт інтелектуальної власності), якщо за проявом ознак, породжених певним генотипом чи певною комбінацією генотипів, він є новим, відмінним, однорідним та стабільним.

Сорт вважається новим, якщо до дати, на яку заявка вважається поданою, заявник (селекціонер) чи інша особа за його дозволом не продавали чи будь-яким іншим способом не передавали матеріал сорту для комерційного використання:

на території України - за рік до цієї дати

на території іншої держави - щодо деревних та чагарникових культур і винограду за шість років і щодо рослин інших видів - за чотири роки до цієї дати

Новизна сорту не втрачається, якщо будь-який його матеріал збувався:

- із злеєовживанням на шкоду заявнику;
- на виконання договору про передачу права на подання заявки;
- на виконання договору про розмноження відтворювального матеріалу сорту і його експертизу на придатність на поширення, за умови, що зібраний внаслідок цього матеріал передавався лише заявникові і не використовувався для виробництва сорту;
- на виконання визначених законодавством заходів, зокрема щодо біологічної безпеки чи формування Реєстру сортів;
- як побічний або відхідний продукт, отриманий під час створення чи поліпшення сорту, без посилок на сорт і лише для споживання.

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого що дати, на яку заявка вважається поданою.

Сорт, що протиставляється заявленому, вважається загальновідомим, якщо:

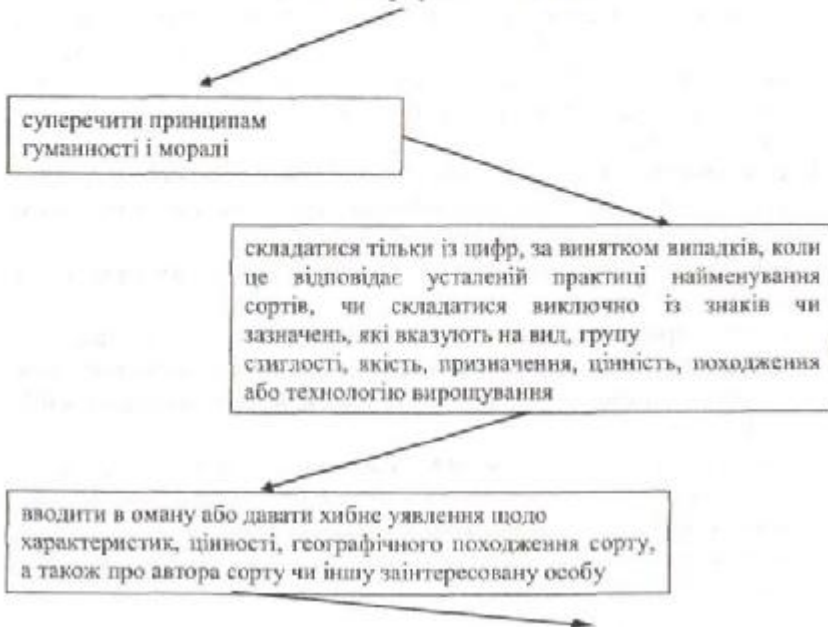
- він поширений на певній території в будь-якій державі;
- відомості про прояви його ознак стали загальнодоступними у світі, зокрема шляхом їх опису в будь-якій оприлюдненій публікації;
- він представлений зразком у загальнодоступній колекції;
- йому надана правова охорона і/або він внесений до офіційного реєстру сортів в будь-якій державі, при цьому він вважається загальновідомим від дати подання заявки на надання права чи внесення до реєстру.

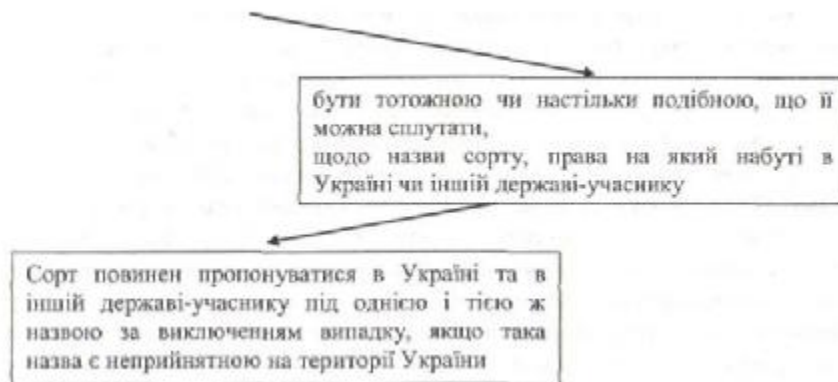
Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження всі рослини цього сорту залишаються достатньо схожими (однорідними) за своїми основними ознаками, зазначеними в описі сорту.

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі сорту, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Сортаві присвоюється назва, яка повинна його однозначно ідентифікувати і відрізнятися від будь-якої іншої назви існуючого в Україні і державах-учасниках сорту того ж чи спорідненого виду.
Назва сорту включає його родове чи видове позначення і власну назву.
Власна назва може бути представлена будь-яким словом, комбінацією слів, комбінацією слів і цифр або комбінацією літер і цифр.

Назва сорту не повинна:

Будь-які права, пов'язані з прийнятою назвою сорту, не повинні перешкоджати її вільному використанню у зв'язку з даним сортом, навіть після закінчення строку правової охорони цього сорту.

Сорт вважається придатним для поширення в Україні, якщо він відмінний, однорідний та стабільний, може бути використаний для задоволення потреб суспільства і не заборонений для поширення з підстав загрози життю і здоров'ю людей, нанесення шкоди тваринному і рослинному світу, збереженню довкілля. Критерії заборони поширення сортів в Україні розробляються Установою і затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

Автор сорту (селекціонер) - людина, яка безпосередньо вивела або виявила і поліщила сорт.

Власник майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту - особа, якій належить впродовж визначеного цим Законом «Про охорону прав на сорти рослин» строку і засвідчене свідоцтвом про державну реєстрацію сорту майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Для визнання особи селекціонером не має значення її вік або стан дієздатності. Але має значення її особистий творчий внесок у створення сорту рослин, породи тварин. Так, малолітнім чи недієздатним особам можуть належати особисті немайнові права на сорт рослин, породу тварин. Майнові ж права здійснюються від їхнього імені законні представники (батьки, опікуни). Особи, дієздатність яких обмежена, здійснюють свої майнові права тільки за згодою своїх піклувальників. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють свої права самостійно.

Іноземні громадяни та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів мають однакові з особами України права, передбачені Законом «Про охорону прав на сорти рослин».

Якщо селекціонерів декілька, то всі вони мають право на одержання патенту і здійснюють свої права спільно на підставі договору між ними.

До інших осіб цивільним законодавством віднесено — заявників на одержання патенту на сорт рослин, породу тварин та правонаступників цих осіб та селекціонерів; роботодавців (відповідно до ЦКУ, майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин, створені у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт та юридичній або фізичній особі, де (або) у якої він працює, спільно; замовників (майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором між ними); майнові права можуть перейти до іншої особи за ліцензійним договором; попередніх користувачів — особи, які мають право на безоплатне користування сортом рослин чи породою тварин, завдяки тому що використовували ці об'єкти або вели ефективну підготовку для їх використання до дати подання заявки власником патенту.

ПОРЯДОК НАБУТТЯ ПРАВ НА СОРТ РОСЛИН

Права на сорт набуваються в Україні шляхом подання до Установи заявки, експертизи заявки та державної реєстрації прав.

Установа — урядовий орган державного управління, що діє у складі центрального органу виконавчої влади з питань сільського господарства і продовольства.

Набування прав на сорт в іноземних державах здійснюється незалежно від набування таких прав в Україні.

Від імені селекціонерів (авторів сортів), заявників та володільців патентів у відносинах, врегульованих Законом України «Про охорону прав на сорти рослин», можуть виступати їх представники, зокрема представники з питань інтелектуальної власності, зареєстровані відповідно до положення про них, затвердженого Кабінетом Міністрів України. В такому разі відносини з представниками вважаються відносинами відповідно з авторами, заявниками та володільцями патентів.

Права селекціонера (автора сорту)	Права роботодавця
Право на подання заявки на сорт рослин належить автору сорту селекціонеру), якщо інше не передбачено Законом «Про охорону прав на сорти рослин»	Якщо сорт створено селекціонером у зв'язку з виконанням трудового договору чи договору про створення за замовленням з роботодавцем з використанням ноу-хау останнього, то в разі, якщо трудовим договором чи договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером не передбачено інше, право на подання Заявки на сорт належить селекціонерові та роботодавцю спільно
Якщо сорт створили спільно кілька авторів, то вони мають право на подання заявки спільно, якщо інше не передбачено договором між ними. Відмова одного чи кількох з них від здійснення права на подання заявки не припиняє такого права в решти співавторів сорту	За визначених у попередньому пункті умов, автор сорту подає роботодавцю письмове повідомлення про одержаний ним сорт з достатньо повним описом

Права селекціонера (автора сорту)	Права роботодавця
<p>У разі перегляду умов договору стосовно складу авторів сорту Установа за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як авторів, а також авторів, не зазначених у заявці, вносить зміни до відповідних документів у встановленому порядку за умови надходження клопотання до прийняття рішення про державну</p> <p>Реєстрацію прав на сорт та сплати відповідного збору</p>	<p>Якщо трудовим договором або договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером передбачено право на подання заявки тільки роботодавцю, він повинен протягом 60 днів віддати отримання повідомлення автора сорту подати до Установи заявку на сорт чи передати право на подання заявки іншій особі або прийняти рішення про збереження відомостей про сорт як конфіденційної інформації або комерційної таємниці. У цей же строк роботодавець повинен укласти з автором сорту письмовий договір щодо розміру та умов виплати йому справедливої винагороди (роєлті) відповідно до економічної цінності сорту та іншої його вигоди. Устава може встановлювати мінімальні ставки зазначеної винагороди</p>
<p>Автору сорту (селекціонеру) належать права авторства, які є особистими немайновими правами і охороняються безстроково, згідно ст. 37 ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин»</p>	<p>Якщо роботодавець (правопослушник роботодавця) не виконає зазначених вимог у встановлений строк чи не використовуватиме сорт, зберігаючи відомості про нього як конфіденційну інформацію більше чотирьох років від дати одержання повідомлення автора сорту, то право на подання заявки і одержання патенту переходить до автора сорту, а за роботодавцем залишається переважне право на придбання невиключної ліцензії на використання сорту</p>

Права селекціонера (автора сорту)	Права роботодавця
	Суперечки щодо умов одержання автором сорту від роботодавця винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку
Право правонаступника	Право першого заявника
Право на подання заявки на сорт рослин має відповідно правонаступник автора або роботодавця	Якщо сорт рослин створено двома чи більше авторами (групами авторів) незалежно один від одного, то права на сорт належать заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за якою не прийнято рішення про відмову у видачі патенту

Заявка на сорт

Заявка на сорт подається до Установи особою, яка має на це право, повинна стосуватися тільки одного сорту.

Заявка складається українською мовою і повинна містити:

- заяву про визнання прав на сорт з позначенням видів прав на сорт, які має намір отримати заявник;
- ім'я (назву) та адресу місця проживання (місцезнаходження) заявника;
- ім'я та адресу місця проживання автора (авторів);
- зазначення ботанічного таксона (українською та латинською мовами);
- запропоновану назву сорту;
- технічну анкету сорту,
- зазначення показників для визначення придатності сорту для поширення в Україні (якщо в заяві позначено намір на бути майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин);

- відомості про походження сорту, які містять методи та вихідні форми, що використовуються для його створення;
- відомості про інші заявки щодо цього сорту;
- відомості про здійснене комерційне використання;
- доказ сплати збору за подання заявки;
- інші визначені Установою відомості, необхідні для набуття прав на сорт.

Опис сорту повинен розкривати ознаки сорту та його властивості з повнотою, необхідною для визначення сорту.

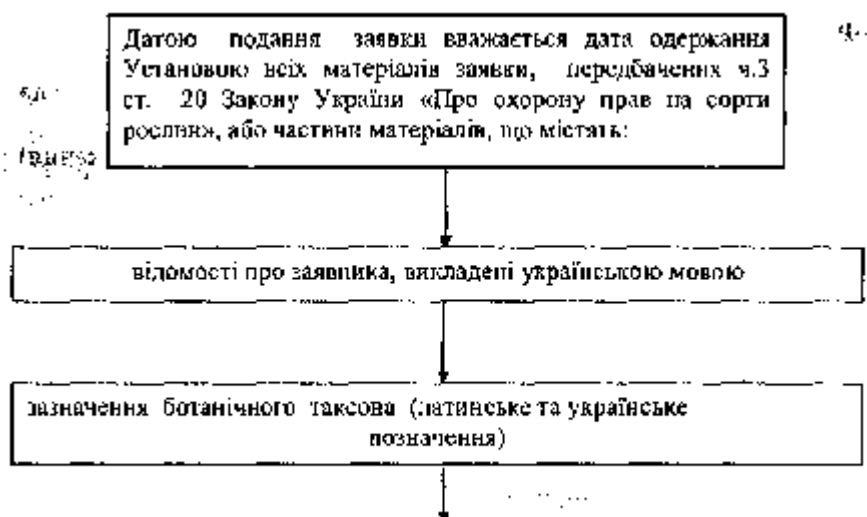
Автор (селекціонер) має право вимагати, щоб його не згадували як автора в будь-якій публікації про заявку чи патент.

До заявки додаються, у встановленому Установою порядку, зразки посадкового матеріалу.

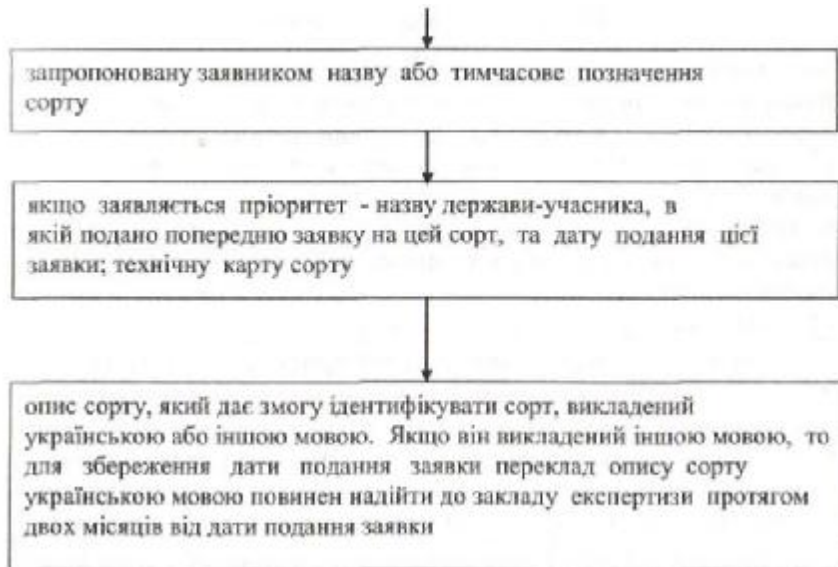
Ознаки сорту - показники, за якими розрізняють сорти під час проведення експертизи заявки без врахування їх економічної важливості;

Посадковий матеріал - рослини та їх частини, що вважаються придатними для відтворення цілісних рослин;

Інші вимоги до документів заявки визначаються Установою. За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору має надійти до Установи разом із заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки. Цей строк може бути продовженим на шість місяців за умови сплати відповідного збору.

Якщо Установа вважає, що на момент одержання матеріали заявки не відповідають вимогам частини першої цієї статті, вона повідомляє про це заявника.

Для внесення змін до матеріалів надається двомісячний строк від дати одержання заявником повідомлення Установи. Якщо за цей час невідповідність буде усунуто, датою подання заявки вважатиметься дата одержання Установою виправлених матеріалів. У противному разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Рішення про встановлення дати подання заявки заклад експертизи надсилає заявникові після надходження документа про сплату збору за подання заявки. У разі несплати або несвочасної сплати збору рішення не надсилається, а заявка вважається відкликаною.

Право на пріоритет заявки

Заявник має право заявити пріоритет за датою подання попередньої заявки на той же сорт до компетентного органу іншої держави-учасника за умови, що заявка подана до Установи не пізніше дванадцяти місяців від дати подання попередньої заявки до компетентного органу іншої держави-учасника і на дату подання заявки попередня заявка була чинною. Якщо останній день цього строку є вихідним днем, то строк продовжується до першого наступного робочого дня. (Ч.1 ст.22 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»).

Заявник, який бажає заявити пріоритет, подає заяву про пріоритет, копію попередньої заявки разом із зазначенням дати подання цієї заявки та її номера, завірену органом, до якого вона була подана, та переклад її на українську мову. Ці документи повинні надійти до закладу експертизи до закінчення тримісячного строку від дати подання заявки (ст.22 Закону).

Строки, пропущені через непередбачені і незалежні від заявника обставини, можуть бути продовжені на два місяці за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявник втрачає право на пріоритет.

З дати надходження заявки до Установи та до дати публікації відомостей про заявку матеріали заявки вважаються конфіденційною інформацією та зберігаються Установою в тасмниці. Доступ третіх осіб до матеріалів заявки в цей період забороняється, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Результати експертизи сорту вважаються конфіденційною інформацією і зберігаються Установою в тасмниці. Доступ третіх осіб до результатів експертизи в період її проведення забороняється, за винятком випадків, якщо такий доступ передбачений законодавством.

Особи, винні у порушенні вимог щодо конфіденційності матеріалів заявки, несуть відповідальність, передбачену законами України.

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дати одержання ним рішення про реєстрацію сорту.

Експертиза заявки

Статус: науково-технічна експертиза.

Мета: встановлення відповідності заявки і сорту рослин вимогам закону та підготовка обґрунтованих експертних висновків і рішень за заявкою.

Види: формальна експертиза (експертиза за формальними ознаками) та кваліфікаційна (технічна) експертиза.

Права заявника експертизи: має право з власної ініціативи чи на пропозицію Установи особисто або через свого представника брати участь у встановленому порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи; з власної ініціативи вносити до заявки виправлення і уточнення ознак, наведених у технічній анкеті сорту. Ці виправлення і уточнення не враховуються, якщо вони надійшли до Установи після дати одержання заявником рішення за заявкою.

За подання заявником клопотання про внесення виправлень і уточнень до заявки після внесення відомостей про неї до Реєстру заявок сплачується збір.

Формальна експертиза заявки проводиться з метою визначення відповідності формальних ознак заявки вимогам, встановленим Законом «Про охорону прав на сорти рослин» і розробленими Установою на його основі правилами складання та подання заявки.

Під час проведення формальної експертизи:

визначається дата подання заявки відповідно до положень ст. 21 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»;

перевіряється відповідність складу документів заявки вимогам, визначеним законом;

заявка порівнюється з наданою заявником копією попередньої заявки, якщо така подавалася до компетентного органу держави-учасника, і встановлюється дата пріоритету відповідно до положень ст. 22 Закону «Про охорону прав на сорти рослин»;

встановлюється факт сплати збору за подання заявки;

за рішенням Установи перевіряється право заявника на подання заявки.

У разі надходження матеріалів, на підставі яких може бути встановлена дата подання заявки:

а) заявнику надсилається повідомлення про прийняття заявки до розгляду з зазначенням її номера та дати подання;

б) до Реєстру заявок вносяться відомості, що містять номер та дату подання заявки, а також, якщо заявлено пріоритет, дату пріоритету. Внесені до Реєстру заявок відомості відкриті для загального ознайомлення.

У разі надходження матеріалів, на підставі яких дата подання заявки не може бути встановлена, заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається експертний висновок із зазначенням дати надходження цих матеріалів.

Якщо формальні ознаки заявки відповідають встановленим вимогам, заявнику надсилається експертний висновок про позитивні результати формальної експертизи і про дату проведення кваліфікаційної експертизи.

В офіційному виданні публікуються відомості про заявку, номер та дату подання заявки, а також, якщо заявлено пріоритет, дату.

Компетентний орган кожної держави-учасника інформується про запропоновану заявником назву сорту.

Перше повідомлення заявникові щодо формальної експертизи, повинно бути надіслано Установою не пізніше шести місяців від дати одержання нею матеріалів заявки.

Після опублікування відомостей про заявку будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому порядку.

У випадку невідповідності формальних ознак заявки встановленим вимогам, заявнику надсилається відповідний експертний висновок. Заявник зобов'язаний усунути зазначену невідповідність протягом двох місяців від дати одержання ним експертного висновку. Цей строк може бути продовжений на шість місяців за умови

сплати відповідного збору. В іншому випадку заявнику надсилається рішення про відмову в державній реєстрації прав на сорт.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

Заявник має право звернутися до Установи із заявою про перенесення строку початку кваліфікаційної експертизи.

Збір за проведення кваліфікаційної експертизи для сортів, що не проходять експертизу на придатність на поширення в закладах Установи, є меншим від аналогічного збору для сортів, що проходять таку експертизу.

Кваліфікаційна експертиза передбачає проведення комплексу досліджень, необхідних для підготовки експертного висновку за заявою та прийняття рішення щодо державної реєстрації сорту і прав на нього.

Кваліфікаційна експертиза проводиться за клопотанням заявника про її проведення і за умови сплати ним відповідного збору. Заявник може подати зазначене клопотання не пізніше трьох років від дати подання заявки. Якщо це клопотання не надійде до Установи у встановлений строк, заявка вважається відкликаною. Збір за проведення кваліфікаційної експертизи для сортів, що не підлягають державному випробуванню, є меншим від аналогічного збору для сортів, що підлягають такому випробуванню.

Під час проведення кваліфікаційної експертизи:

- проводиться експертиза запропонованої назви сорту у порядку, визначеному законом;
- визначається новизна сорту;
- визначається відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності, а Установа визначає переліки родів і видів, сорти яких проходять експертизу в її закладах;
- розглядаються у порядку, визначеному законом, можливі заперечення третіх осіб проти надання прав на сорт;
- проводиться експертиза на придатність для поширення. При цьому можуть бути враховані результати такої експертизи, проведеної компетентним органом будь-якої держави-учасника;

За результатами кваліфікаційної експертизи формується обґрунтований експертний висновок за заявкою і приймається рішення про державну реєстрацію сорту і видачу патенту або рішення про відмову в реєстрації сорту і видачі патенту.

Під час проведення кваліфікаційної експертизи Установа і її експертний орган мають право зажадати від заявника додаткові матеріали, інформацію, документи, зразки тощо, необхідні для проведення експертизи.
Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним Запиту зажадати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Експертний орган зобов'язаний надати ці копії безоплатно протягом місяця від дати одержання ним запиту заявника.
Заявник зобов'язаний надати затребувані Установою чи її Експертним органом матеріали, інформацію тощо протягом двох місяців від дати одержання ним запиту або копій матеріалів, що протиставлені заявці. Цей строк може бути продовженим на дванадцять місяців за умови сплати відповідного збору. У Противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.
Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

Експертиза назви сорту проводиться з метою визначення відповідності цієї назви вимогам встановленим ст. 13 ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин», а саме — щодо його ідентифікації та відмінності від існуючих видів та сортів.

Уразі виявлення Установою невідповідності запропонованої назви сорту встановленим вимогам заявнику надсилається експертний висновок з вимогою запропонувати іншу назву сорту.

Будь-яка особа може подати до Установи вмотивоване заперечення щодо запропонованої назви сорту протягом трьох місяців від дати опублікування її в офіційному виданні. Компетентний орган будь-якої держави-учасника може подати свої зауваження з цього приводу.

Установа надсилає заперечення та зауваження заявнику.

Заявник зобов'язаний повідомити Установу про своє ставлення до зазначеного експертного висновку, заперечення чи зауваження протягом трьох місяців від дати його одержання. Він може спростувати їх та залишити запропоновану назву сорту без змін або запропонувати іншу назву сорту.

Зазначений строк продовжується на шість місяців за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

Запропонована заявником інша назва сорту публікується в офіційному виданні. Про неї інформується компетентний орган кожної держави-учасника. Експертиза нової назви проводиться у тому ж порядку, що і запропонованої раніше назви сорту.

За результатами розгляду заперечення чи зауваження заявнику і (або) особі, яка подала заперечення, надсилається експертний висновок.

Якщо проведеною експертизою не виявлено невідповідності запропонованої назви сорту вимогам, встановленим ст.13 Закону «Про охорону прав на сорти рослин», заявнику надсилається експертний висновок про її ухвалення.

За клопотанням заявника ухваленою Установою назву сорту може бути змінено за умови надходження клопотання до прийняття рішення про виникнення прав на сорт та сплати відповідного збору.

Назва сорту затверджується рішенням про виникнення прав на сорт та реєструється одночасно із внесенням відомостей про сорт до відповідних видань.

Про зареєстровану назву сорту інформується компетентний орган Кожної держави-учасника.

Після затвердження назви сорту рішенням про виникнення прав на сорт її зміна Установою можлива, якщо встановлено, що вона більше не відповідає умовам, викладеним у ст. 13 Закону, або володілець патенту чи будь-яка інша особа вимагає заборонити використання існуючої назви сорту.

Установа надає володільцю патенту можливість запропонувати нову назву сорту.

Про зміну назви сорту інформується компетентний орган кожної Держави-учасника.

Експертиза на придатність на поширення сорту

Установа визначає перелік родів і видів, сорти яких проходять експертизу на придатність на поширення в її закладах. По сортах родів і видів, які не увійшли до вищезазначеного переліку, рішення приймається на підставі інформації, що надана заявником.

Експертиза на придатність на поширення сорту проводиться Установою і визначеними нею закладами експертизи за умови попередньої сплати відповідного збору.

Дослідні зразки сортів, які ввозяться в Україну для цілей експертизи на придатність на поширення, не обкладаються ввізним митом і не підлягають квотуванню, ліцензуванню і сертифікації та державній санітарно-гігієнічній експертизі, а карантинний огляд цих зразків здійснюється на безоплатній основі. Митне оформлення їх здійснюється без сертифікатів відповідності на основі документального підтвердження Установи, що ці зразки ввозяться для проведення експертизи на придатність на поширення.

Установа зобов'язана щорічно повідомляти заявника про результати експертизи сорту, а також надавати йому коментарі до результатів експертизи.

Якщо Установа вважає результати експертизи недостатніми для складання експертного висновку за заявкою, вона може після консультацій з заявником провести додаткову експертизу.

Якщо експертиза сорту проводилася за дорученням Установи іншою юридичною особою, її результати повинні передаватися виключно Установі і будь-яке інше використання результатів експертизи можливе лише з дозволу Установи.

Заперечення третіх осіб щодо реєстрації сорту

Будь-яка особа може подати Установі вмотивоване заперечення щодо виникнення прав на сорт на підставі невідповідності його вимогам, встановленим цим Законом, протягом трьох місяців від дати опублікування відомостей про заявку в офіційному виданні.

Установа надсилає копію заперечення заявнику.

Заявник зобов'язаний повідомити Установу про своє ставлення до заперечення протягом трьох місяців від дати його одержання. Він може спростувати заперечення та залишити заявку без змін, внести до неї зміни або відкликати її.

Зазначений строк продовжується на шість місяців за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців з його спливу та сплати відповідного збору.

Відповідь заявника про залишення заявки без змін або внесення до неї змін доводиться до відома подавця заперечення. Останньому надається місячний строк для повідомлення Установи про те, залишає він заперечення чи знімає його.

У разі надходження повідомлення про залишення заперечення останнє розглядається Установою. Вона має право затребувати від подавця заперечення необхідні для цього матеріали, інформацію, документи, зразки тощо.

Про результати розгляду заперечення повідомляється його подавець і заявник.

Рішення за заявкою

У разі відповідності, за результатами кваліфікаційної експертизи заявленого сорту вимогам закону Установою приймається рішення про виникнення права на сорт. Якщо заявлений сорт не відповідає вимогам закону, приймається рішення про відмову у виникненні права на сорт.

Прийняте рішення надсилається заявнику.

Майнові права інтелектуальної власності на сорт набирають чинності з дати сплати державного мита за їх виникнення.	Майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту набирає чинності з дати сплати збору за його виникнення.
Державне мито за виникнення майнових прав інтелектуальної власності на сорт і збір за виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту сплачуються протягом трьох місяців від дати надходження до заявника повідомлення. У протилежному разі прийняте рішення скасовується, про що заявникові надсилається повідомлення.	
У разі несплати державного мита рішення скасовується в частині виникнення майнових прав інтелектуальної власності на сорт. У разі несплати збору рішення скасовується в частині виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту.	

1. Внесені до Реєстру заявок відомості про сорт дають заявнику право на тимчасову правову охорону від дати подання заявки.

2. Тимчасова правова охорона полягає в тому, що заявник має право на одержання компенсації за завдані йому після публікації відомостей про заявку збитки від особи, яку заявник повідомив про те, що відомості про заявку внесено до Реєстру заявок. Зазначена компенсація може бути одержана заявником тільки після одержання ним патенту.

3. Чинність тимчасової правової охорони припиняється з наступного дня після дати державної реєстрації прав на сорт або з дати внесення до Реєстру заявок відомостей про відкликання заявки чи прийняття рішення про відмову в державній реєстрації прав на сорт.

Державна реєстрація прав на сорт

Державна реєстрація майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин здійснюється на підставі рішення про державну реєстрацію прав на сорт. Після сплати державного мита та за наявності документа про його сплату відомості, встановлені законом і Положенням про Реєстр патентів, вносяться до Реєстру Патентів.

Державна реєстрація майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин здійснюється на підставі рішення про державну реєстрацію прав на сорт. Після сплати відповідного збору та за наявності документа про його сплату відомості, встановлені законом і Положенням про Реєстр сортів, вносяться до Реєстру сортів.

Реєстр сортів містить сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, які постійно зберігаються на електронному та паперовому носіях. Такими відомостями, зокрема, є:

- зазначення ботанічного таксона (латинською та українською мовами);
- назва сорту;
- ім'я автора (авторів);
- номер та дата подання заявки;
- опис сорту;
- зазначення характеристик придатності сорту для поширення в Україні;
- географічні і зонові рекомендації використання сорту.

Реєстр патентів містить сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, які постійно зберігаються на електронному та паперовому носіях. Такими відомостями, зокрема, є:

- номер та дата реєстрації прав на сорт;
- зазначення ботанічного таксона (латинською та українською мовами); •

назва сорту;

- номер та дата подання заявки;
- дата пріоритету;
- опис сорту;
- дата публікації відомостей про реєстрацію прав на сорт;
- ім'я автора (авторів); ім'я (назва) особи, яка є володільцем патенту сорту і зберігає сорт;
- відомості про надання ліцензій на використання сорту;

відомості про передачу прав на сорт. Внесені до реєстрів відомості відкриті для загального ознайомлення.

Внесені до реєстрів відомості можуть бути змінені. Зміни за ініціативою особи, якій належать права, вносяться до реєстру за умови сплати відповідного збору.

Видача документів про права на сорт

1. Установою в місячний строк від дати державної реєстрації прав на сорт авторів (авторам) видається свідоцтво про авторство на сорт рослин, а заявникові - патент на сорт рослин і свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин.

2. Якщо авторів сорту є більше, ніж один, то свідоцтво про авторство на сорт видається кожному автору.

3. Якщо права на сорт набувають кілька осіб, то патент на сорт рослин та свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин видаються особі, яка зазначена в заявці першою, якщо договором між заявниками не передбачено інше. Іншим заявникам за їх клопотанням та при сплаті відповідного збору можуть бути видані завірени копії.

4. Патент, свідоцтво про державну реєстрацію, свідоцтво про авторство на сорти родів і видів, не включених до переліків родів і видів, сорти яких проходять експертизу на відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності, а також експер-

Права та обов'язки суб'єктів племінної справи у тваринництві

Суб'єкти племінної справи у тваринництві мають право:

- провадити певні види господарської діяльності у племінній справі в тваринництві відповідно до законодавства;
- використовувати племінні (генетичні) ресурси, що їм належать, на виконання загальнодержавних програм селекції.

Власники племінних (генетичних) ресурсів зобов'язані:

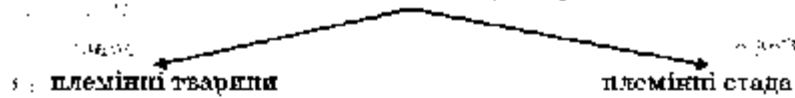
- зареєструватися та отримати в установленому порядку дозвіл на право використання племінних (генетичних) ресурсів, що їм належать, для поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин згідно з загальнодержавними програмами селекції;
- ідентифікувати тварин, що їм належать, і вести установлений племінний облік та відповідні племінні документи;
- виконувати вимоги щодо реєстрації тварин, ведення офіційного обліку продуктивності та офіційної класифікації (оцінки) за типом, а також проведення генетичної експертизи їх походження;
- брати участь у виконанні загальнодержавних програм селекції у тваринництві, забезпечувати згідно з цими програмами придбання, поліпшення, збереження, відтворення та раціональне використання племінних (генетичних) ресурсів;
- використовувати для осіменіння та парування маточного поголів'я тільки атестованих у встановленому порядку та допущених до відтворення плідників вищої племінної (генетичної) якості.

Власники неплемінних тварин зобов'язані:

- парувати або осіменяти маточне поголів'я тільки атестованими та допущеними для відтворення плідниками;
- ідентифікувати тварин, що їм належать, і вести встановлений племінний облік у повному обсязі.

Державна реєстрація племінних тварин і племінних стад

Об'єктами державної реєстрації є:

Державна реєстрація племінних тварин здійснюється шляхом внесення відповідних даних про них до державних книг племінних тварин, а племінних стад - до Державного племінного реєстру.

Положення про державні книги племінних тварин і Державний племінний реєстр затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до відання якого віднесені питання сільського господарства.

Дані державних книг племінних тварин і Державного племінного реєстру є доступними для заінтересованих осіб.

Види прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин

Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин становлять:

Особисті нематеріальні права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені державною реєстрацією	Матеріальні права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені патентом	Матеріальне право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, породи тварин, засвідчене державною реєстрацією
--	--	--

Особа, яка створила сорт, вивела породи тварин визнається автором сорту рослин, породи тварин. Вона набуває особистого нематеріального права авторства від дати державної реєстрації сорту рослин, породи тварин.

Не можуть бути визнані авторами сорту рослин, породи тварин фізичні особи, які не внесли особистого творчого внеску у створення сорту, породи, а тільки надали автору (авторам) технічну, організаційну чи матеріальну допомогу при створенні сорту і/або оформленні заявки.

Особисті немайнові права на сорти рослин, породи тварин не відчужуються, не передаються і діють безстроково.

Автор має право за своєю вимогою одержати свідоцтво про авторство

Автор має право пропонувати назву створеного ним сорту, породи і включати до назви своє ім'я

Автори сорту, породи які є результатом їх спільної творчої праці, мають однакові права, якщо інше не передбачено письмовим договором між ними

Особа, визнана автором сорту, породи тварин має право:

- перешкоджати іншим особам привласнювати та спотворювати його авторство;
- вимагати не розголошувати його ім'я як автора сорту, породи і не зазначати його у публікаціях;
- вимагати зазначення свого імені під час використання сорту, якщо це практично можливо.

Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені патентом

Майновим правом власника сорту рослин чи породи тварин є його виключне право на використання власного сорту рослин, породи тварин і на дозвіл чи заборону використання сорту, породи іншими особами.

Виключне право власника сорту, породи на дозвіл чи заборону використання сорту полягає у тому, що ніхто без його дозволу не може здійснювати по відношенню до матеріалу сорту такі дії:

Виробництво або відтворення з метою розмноження;
Доведення до кондиції з метою розмноження;
Пропонування до продажу;
Продаж або інший комерційний обіг;
Вивезення за межі митної території України;
Ввезення на митну територію України;
Зберігання для будь-якої із зазначених цілей.

Майнові права можуть бути предметом застави і використовуватись у спільній діяльності, зокрема, бути внеском до статут -

ного фонду чи майна юридичної особи, та бути предметом іншого комерційного обігу, що не заборонений законом.

Майнові права реалізуються на власний розсуд власника, але при цьому не повинні порушуватися майнові права власників інших сортів рослин, породи тварин.

Взаємовідносини під час здійснення майнового права власності на сорт, патент на який належить спільно кільком особам, визначаються угодою між ними, укладеною у письмовій формі і підписаною сторонами. У разі відсутності такої угоди кожний співвласник патенту може здійснювати надане патентом право на свій розсуд, але жоден з них не має права давати дозвіл на використання сорту та передавати право власності на сорт іншій особі без згоди на те решти власників прав.

Передача (відчуження) майнового права на сорт і передача права на використання сорту

Власник сорту має право передати своє майнове право на сорт на підставі договору будь-якій особі, яка стає його правонаступником.
Власник сорту має право заповісти своє майнове право на сорт у спадщину.
Власник сорту може видати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання сорту на підставі ліцензійного договору. За ліцензійним договором власник сорту (ліцензіар) передає право на використання сорту іншій особі (ліцензіату), яка бере на себе зобов'язання вносити ліцензіару обумовлені договором платежі і здійснювати інші дії, передбачені договором про виключну або невиключну ліцензію.
За договором про виключну ліцензію ліцензіар передає право на використання сорту ліцензіату в певному обсязі, на визначеній території і в обумовлений строк, залишаючи за собою право використовувати сорт в частині, що не передається ліцензіату. При цьому ліцензіар не має права надавати ліцензії на використання сорту іншій особі на цій же території в обсязі наданих ліцензіату прав.
За договором про невиключну ліцензію ліцензіар передає право на використання сорту ліцензіату, залишаючи за собою право на використання сорту і надання ліцензій іншим особам.

Впродовж строку чинності патенту власник сорту має право в установленому порядку подати до Устапови для офіційної публікації заяву про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкрити ліцензію). У цьому разі збір за підтримання чинності виключного права власника сорту зменшується на 50 відсотків, починаючи з року, наступного за роком опублікування такої заяви.

Якщо жодна особа не заявила власнику сорту про свої наміри щодо використання сорту і не виявила бажання укласти ліцензійний договір, він може подати письмове клопотання про відкликання своєї заяви. У такому разі збір за підтримання чинності виключного права власника сорту вноситься у повному розмірі, починаючи з року, наступного за роком опублікування такого клопотання.

Ліцензійний договір та договір про передачу виключного права власника сорту вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

Видача ліцензії на використання сорту та передача виключного права власника сорту вважаються дійсними для третіх осіб з дати публікації відомостей про це в офіційному виданні, яка здійснюється на підставі занесення відповідних відомостей до Реєстру патентів.

За внесення зазначених відомостей до Реєстру патентів та змін до них за ініціативою сторін договору сплачуються збори.

Майнове право на сорт, що належить юридичній особі, яка ліквідується, може бути передане (відчужене) іншій юридичній особі у встановленому законом порядку.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин

Стаття 488 Цивільного кодексу України	Стаття 41 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»
Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені патентом, є чинними з дати, наступної за датою їх державної реєстрації, за умови підтримання чинності цих прав відповідно до закону	Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин обмежується строком, установленим Законом України «Про охорону прав на сорти рослин» та підтримується за умови сплати збору за її підтримання

Стаття 488 Цивільного кодексу України	Стаття 41 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»
<p>Законом можуть бути встановлені умови тимчасової чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені патентом, до набрання чинності з моменту державної реєстрації.</p> <p>Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин спливає через 35 років, а щодо дерев та винограду — через 35 років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком державної реєстрації цих прав</p>	<p>Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин починається з наступного дня після дати державної реєстрації права та закінчується в останній день: тридцять п'ятого календарного року, що відліковується з 1 січня року, наступного за роком державної реєстрації цих прав, для сортів деревних та чагарникових культур і винограду; тридцятого календарного року, що відліковується з 1 січня року, наступного за роком державної реєстрації цих прав, для всіх інших сортів</p>
<p>Чинність виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин може бути припинено достроково або поновлено у випадках та у порядку, встановлених законом</p> <p>Після закінчення строку чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин може бути припинено достроково або поновлено у випадках та у порядку, встановлених законом</p>	<p>Після закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, а також його дострокового припинення чи відмови від них, відповідно до положень статей 50 і 51 Закону «Про охорону прав на сорти рослин», цей сорт стає суспільним надбанням і його може вільно використовувати будь-яка особа, з урахуванням положень ч. 2 та ч. 3 ст. 38 названого Закону</p>
<p>Право на поширення сорту рослин, породи тварин є чинним з дати, наступної за датою його державної реєстрації, та діє безстроково за умови підтримання чинності цього права відповідно до закону</p>	<p>Після закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, а також його дострокового припинення чи відмови від них, відповідно до положень статей 50 і 51 Закону «Про охорону прав на сорти рослин», цей сорт стає суспільним надбанням і його може вільно використовувати будь-яка особа, з урахуванням положень ч. 2 та ч. 3 ст. 38 названого Закону</p>

Збір за підтримання чинності прав на сорт

Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин сплачується за кожний рік починаючи з календарного року, наступного за роком державної реєстрації прав. Збір за наступний рік сплачується протягом чотирьох останніх місяців поточного календарного року.

Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин у першому календарному році, наступному за роком державної реєстрації, може бути сплачено також протягом перших чотирьох місяців цього року.

Чинність прав припиняється з першого дня року, за який збір не сплачено.

Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин може бути сплачено протягом дванадцяти місяців після закінчення встановленого строку. У цьому випадку розмір збору збільшується на п'ятдесят відсотків. При сплаті збору чинність прав відновлюється з наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру патентів.

При сплаті збору чинність права на поширення сорту відновлюється з наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру сортів.

Якщо встановлений збір не сплачено протягом зазначених дванадцяти місяців, в офіційному виданні публікується інформація про припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Примусова ліцензія на використання сорту

Видається лише Кабінетом Міністрів України або судом

Надає особі, яка отримує ліцензію, право використовувати сорт без

Якщо після трьох років від дати державної реєстрації чи від дати, коли використання сорту було припинено, сорт в Україні не використовується або використовується у незначних обсягах і будь-яка особа звертається до володільця патенту з пропозицією укладання ліцензійного договору, а володільць патенту без поважних причин відмовляє, ця особа може звернутися до суду з позовною заявою про видачу їй примусової ліцензії на використання сорту.

Якщо володільць патенту не доведе, що факт невикористання сорту чи відмова у видачі ним ліцензії зумовлені поважними причинами, а особа-позивач доведе, що вона у фінансовому і в усіх інших відношеннях у змозі компетентно та ефективно здійснювати права, надані ліцензією, примусову ліцензію може бути надано за рішенням суду на строк до чотирьох років.

Вичерпання виключного права власника сорту

Виключне право власника сорту вичерпується щодо будь-якого матеріалу сорту, право на який занесено до Реєстру патентів, та сорту, на який поширюються положення ч.3 ст. 39 ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин», і одержаного безпосередньо з них продукту у разі їх збуту на території України власником сорту чи за його згодою, крім дій, які:

- а) спрямовані на наступне розмноження зазначеного сорту;
- б) пов'язані з експортом посадкового матеріалу сорту до країни, в якій не охороняються майнові права інтелектуальної власності на сорти роду чи виду рослин, до якого належить зазначений сорт, крім експорту матеріалу, призначеного виключно для споживання.

Обмеження майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

Виключне право власника сорту не поширюється на дії будь-якої особи з матеріалами сорту, що охороняється, якщо вони здійснені:

- а) як приватні та з некомерційними цілями;
- б) в експериментальних цілях;
- в) з метою створення інших сортів на основі сорту, що охороняється, крім випадків, передбачених положеннями ст. 39 ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин».

Будь-яка особа має право розмножувати у своєму господарстві, і це не вважається порушенням майнових прав власника сорту, для власних потреб зібраний матеріал, одержаний нею у своєму господарстві вирощуванням сорту, що охороняється за умови

належності сорту до одного з ботанічних родів і видів, визначених ст. 47 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».

Припинення чинності майнового права на сорт та визнання його нечинним

Дострокове припинення чинності майнових прав на сорт

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту, що засвідчує це право, припиняється достроково у разі відмови володільця патенту від нього у порядку, визначеному ст. 51 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин припиняється достроково у разі несплати збору за підтримання його чинності.

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин може бути припинена достроково Установою:

а) за зявою будь-якої особи про втрату однорідності чи стабільності сорту внаслідок незабезпечення його збереженості власником сорту і підтвердження в установленому порядку факту цієї втрати;

б) у разі ненадання володільцем патенту вчасно на вимогу Установи інформації, документів, матеріалів, зразків сорту, необхідних для перевірки однорідності чи стабільності сорту;

в) у разі ненадання вчасно на вимогу закладу експертизи пропозиції щодо нової назви сорту.

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин припиняється наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру патентів.

У разі усунення підстав, з яких припинена чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, вона відновлюється наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру патентів.

Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин може бути оскаржене в суді.

Припинення чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин і свідоцтва про державну реєстрацію сорту, що

його засвідчує, припиняється в разі відмови власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин від підтримування сорту в Реєстрі сортів.

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин припиняється в разі несплати збору за підтримування чинності права в Реєстрі сортів.

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин може бути припинена Установою:

а) у разі відсутності первинного насінництва сорту за інформацією Державної інспекції з охорони прав на сорти рослин;

б) у разі втрати сортом однорідності чи стабільності внаслідок незабезпечення його збереженості володільцем патенту чи підтримувачем сорту і підтвердження в результаті перевірки збереженості сорту факту цієї втрати;

в) у разі порушення власником майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин умов підтримування господарського обігу сорту.

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин припиняється після внесення відомостей про це до Реєстру сортів.

Після припинення чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин дозволяється поширення сорту до 30 червня третього року, що відліковується від дати припинення.

У разі усунення підстав, з яких припинено майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, воно відновлюється за умови підтвердження сортом придатності для поширення в Україні, з проведенням однорічного циклу кваліфікаційної експертизи за клопотанням власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин або будь-якої особи, що має можливість для підтримування господарського обороту сорту (підтримувача сорту).

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин і свідоцтва про державну реєстрацію сорту, що його засвідчує, відновлюється після внесення відомостей про це до Реєстру сортів.

Відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

Володілець патенту має право відмовитися від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту, що засвідчує ці права, шляхом подання письмового повідомлення до Установи.

Відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту з боку одного із володільців патенту не призводить до припинення дії прав і патенту - вони залишаються власністю інших співвласників сорту.

Відмова від прав і патенту набирає чинності від дати отримання Установою письмового повідомлення, на підставі чого вносяться зміни до Реєстру патентів і здійснюється публікація в офіційному виданні Установи.

Володілець патенту, який має намір відмовитися від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту і водночас не є автором сорту (селекціонером), зобов'язаний повідомити автора про цей намір. У цьому випадку автор сорту має переважне право на одержання майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту впродовж трьох місяців від дати отримання ним повідомлення.

Якщо є чинним будь-який ліцензійний договір із володільцем патенту, відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту можлива тільки за умови згоди ліцензіата, якщо інше не передбачено договором.

Визнання права на сорт недійсним

Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин можуть бути визнані недійсними повністю або частково в судовому порядку в разі, якщо:

а) сорт не був відмінним на дату, на яку заявка вважається по даною;

б) сорт не був новим на дату, на яку заявка вважається поданою;

в) за умови набуття майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, головним чином, на підставі інформації та документів, наданих заявником, сорт не був однорідним чи стабільним на дату, на яку заявка вважається поданою;

г) майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин дано особі, яка не має на це права, за умови, що воно не передається

особі, яка має на це право.

Разом з визнанням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин недійсними визнаються недійсними в тому ж обсязі державна реєстрація цього права та патент, що його засвідчує.

Якщо майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин визнані недійсними, вони вважаються такими, що з самого початку не мали наслідків, визначених Законом України «Про охорону прав на сорти рослин».

Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони прав на сорти:

- спрямовує і координує роботу центральних органів виконавчої влади щодо виконання норм і вимог законів у зазначеній сфері;
- видає нормативно-правові акти з питань охорони прав на сорти рослин і контролює їх виконання;
- організовує міжнародне співробітництво з питань охорони прав на сорти рослин.

Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності:

- реалізація державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин як на об'єкти інтелектуальної власності;
- контроль за виконанням законодавчих та інших нормативно-правових актів;
- встановлення загальних вимог до нормативного забезпечення охорони прав на сорти рослин;
- підготовка експертних висновків щодо назв сортів у частині їх відношення до знаків для товарів і послуг та зазначень походження товарів;
- узагальнення практики застосування законодавства про охорону прав на сорти рослин, розробка пропозицій з його удосконалення і внесення їх у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;
- міжнародне співробітництво з питань охорони прав на сорти рослин.

Повноваження і обов'язки Установи у сфері охорони прав на сорти:

- узагальнення практики застосування законодавства про охорону прав на сорти, розроблення пропозицій з його удосконалення та внесення їх в установленому порядку на розгляд

центрального органу виконавчої влади у сфері сільського господарства і продовольства;

- визначення уповноважених закладів експертизи для проведення експертизи заявок;
- розроблення проектів нормативно-правових актів щодо складання та подання заявок і передача їх для затвердження центральному органу виконавчої влади з питань сільського господарства і продовольства;
- організація приймання заявок, проведення їх експертизи, прийняття рішення щодо них;
- ведення Реєстру заявок, Реєстру патентів, Реєстру сортів і забезпечення державної реєстрації заявок, патентів і сортів;
- організація перевірок збереженості сортів;
- забезпечення здійснення контролю за дотриманням норм і вимог закону щодо вживання назв сортів;
- забезпечення опублікування офіційних відомостей про видані патенти на сорти рослин і свідоцтва про авторство на сорти рослин;
- видання Каталогу сортів рослин, придатних для поширення в Україні;
- здійснення міжнародного співробітництва у сфері правової охорони сортів рослин, представництво інтересів України з питань охорони прав на сорти рослин в міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;
- приймання в установленому порядку нормативно-правових актів у межах своїх повноважень;
- організація інформаційної та видавничої діяльності у сфері охорони прав на сорти;
- виконання інших функцій відповідно до Положення про неї, затвердженого в установленому порядку.

Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

ЗАХИСТ ПРАВ НА СОРТ

Відповідно до ст. 53 Закону України «Про захист прав на сорти рослин», привласнення авторства є порушенням особистих немай-нових прав інтелектуальної власності на сорт рослин.

Вчинення без дозволу особи, яка має майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, будь-яких дій по відношенню до цього со-

рту, що потребують дозволу згідно закону, вважаються порушенням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин.

Особа, право якої на сорт порушено, може звернутися до суду за захистом цього права.

Особа, права якої на сорт порушені, може вимагати:

1. Припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права відносно становища, що існувало до порушення права	3. Відшкодування моральної шкоди
2. Стягнення завданих збитків, включаючи не одержані доходи	4. Вжиття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом прав на сорти

Вимагати поновлення порушених прав власника сорту може також особа, яка має право на використання сорту за ліцензійним договором, якщо інше не передбачено цим договором.

Особа, яка порушила права на сорт, зобов'язана на вимогу особи, якій належать ці права, припинити порушення права і відшкодувати завдані збитки.

Суди розглядають спори про:

виникнення прав на сорт і їх державну реєстрацію
сорти, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків або за дорученням роботодавця
авторство на сорт
винагороду авторам
укладання та виконання ліцензійних договорів
визначення володільця патенту
визнання прав на сорт недійсними
порушення особистих немайнових і майнових прав на сорт
визнання сорту придатним для використання в Україні тощо
дострокове припинення прав
визнання сорту придатним для використання в Україні тощо

Суд має право ухвалити рішення про:

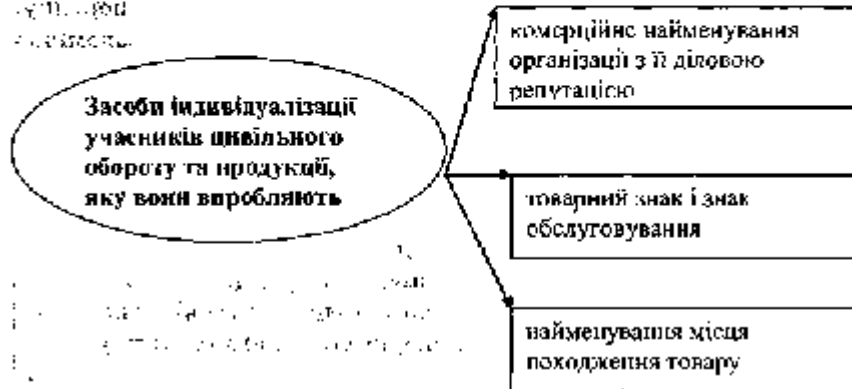
відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної порушенням прав на сорт, з визначенням розміру відшкодування
відшкодування збитків, завданих порушенням майнового права на сорт
відшкодування збитків, завданих порушенням майнового права на сорт
стягнення із порушника отриманого внаслідок порушення прав на сорт доходу, включаючи втрачену власником сорту вигоду
стягнення компенсації, що визначається судом у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, з урахуванням того, чи було вчинене порушення без умислу чи навмисно, замість відшкодування збитків або стягнення доходу
припинення дії, яка створює загрозу порушення права на сорт

Суд може постановити рішення про накладення на порушника штрафу у розмірі 10 відсотків суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафів передається у встановленому порядку до Державного бюджету України.

Суд може постановити рішення про:

вилучення з комерційного обігу чи конфіскацію незаконно одержаного відповідачем будь-якого матеріалу сорту та продукту, отриманого безпосередньо з нього (матеріал та продукт сорту, добросовісно набуті іншими особами, конфіскації не підлягають)
вилучення чи конфіскацію матеріалів і/або обладнання, які були значною мірою використані для незаконного виробництва матеріалу сорту

ТЕМА 9. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

Визначення «комерційне найменування» з'явилося в правовій літературі після прийняття нового Цивільного Кодексу України, що відповідає міжнародним договорам та міжнародно-правовим відносинам. Раніше в національному законодавстві цей інститут визначався як «фірмове найменування».

Нормативно-правова база регулювання відносин в сфері комерційного найменування в Україні
Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р.;
Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.;
Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 р.;
Митний Кодекс України від 11 липня 2002 р.;
Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р.;
Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р.;
Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.;

Юридична література під *комерційним найменуванням* визначає те найменування, під яким підприємець виступає у цивільному обороті і яке індивідуалізує цю особу серед інших учасників цивільного обороту.

Комерційне (фірмове) найменування - найменування юридичної особи, що належить до категорії підприємницьких юридичних осіб.

Фірмове найменування дозволяє індивідуалізувати конкретну організацію (підприємство) в цивільному обороті. Юридична особа, фірмове найменування якої зареєстровано в установленому порядку, має виключне право на його використання. Особа, яка неправомірно використовує чуже зареєстроване фірмове найменування на вимогу власника права на фірмове найменування зобов'язана припинити його використання і відшкодувати завдані збитки.

П р и н ц и п и комерційного найменування	<i>істинності</i> , тобто найменування повинно містити відповідну дійсності інформацію щодо організаційно-правової форми підприємства (товариство з обмеженою відповідальністю, відкрите акціонерне товариство та інш.), його вид (державне, комунальне, приватне), профіль діяльності (комерційне, наукове, дослідницьке та інш.), інформацію про володільця та інш.; <i>виключності</i> , тобто комерційне найменування повинно бути новим та відрізнятися від найменувань, які вже існують. Найменування підприємця не повинно співпадати з товарними знаками, які належать третім особам та найменуванням місць походження товарів; <i>постійності</i> , тобто найменування повинно бути незмінним протягом всього строку, доки підприємець користується ним зберігаючи свій організаційно-правовий статус. У незмінності назви підприємства в рівній мірі зацікавлені як володільць, який добросовісно діє на товарному ринку, так і всі інші учасники цивільного обороту, споживачі і держава;
--	--

Ст. 489 Цивільного кодексу України:

Правова охорона надається комерційному найменуванню, якщо воно дає можливість відрізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності

Право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього найменування та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки

Відомості про комерційне найменування можуть вноситися до реєстрів, порядок ведення яких встановлюється законом

Особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють та (або) реалізують, та послуг, які ними надаються

Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування — це суб'єктивні права учасників комерційного обороту, які безпосередньо пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням комерційним найменуванням у процесі здійснення на ринку підприємницької діяльності.

Право на комерційне найменування досить часто розглядається як особисте немайнове право, оскільки безпосередньо пов'язане з діловою репутацією учасника комерційної діяльності, а також його правом на захист честі та гідності.

Право на комерційне найменування - абсолютне право, тобто діє по відношенню до кожної людини, яка повинна утримуватись від порушення правомочностей носія цього права.

Сутність права інтелектуальної власності на комерційне найменування проявляється не тільки в тому, що учасник комерційного обороту має гарантовану законодавством України можливість виступати в обороті під власним комерційним найменуванням, але й у тому, що він може реалізувати щодо свого найменування всі правомочності власника, тобто право володіння, користування та розпорядження.

Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування (ст. 490 ЦК України):

- право на використання комерційного найменування;
- право перешкоджати іншим особам неправомірно використовувати комерційне найменування, в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Права осіб щодо використання комерційного найменування:

- укладення цивільно-правових правочинів;
- реалізація особистих немайнових прав під цим найменуванням;
- здійснення інших юридичних дій;
- захист порушених прав;
- розміщення своїх комерційних найменувань на вивісках, бланках, рахунках, прейскурантах, у публікаціях рекламного характеру, оголошеннях анотаціях та інш.;
- використання схожих, в деяких випадках однакових комерційних найменувань, якщо особи здійснюють свою діяльність в різних сферах цивільного обороту.

Забороняється використання комерційного найменування, ЯКЩО воно збігається з торговельними марками та географічними .шлпаченнями, власниками прав на які є інші особи.

Визнання права використання комерційного найменування:

- нанесення комерційного найменування на будь-який товар, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, етикетку, нашивку, бірку або інший предмет, зберігання такого товару із зазначеним комерційним найменуванням з метою пропозиції для продажу, продаж , імпорт та експорт;
- застосування його в діловій документації або в рекламі, мережі Інтернет та інш.;
- застосування комерційного найменування під час пропонування та надання будь-якої послуги.

Право на комерційне найменування виникає з моменту фактичного використання цього найменування та охороняється без особливої реєстрації і незалежно від того, чи є комерційне найменування частиною торговельної марки (ст. 489 ЦК України, ст. 10 Положення про фірму, ст. 8 Паризької конвенції).

Право на комерційне найменування діє безстроково, належить особі протягом усього періоду її діяльності, і його чинність припиняється у разі ліквідації юридичної особи та з інших підстав, встановлених законом (ст.491 ЦК України)

Припинення чинності майнових прав на комерційне найменування

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування припиняється у разі:

- ліквідації юридичної особи;
- інших підстав, визначених законом.

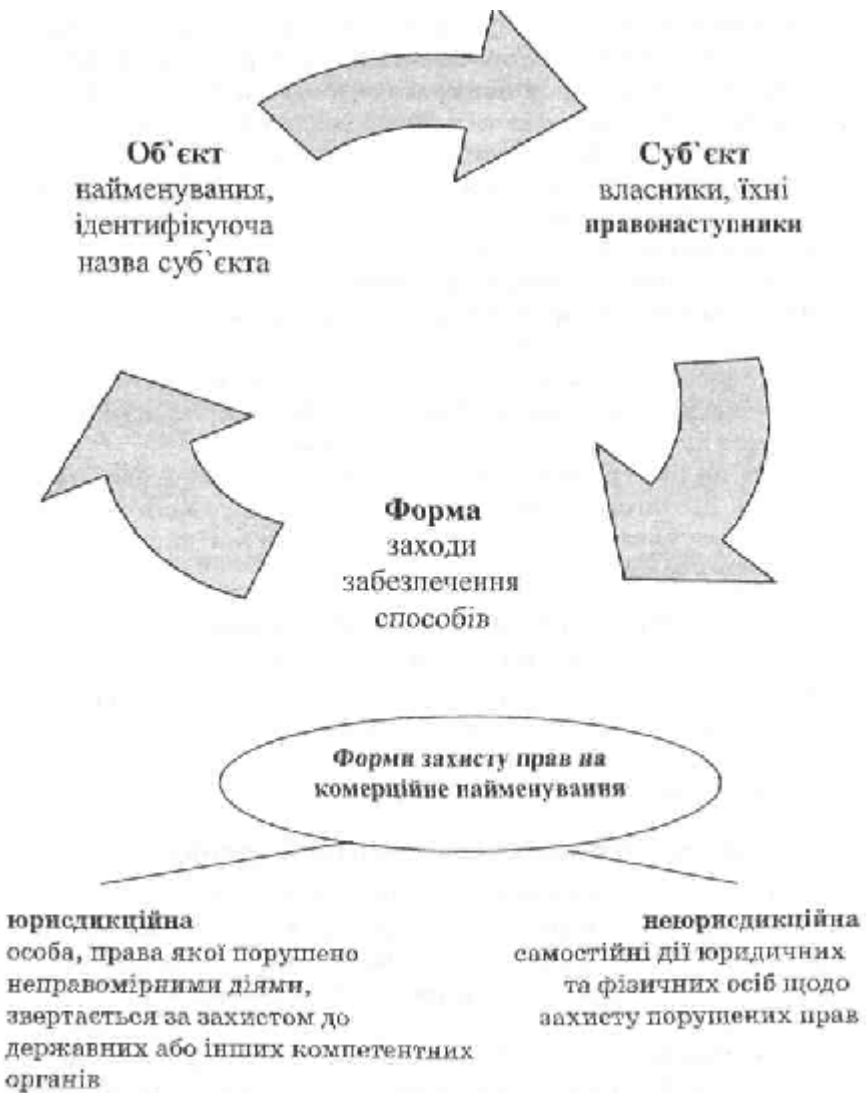
Захист прав на комерційне найменування —

реалізація заходів, передбачених законом, за допомогою яких, власник прав на комерційне найменування може забезпечити відновлення своїх порушених прав, припинити їх порушення та застосувати до порушника відповідні санкції.

Передумовою для захисту комерційного найменування є факт його незаконного використання в комерційному обігу. Для правової

охорони комерційного найменування вирішальним є момент початку його використання, за допомогою якого у разі виникнення правової колізії можна буде виявити пріоритетність права інтелектуальної власності на комерційне найменування тієї чи іншої особи.

Юрисдикційна форма поділяється на способи:

- *цивільно-правовий* (визнання та відновлення прав, оспорування прав, відшкодування збитків, припинення правопорушень);
  1. загальний порядок правового захисту (розгляд спорів у господарському суді та в судах загальної юрисдикції);
  2. спеціальний порядок правового захисту (захист прав на комерційне найменування в адміністративному порядку).
- *кримінально-правовий*.

Способи захисту прав власників на комерційне найменування (ст.16 ЦК України):

- визнання права;
- визнання правочину недійсним;
- припинення дії, яка порушує право;
- відновлення становища, яке існувало до порушення;
- примусове виконання обов'язку в натурі;
- зміна правовідношення;
- припинення правовідношення;
- відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди;
- відшкодування моральної шкоди;
- визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб та інш.

Суд може винести рішення про (ст. 432 ЦК України):

- застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню прав на комерційні найменування та збереження відповідних доказів;
- зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорту чи експорту яких здійснюється з порушенням прав на комерційне найменування;
- вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот із порушенням прав на комерційні найменування;

- вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувались переважно для виготовлення товарів із порушенням прав на комерційні найменування;
- застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання комерційного найменування;
- опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення прав на комерційні найменування та змісту судового рішення щодо цього порушення.

ТЕМА 10.
ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ

Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII «Про захист прав на знаки для товарів і послуг».

Поняття торговельної марки

Торговельна марка (знак для товарів і послуг) - позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб

Торговельною маркою (знаком для товарів і послуг) може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирішення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Таким позначеннями можуть бути, зокрема,

СУБ'ЄКТИ ПРАВА І НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ (ЗНАК ДЛЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ)

ФІЗИЧНІ ОСОБИ

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ

Набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) засвідчується свідомством.

Набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг), яка має міжнародну реєстрацію або визнана в установленому законом порядку добре відомою, не вимагає засвідчення

Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.04.2005 № 228 «Про затвердження Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності»

Правова охорона не надається, якщо:

1. Торговельна марка (знак для товарів і послуг) суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі;
2. Торговельна марка (знак для товарів і послуг) є зображенням чи імітацією:
  - державного гербу, прапору, іншого державного символу (емблеми);
  - офіційної назви держави;

Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2004 № 175 «Про затвердження Правил погодження патентів про класифікацію позначень, що містять офіційну назву держави «Україна», до знака для товарів і послуг»

- емблеми, скороченої або повної назви найменування міжнародної міжурядової організації;
- офіційних контрольних, гарантійних та пробірних клейм, печаток;
- нагород та інших відзнак.

3. Торговельна марка (знак для товарів і послуг):
- звичайно не має розрізняльної здатності та не набула такої внаслідок її використання;
  - складається лише з позначень, що є загальноживаними як позначення товарів і послуг певного виду;
  - складається лише з позначень чи даних, що є описовими при використанні щодо зазначених у заявці товарів і послуг або у зв'язку з ними, зокрема вказують на вид, якість, склад, кількість, властивості, призначення, цінність товарів і послуг, місце і час виготовлення чи збуту товарів або надання послуг;
  - є оманливими або такими, що можуть ввести в оману щодо товару, послуги або особи, яка виробляє товар або надає послугу;
  - складається лише з позначень, що є загальноживаними символами і термінами;
  - відображає лише форму, що обумовлена природним станом товару чи необхідністю отримання технічного результату, або, яка надає товарові істотної цінності.
4. Торговельна марка (знак для товарів і послуг) є тотожними схожими настільки, що їх можна сплутати з:
- знаками, раніше зареєстрованими чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи для таких самих або споріднених з ними товарів і послуг;
  - знаками інших осіб, якщо ці знаки охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів, учасником яких є Україна, зокрема знаками, визнаними добре відомими відповідно до статті 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності;
  - фірмовими найменуваннями, що відомі в Україні і належать іншим особам, які одержали право на них до дати подання до Установи заявки щодо таких же або споріднених з ними товарів і послуг;
  - кваліфікованими зазначеннями походження товарів (у тому числі спиртів та алкогольних напоїв), що охороняються відповідно до Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів». Такі позначення можуть бути лише елементами, що не охороняються, знаків осіб, які мають право користуватися вказаними зазначеннями;

- знаками відповідності (сертифікаційними знаками), зареєстрованими у встановленому порядку.
5. Торговельна марка (знак для товарів і послуг) відтворює:
- промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам;
  - назвивідомих в Україні творів науки, літератури і мистецтва або цитати і персонажі з них, твори мистецтва та їх фрагменти без згоди власників авторського права або їх правонаступників;
  - прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле відомих в Україні осіб без їх згоди.

Майновими правами інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) є:

- право на використання торговельної марки (знака для товарів і послуг);
- виключне право дозволити використання торговельної марки (знака для товарів і послуг);
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню торговельної марки (знака для товарів і послуг), в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2001 № 576 «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстрів відомостей про передачу права власності на знак для товарів і послуг та видачу ліцензій на використання знака (міжнародного знака) для товарів і послуг»

Використанням торговельної марки (знака для товарів і послуг) визнається:

- нанесення на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бірку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення);
- застосування під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано;
- застосування в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет, у тому числі в доменних іменах.

Торговельна марка (знак для товарів і послуг) визнається використанням, якщо його застосовано у формі зареєстрованого знака, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованого знака лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмінності знака.

Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) належать:

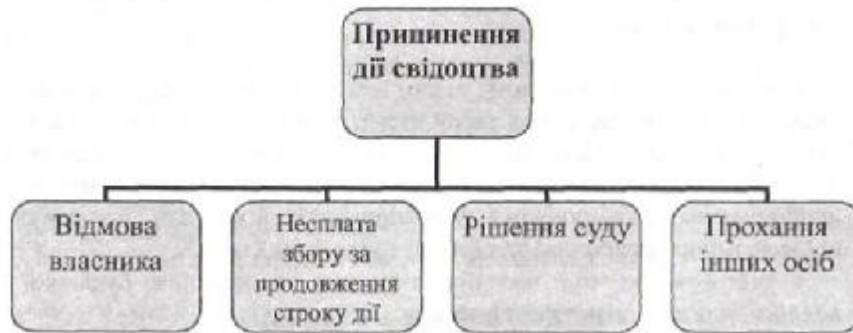
- володільцю відповідного свідоцтва,
- володільцю міжнародної реєстрації,
- особі, торговельну марку (знак для товарів і послуг) якої визнано в установленому законом порядку добре відомою, якщо інше не встановлено договором.

Строк чинності та припинення дії свідоцтва

Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку є чинними протягом *десяти років з дати, наступної за датою подання заявки на торговельну марку* в установленому законом порядку, якщо інше не встановлено законом. Зазначений строк може бути продовженим щоразу на десять років у порядку, встановленому законом.

Припинення дії свідоцтва та визнання його недійсним

Припинення дії свідоцтва

1. Відмова власника.

Власник свідоцтва в будь-який час може відмовитися від нього повністю або частково на підставі заяви, поданої до Установи. Зазначена відмова набирає чинності від дати публікації відомостей про це в офіційному бюлетені Установи.

2. Несплата збору за продовження строку дії свідоцтва.

Дія свідоцтва припиняється у разі несплати збору за продовження строку його дії. Документ про сплату збору за кожне продовження строку дії свідоцтва має надійти до Установи до кінця поточного періоду строку дії свідоцтва за умови сплати збору протягом шести останніх його місяців.

3. *За рішенням суду.* Дія свідоцтва припиняється за рішенням ^сУДУ У зв'язку з перетворенням знака в позначення, що стало загальноживаним як позначення товарів і послуг певного виду після дати подання заявки.

4. *На прохання інших осіб.* Якщо знак не використовується в Україні повністю або щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг протягом трьох років від дати публікації відомостей про видачу свідоцтва або від іншої дати після цієї публікації, будь-яка особа має право звернутися до суду із заявою про дострокове припинення дії свідоцтва повністю або частково.

У цьому разі дія свідоцтва може бути припинена повністю або частково лише за умови, що власник свідоцтва не зазначить поважні причини такого невикористання. Такими поважними причинами, зокрема є:

- обставини, що перешкоджають використанню знака незалежно від волі власника свідоцтва, такі як: обмеження імпорту чи інші вимоги до товарів і послуг, встановлені законодавством;
- можливість введення в оману щодо особи, яка виробляє товари або надає послуги, під час використання знака особою, що звернулася до суду, чи іншою особою щодо товарів і послуг, відносно яких висунута вимога про припинення дії свідоцтва.

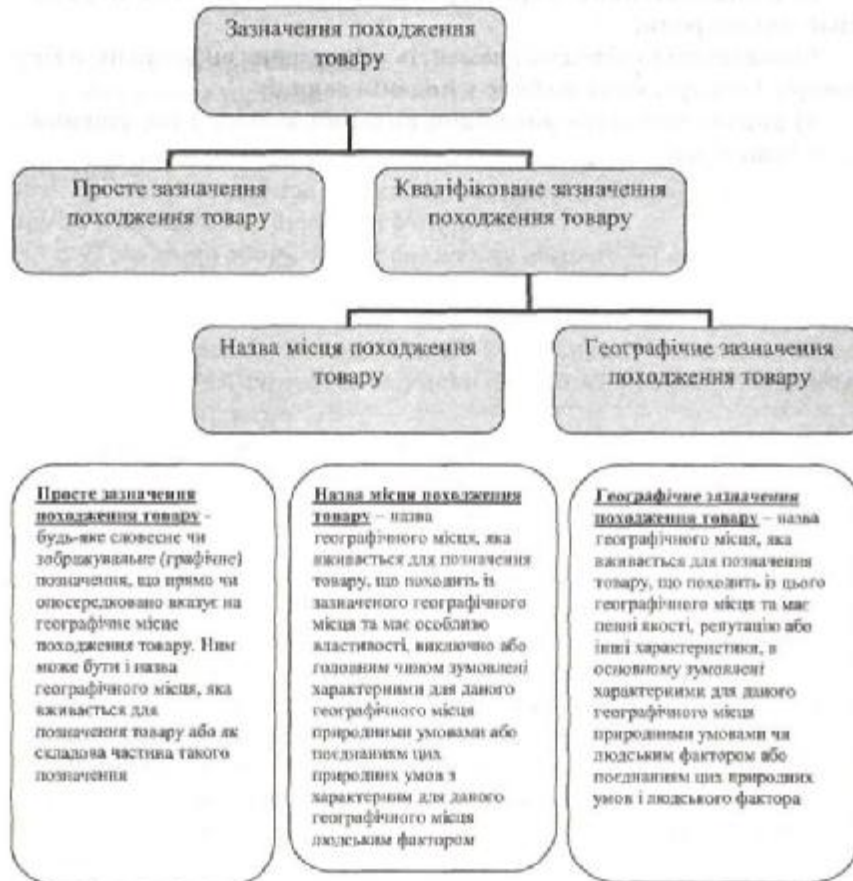
Свідоцтво може бути визнано у судовому порядку недійсним повністю або частково у разі:

- а) невідповідності зареєстрованого знака умовам надання правової охорони;
- б) наявності у свідоцтві елементів зображення знака та переліку товарів і послуг, яких не було у поданій заявці;
- в) видачі свідоцтва внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб.

ТЕМА 11. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ

Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV «Про охорону прав на зазначення походження товарів».

Поняття географічного зазначення походження товару

Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення походження товару засвідчується свідцтвом.

Правова охорона надається кваліфікованому зазначенню походження товару, що вказує на конкретне географічне місце, з якого походить товар.

Правова охорона надається географічному зазначенню, якщо:

- воно є назвою географічного місця, з якого даний товар походить;
- воно вживається як назва даного товару чи як складова частина цієї назви;
- у вказаному цією назвою географічному місці наявні характерні умови та/або людський фактор, що надають товару певних якостей чи інших характеристик;
- позначуваний цією назвою товар має певні якості, репутацію чи інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами та/або людським фактором;
- хоча б основна складова позначуваного цією назвою товару виробляється та/або переробляється в межах зазначеного географічного місця.

Правова охорона не надається географічному зазначенню, якщо воно:

- суперечить публічному порядку, принципам гуманності та моралі;
- є видовою назвою товару;
- правильно вказує на географічне місце виготовлення товару, але створює у споживачів помилкове уявлення про те, що товар виготовлено в іншому географічному місці;
- є назвою сорту рослини чи породи тварини і тому здатне ввести в оману споживачів щодо дійсного походження товару;
- пов'язане з географічним місцем в іноземній державі, якщо права на це зазначення або інше позначення, що за своїм змістом відповідає поняттю кваліфікованого зазначення походження товарів, не охороняються у відповідній іноземній державі.

Порядок видачі свідоцтва

Майновими правами інтелектуальної власності на географічне зазначення походження товару є:

- право на визнання позначення товару (послуги) географічним зазначенням;
- право на використання географічного зазначення;
- право перешкоджати неправомірному використанню географічного зазначення, в тому числі забороняти таке використання.

Використанням зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару визнається:

- нанесення його на товар або на етикетку;
- нанесення його на упаковку товару, застосування у рекламі;
- запис на бланках, рахунках та інших документах, що супроводжують товар.

Власник свідоцтва не має права:

- видавати ліцензію на використання кваліфікованого зазначення походження товару;
- забороняти (перешкоджати) спеціально уповноваженим органам здійснювати контроль за наявністю в товарі особливих властивостей та інших характеристик, на підставі яких

зареєстровано кваліфіковане зазначення походження товару та/або право на його використання.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 № 149-р «Про спеціально уповноважені органи для визначення та контролю особливих властивостей та інших характеристик товарів»

Власник свідоцтва зобов'язаний:
забезпечувати відповідність якості, особливих властивостей та характеристик товару, що виробляється, їх опису в Реєстрі.

Строк чинності свідоцтва

Право інтелектуальної власності на географічне зазначення є чинним з дати, наступної за датою державної реєстрації, і охороняється безстроково за умови збереження характеристик товару (послуги), позначених цим зазначенням.

ТЕМА 12. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

Проект закону про комерційну таємницю №5180 від 20.02.2004.

Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХП «Про інформацію».

Закон України від 25.06.1993 № 3322-ХП «Про науково-технічну інформацію».

Закон України від 11.01.2001 № 2210-III «Про захист економічної конкуренції».

ПОНЯТТЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію

Відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці»

Комерційну таємницю не становлять:

- установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами;
- інформація за всіма встановленими формами державної звітності;
- дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів;
- відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць;
- документи про сплату податків і обов'язкових платежів;
- інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри заподіяних при цьому збитків;
- документи про платоспроможність;
- відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю;
- відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню.

Підприємства зобов'язані подавати ці відомості органам державної виконавчої влади, контролюючим і правоохоронним органам, іншим юридичним особам відповідно до чинного законодавства, за їх вимогою.

Майновими правами інтелектуальної власності на комерційну таємницю є:

- право на використання комерційної таємниці;
- виключне право дозволяти використання комерційної таємниці;
- виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.
- Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила

інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Неправомірне збирання відомостей, що становлять комерційну таємницю - добування протиправним способом зазначених відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Розголошення комерційної таємниці - ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Схилення до розголошення комерційної таємниці - спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків відомості, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, до розкриття цих відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.

Неправомірне використання комерційної таємниці - впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення підприємницької діяльності без дозволу уповноваженої на те особи неправомірно здобутих відомостей, що становлять відповідно до закону комерційну таємницю.

Органи державної влади зобов'язані охороняти від недобросовісного комерційного використання інформацію, яка є комерційною таємницею та створення якої потребує значних зусиль і яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з фармацевтичними, сільськогосподарськими, хімічними продуктами, що містять поліхімічні сполуки. Ця інформація охороняється органами державної влади також від розголошення, крім випадків, коли розголошення необхідне для забезпечення захисту населення або неважко заходів щодо її охорони від недобросовісного комерційного використання.

Кримінальний кодекс України

Стаття 231. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю

Умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, з метою розкриття чи іншого використання цих відомостей, а також незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності, -

караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Стаття 232. Розголошення комерційної або банківської таємниці

Умисне розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно виникло з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, -

карається штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний Кодекс України: Станом на 20 січня 2006 р. — К., 2006. — 320с. — [Додаток до газети «Закон і Бізнес» № 4 (732) 28 січня 2006р.]
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т./ О.В. Дзера (ред.) — 2 вид., перероб. і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 831с.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994 — N13. — Ст.64.
4. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — N7. — Ст. 36.
5. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р., із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. - № 35. — Ст. 271.
6. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. (в редакції Закону від 02 листопада 2006 р.) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. - № 21 — Ст. 218.
7. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 листопада 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — N 8. — Ст. 28.
8. Про власність: Закон України від 7 лютого 1991р.// Відомості Верховної Ради України. — 1991. - № 20. — Ст. 249.
9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1991р. //Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 12. — Ст 165.
10. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — №9. —Ст56.
11. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». Станом на 28 квітня 2006 р. / Верховна Рада України:

Офіц. вид. — К.: Парламентське вид-во, 2006. — 40с. — (Серія «Законо України»).

12. Правила складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії ІМС: Наказ МОН України від 18 квітня 2002 р. № 260 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 19. — Ст. 966.
13. Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності: Постанова КМУ від 23 грудня 2004 р. № 1716 // Офіційний вісник України. — 2004. — №51.—Ст. 3354.
14. Положення про Державний реєстр топографій ІМС: Наказ МОН України від 12 квітня 2001 р. № 292 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 18. — Том 2. — Ст. 805.
15. Інструкція про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності: Наказ МОН України від 22 квітня 2005 р. № 247 // Офіційний вісник України. — 2005. — № 19. — Ст. 1008.
16. Регламент Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності: Наказ МОН України від 15 вересня 2003 року № 622 // Офіційний вісник України. — 2003. — № 40. — Ст. 2148.
17. Положення про Державний департамент інтелектуальної власності: Постанова КМУ від 20 червня 2000 року № 997 // Офіційний вісник України. — 2000. — № 25. — Ст. 1060.
18. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель: Наказ МОН України 22 січня 2001 N 22 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 9. — Ст. 386.
19. Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі): Наказ МОН України від 16 липня 2001 р. N 521 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 31. — Ст. 1438.
20. Правила розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель: Наказ МОН України від 15 березня 2002 року № 197 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 16. — Ст. 887.
21. Правила складання та подання заявки на промисловий зразок: Наказ МОН України від 18 лютого 2002 N 110 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 11. — Ст. 531.
22. Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на промис-

- ловий зразок та видачу ліцензії на використання промислового зразка: Наказ МОН України від 3 серпня 2001 № 574 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 34. — Ст. 1613.
23. Правила розгляду заявки на промисловий зразок: Наказ МОН України від 18 березня 2002 року № 198 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 14. — Ст. 773.
  24. Андрошук Г. О., Довгий С. О., Дроб'язко В. С, Жаров В. О., Захарченко Т. Г. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук. - практ. вид.: Т. 3: Промислова власність. / Академія правових наук України; Державне патентне відомство України / О.Д. Святоцький (ред.), В.О. Жаров (ред.) — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. - 656 с.
  25. Антонов В.А. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське права, -К., 2005.
  26. Атаманова Ю. Є. Право інтелектуальної власності: система міжнародно-правового регулювання. — Х. : ПП «ДИВ», 2004. — 48 с.
  27. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: Підручник. — К. : Знання, 2006. — 432с.
  28. Бошицький Ю.А., Козлова О. О., Андрошук Г. О. Комерційне найменування: основні правові аспекти, — К., 2006.
  29. Братель О.Г., МIRONENKO В.П., ПAVЛОВСЬКА Н.В., ПИЛИПЕНКО С.А. Цивільне право України. — К. — Текст. — 2006. — 242 с.
  30. Вачевський М.В., Кремень В.Г. та інші. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності.—К., 2006.
  31. Господарське судочинство в Україні. Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності / Вищий господарський суд України / Д.М. Притика (відп. ред.), В.С. Москаленко (упоряд.). — К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2004. — 904 с.
  32. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. для студ вищ. навч. закл.. — К. : Либідь, 2003. — 200 с.
  33. Денисова Р. О. Право інтелектуальної власності на твір науки (авторсько-правовий аспект): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 1999. — 19 с.
  34. Дмитришин В. С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності: Конспект лекцій для студ. спец. «Інтелектуальна власність» (7.000002; 8.000002) / Навчально — науково-виробничий комплекс «Академія інтелектуальної

- власності»; Інститут інтелектуальної власності і права. — К., 2005.— 212 с.
35. Дмитришин В. С, Березанська В. І. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні. — К. : Вірлен, 2005. — 312 с.
  36. Довгий С. О., Дроб'язко В. С, Жаров В. О., Жуков В. І., Захарченко Т. Г. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук. - практ. вид.: Т. 2: Авторське право і суміжні права. / Академія правових наук України; Державне патентне відомство України / О.Д. Святоцький (ред.), В.С. Дроб'язко (ред.) — К. : Видавничий Дім «ІнЮре», 1999. — 460 с.
  37. Довгий С. О., Дроб'язко В. С, Жаров В. О., Захарченко Т. Г., Клявлін В. В. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук, -практ. вид. :Т. 1: Право інтелектуальної власності. / Академія правових наук України; Державне патентне відомство України / О.Д. Святоцький (ред.), С.О. Довгий (ред.) — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. — 498 с.
  38. Довгий С. О., Жаров В., Зайчук В. О., Кремень В. Г., Литвин В. М. Охорона інтелектуальної власності в Україні. — К.: Форум, 2002. — 319 с.
  39. Драпак Г., Скиба М. Основи інтелектуальної власності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. — Хмельницький : ТУП, 2003. — 136 с.
  40. Интеллектуальная собственность. Учебное пособие. Под редакцией Н.М. Коршунова, - М, 2006.
  41. Інтелектуальна власність в Україні: Нормативна база: 36. осн. законодав. актів / О.М. Роїна (упорядкув.). — К. : КНТ, 2003. — 439 с.
  42. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики: 36. наук. ст. / Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності при Інституті держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Ужгородський держ. ін-т інформатики, економіки і права / Ю.С. Шемшученко (заг. ред.), Ю.Л. Бошицький (заг. ред.) — К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. — 424 с.
  43. Інтелектуальна власність: Словник - довідник: У 2 томах / Державне патентне / О.Д. Святоцький (ред.), В. С. Дроб'язко (ред.). — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — (Бібліотека словників «Ін Юре»). Т. 1 : Авторське право і суміжні права. — 356.

44. Інтелектуальна власність: Словник - довідник: У 2 томах / Державне патентне відомство України / О.Д. Святоцький (ред.) Г. П. Добриніна (уклад.), В.Л. Петров (ред.). — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — (Бібліотека словників «Ін Юре»). Т. 2 : Промислова власність. — 268 с.
45. Кравченко О. С. Цивільно-правове регулювання експертизи у сфері інтелектуальної власності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2003. — 16 с.
46. Мельник О. М. Проблеми охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х.: Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2002. — 357 с.
47. Мельник О. М. Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. — К., 2004. — 36 с.
48. Нормативні документи з питань винахідництва і раціоналізаторства / Державний департамент інтелектуальної власності; Український ін-т науково-технічної і економічної інформації / П.М. Цибульов (уклад.). — К.: УкрІНТЕІ, 2000. — 72 с.
49. Основи інтелектуальної власності / Всесвітня організація інтелектуальної власності. — К. : Ін Юре, 1999. — 578 с.
50. Охорона інтелектуальної власності: нормативно-правові акти / НДІ інтелектуальної власності АПН України / О.Д. Святоцький (заг. ред.) — К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2004. — 1176 с.
51. Паладій М. В., Мироненко Н. М., Жаров В. О., Шевелева Т. М., Штефан О. О. Право інтелектуальної власності: Наук. - практ. коментар до Цивільного кодексу України / Державний департамент інтелектуальної власності; АПН України; Інститут приватного права і підприємництва / М.В. Паладій (заг.ред.) — К.: Парламентське вид-во, 2006. — 432 с.
52. Підпригора О. А., Бутнік-Сіверський О. Б., Дроб'язко В. С., Крайнів П. П., Мельник О. М. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник для студ. вищих навч. закл. / Академія правових наук України; Науково-дослідний ін-т інтелектуальної власності / О. А. Підпригора (ред.), О. Д. Святоцький (ред.). — 2.вид.,перероб.тадоп. — К.: Видавничий дім «ІнЮре», 2004. — 670 с.

53. Підпригора О. А., Підпригора О. О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посібник для студ. юрид. вузів і фак. ун-тів. — К. : Юрінком Інтер, 1998. — 334 с.
54. Підпригора О. О. Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України: Авто-реф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 1999. — 34 с.
55. Понікаров В. Д., Славінська О. М., Єрмоленко Оксана Олександрівна. Авторські права та інтелектуальна власність: Конспект лекцій / Харківський національний економічний ун-т. — Х. : ХНЕУ, 2006. — 100 с.
56. Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики: 36. / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України ; Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності; Київський ун-т права НАН України / Ю. С. Шемшученко (заг. ред.), Ю. Л. Бошицький (заг. ред.). — К.: Юридична думка, 2006. — 638 с.
57. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони: 36. наук. ст. / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України / Ю. С. Шемшученко (заг. ред.), Ю. Л. Бошицький (заг. ред.) — К. : Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2004. — 544 с.
58. Румянцев О. Г., Додонов В. Н. Юридический и энциклопедический словарь. — М. — ИНФРА-М. 1997. — 384 с.
59. Святоцький О. Д., Петров В. Л., Андрошук Г. О., Бутнік-Сіверська О. Б., Довгий С. О. Охорона промислової власності в Україні / Академія правових наук України; Інститут інтелектуальної власності і права / О. Д. Святоцький (ред.), В. Л. Петров (ред.). — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. — 398 с.
60. Сергеев А. С. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации, - М, 2006.
61. Словарь иностранных слов. — 18-е изд., Стер. — М.: Рус.яз, 1989,- 624 с.
62. Цибульов П. М., Чеботарьов В. П. Популярно про інтелектуальну власність: Абетка / Державний департамент інтелектуальної власності / М. В. Паладій (заг. ред.). — К. : ТОВ «Альфа-ПК», 2004.— 55 с.

63. Цивільне право України, Договірні та недоговірні зобов'язання //За заг. ред. С.С. Бичкової. — К. — КНТ. — 2007. — 498 с.
64. Шишка Р. Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2004. — 37 с.
65. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х.: Видавництво національного ун-ту внутрішніх справ, 2002. — 368 с.
66. Ярема А. Г., Карабань В. Я., Кривенко В. В., Ротань В. Г. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України: [В 4 т.] / Академія суддів України — К. : «А.С.К. », 2004. — (Нормативні документи та коментарі). Т. 2 : Право інтелектуальної власності. Зобов'язальне право. — 864 с.

ПРАВО **інтелектуальної** **власності:** схеми та роз'яснення

